

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Vybrané socioekonomické aspekty integrace Rusů v České republice

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Studijní program:

MANAGEMENT SOCIÁLNÍ PRÁCE V ORGANIZACÍCH

Autor: Bc. Tereza Novotná

Vedoucí práce: Ing. Radka Prokešová, Ph.D.

České Budějovice 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem „*Vybrané socioekonomické aspekty integrace Rusů v České republice*“ jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 6.8.2023

.....

Poděkování

Velice ráda bych touto cestou poděkovala především paní ředitelce Ústavu humanitních studií v pomáhajících profesích Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Ing. Radce Prokešové, Ph.D., bez jejíhož času, trpělivosti a cenných rad by se diplomová práce neobešla a nezkompletovala. Taktéž bych chtěla vyjádřit své poděkování celému realizačnímu týmu GAJU, který se podílel na náročné cestě za dokončením (nejen) diplomových prací, ale i jejich pomocnou ruku v rámci společného studia. Neopomím ani zmínit všechny respondenty podílejících se na výzkumu, jejichž zaznamenané odpovědi mohly být zpracovány do výsledků diplomových prací, jimž taktéž vyjadřuji velké poděkování. V neposlední řadě, ovšem rozhodně ne neméně důležitým osobám, kterým patří mé uznání a poděkování za podporu v rámci celého svého dosavadního života, a obzvláště vyčerpávajícím posledním měsícům, mockrát děkuji své milující rodině a přátelům.

Vybrané socioekonomické aspekty integrace Rusů v České republice

Abstrakt

Diplomová práce je součástí projektu s názvem Vybrané aspekty integrace cizinců žijících v České republice a jejich vztah k sociální práci (reg. č. GAJU 101/2022/S).

Práce reprezentuje vhléd do problematiky migrace a integrace cizinců pocházejících ze třetí země (konkrétně Rusů), z pohledu sociálního i ekonomického. Cíl představuje zjistit a analyzovat vybrané socioekonomické aspekty spojené s integrací Rusů v České republice. Pro výzkum byly zhotovené 3 hypotézy. H1: Jazyková vybavenost cizinců má vliv na jejich pracovní uplatnění. Byly prokázány statisticky významné souvislosti mezi jazykovou vybaveností (znalostí komunikace, porozuměním psanému textu, schopností psaní v českém jazyce a spokojeností s vlastní znalostí českého jazyka) a pozorovanými ekonomickými aspekty. Naopak žádná statistická souvislost se neprojevila mezi úrovní porozumění mluvenému slovu v českém jazyce a ostatními sledovanými znaky (otázky v dotazníku č. 25 -70). H2: Cizinci, kteří v České republice pobývají déle než 5 let, vykazují vyšší míru sociálního začlenění. Byla prokázána statisticky významná souvislost mezi příchodem ruských respondentů (před a po válce) a subjektivním zhodnocením začlenění cizinců do České republiky. H3: Integrace ruské menšiny je díky válečné invazi Ruské federace na Ukrajinu obtížnější, než bylo dříve. Poslední hypotéza prokázala slabou sílu testu (vzhledem k počtu 3 respondentů, kteří přišli na české území po vypuknutí války), a navíc se zaznamenaly i od sebe odlišné odpovědi. Metodika výzkumu spočívala v kvantitativní výzkumné strategii, metodou dotazování a technikou dotazníku. Výzkum probíhal jednak online formou, ale i sběrem v Centru na podporu integrace cizinců Praha, kterého se zúčastnilo celkem 66 Rusů.

Vědecký přínos diplomové práce přináší zejména porozumění ruské menšiny, zmapování jednotlivých (socioekonomických) aspektů integrace v naší zemi, ale také vyzdvižení hlavních problematických oblastí a možností jejich řešení, popř. na koho se v jakých situacích se obrátit (organizace státního i nestátního charakteru). Dle mého názoru se Česká republika snaží pružně reagovat na události, přijímat a podpořit integraci občanů cizích zemí v zemi a v případě potřeby jim pomoci.

Klíčová slova

cizinec, migrant, Rus, ruská menšina, migrace, sociální integrace, ekonomická integrace

Selected Socioeconomic Aspects of the Integration of Russians in the Czech Republic

Abstract

This diploma thesis is a part of the project entitled Selected aspects of integration of foreigners living in the Czech Republic and their relation to social work (reg. no. GAJU 101/2022/S).

It presents an insight into the issue of migration and integration of foreigners from a third country (Russians), from a social and economic perspective. The aim is to find and analyze selected socio-economic aspects related to the integration of Russians in the Czech Republic. Three hypotheses were chosen for the research. H1: Language proficiency of foreigners has an impact on their employment. Statistically significant relationships between language proficiency (communication skills, comprehension of written text, ability to write in the Czech language and satisfaction with one's own knowledge of the Czech language) and the observed economic aspects were demonstrated. On the other hand, there was no statistical correlation between the level of understanding of the spoken word in Czech and the other observed characteristics (questions 25-70 in the questionnaire). H2: Foreigners who have been in the Czech Republic for more than 5 years show a higher level of social inclusion. There was a statistically significant correlation between the arrival of Russian respondents and the subjective assessment of foreigners' integration into the Czech Republic. H3: Integration of the Russian minority is more difficult than it was before due to the invasion of Ukraine by the Russian Federation. The last hypothesis showed a weak test power (due to the number of respondents (3) who came to Czechia after the start of the war) and in addition, their answers differed from each other. The research methodology consisted of quantitative research, using an interview and a questionnaire. The research was carried out both online and by collection at the Centre for the Integration of Foreigners in Prague, where a total of 66 Russians participated.

The scientific contribution of the thesis is mainly in understanding the Russian minority, mapping the individual aspects of integration in our country, but also highlighting the main problematic areas and their solutions, as well as who to turn to in which situation (state and non-state organizations).

Keyword

foreigner, migrant, Russian, Russian minority, migration, social integration, economic integration

Obsah

Úvod	8
1 Současný stav	9
1.1 Migrace	10
1.1.1 Terminologické vymezení migrace	10
1.1.2 Důvody a příčiny migrace.....	11
1.1.3 Push a pull faktory migrace	16
1.1.4 Dopady migrace	18
1.1.5 Migrant vs. Cizinec.....	20
1.1.6 Migrační krize.....	22
1.2 Socioekonomické aspekty integrace	23
1.2.1 Vymezení (socioekonomické) integrace.....	23
1.2.2 Dokumenty související s integrací cizinců	27
1.2.3 Postoje Evropské komise k integraci	31
1.2.4 Oprávnění k pobytu cizinců v České republice	32
1.2.5 Vybrané aspekty integrace cizinců	42
1.2.6 Integrace na lokální a regionální úrovni	58
1.2.7 Rizika nekvalitní či nedostatečné integrace.....	60
1.3 Ruská menšina	60
1.3.1 Obecné informace	60
1.3.2 Kultura, zvyky, tradice.....	61
1.3.3 Sdružování ruské menšiny	64
1.3.4 Postoje a vztah majority vůči Rusům	66
1.3.5 Současná (sociodemografická) problematika ruských obyvatel.....	67
2 Výzkumná část.....	68
2.1 Cíl diplomové práce	68
2.2 Hypotézy	68

2.3	Operacionalizace	68
3	Metodika.....	70
3.1	Popis výzkumného nástroje.....	70
3.2	Charakteristika výzkumného souboru.....	71
3.3	Realizace výzkumu	71
3.4	Harmonogram výzkumu.....	71
3.5	Zpracování dat.....	73
3.6	Etika výzkumu	74
3.7	Rizika výzkumu	74
4	Výsledky výzkumu.....	76
4.1	Demografické údaje	76
4.2	Vyhodnocení hypotéz.....	86
5	Diskuze.....	110
6	Závěr.....	116
7	Seznam použitých zdrojů.....	118
8	Seznam příloh a obrázků	128
9	Seznam použitých zkratk.....	156

Úvod

Tato diplomová práce včetně řešení všech aspektů je realizována jako součást projektu nazvaného Vybrané aspekty integrace cizinců žijících v České republice a jejich vztah k sociální práci (reg. č. GAJU 101/2022/S) za finanční podpory Grantové agentury Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Autorkou diplomové práce je členka projektového týmu.

Migrace a její problematika je aktuální jako lidstvo samo. Migrační vlny či toky představující nově příchozí osoby do Evropy s sebou přinášejí mnohá úskalí, která musejí přijímací země řešit a zajistit migrantům nejlepší podmínky pro jejich život a nejsnazší začlenění do společnosti. Níže jsou vymezeny organizace, které se podílejí na celkovém integračním procesu – od příchodu cizinců, zajištění informovanosti, uspokojení potřeb až po nabídku pomoci při řešení jejich současné situace. Práce s cizinci je velice rozmanitá, nejen na základě jazykové bariéry, ale zejména i tehdy, kdy každý jedinec obvykle přichází s rozdílnými problémy a potřebami, kulturními aj. odlišnými zvyky. Z těchto důvodů (zabránění předsudkům) byla zhotovena celá kapitola o cizincích třetí země – v tomto případě ruské menšiny. Mezi vybrané socioekonomické aspekty integrace cizinců, kterým se výzkumný tým věnoval, lze zařadit především: zajištění zdravotní péče, bydlení, zaměstnání, vzdělávání a poskytování (sociální) pomoci. Podrobněji se každé oblasti věnuje teoretická část práce.

V praktické části je vymezen cíl, hypotézy a jejich operacionalizace. Výzkum se realizoval kvantitativní výzkumnou strategií, technikou dotazníku, jehož výsledky se zaznamenaly v samostatné kapitole a následně projednaly v diskuzi.

Vzhledem k současné válečné situaci na Ukrajině, o níž je zmínka ihned v následující 1. kapitole současný stav, velice příhodným výrokem bude doplněn závěr úvodu k diplomové práci slovy ruského spisovatele Fjodora Michajloviče Dostojevského.

„Nikdy nepodceňuj sílu ruské duše.“

1 Současný stav

Na migraci lze nahlížet pozitivně či negativně, jak sám označuje i Rakušan (2023), jenž ji pokládá za jev, který se lidem ve společnosti nemusí výhradně líbit, ovšem nelze mu nikdy zcela zabránit. Tak či onak se týká celého světa, nevylučuje Evropy, potažmo ani naši České republiky. Evropské komise (2022) vykresluje skutečný stav: nebýt migrace, evropská populace by se již k roku 2019 zmenšila až o 500 000 osob, neboť v tomtéž roce se v rámci EU narodilo 4,2 milionů dětí, avšak zemřelo 4,7 milionů jedinců. Ani následující rok 2020 s sebou nepřinesl pozitivnější statistiku, v součtu obyvatel EU došlo ke snížení počtu osob až o 100 000 (Evropská komise, 2022).

Svět se neustále mění, vyvíjí a musí se vypořádávat s vnějšími vlivy. Vokřál a Jura (2023) hodnotí současnou problematiku, která trápí EU a jež spočívá zejména v úbytku obyvatel, jehož důsledek lze shrnout do 3 níže uvedených bodů:

- nízká porodnost (související s častými problémy s plodností),
- stárnoucí obyvatelstvo (evropský medián představuje hodnotu 44,4 let),
- migraci, která pro Evropu dle autorů nepředstavuje záchranu či spásu, neboť na nově příchozí migranty se nelze dlouhodobě spoléhat.

Do těchto problémů lze zařadit i covid-19, který ovlivnil snad úplně všechny na naší planetě a s jehož následky se bude lidstvo vzpamatovávat mnoho let. A výčet nekončí: čtvrtek 24.2.2022 se zapsal do našich dějin jako den, kdy vojska ruské armády zaútočila na sousedící Ukrajinu, lze se také setkat s pojmy jako rusko-ukrajinská válka, ruská agrese na Ukrajině nebo „Putinova válka“ (vyznačující agresora z pozice své moci) či zjednodušeně válka na Ukrajině. Válka vždy přináší snahu obyvatel dostat se co nejdříve z nebezpečí, které jim potenciálně hrozí, tudíž mnoho ukrajinských obyvatel se ze dne na den rozhodlo opustit své domovy a přijmout pomoc od okolních sousedských zemí, které projevíli solidaritu.

Pokud nově příchozí jedinci dorazí po své cestě do cílové destinace, kterou si zvolili, musí se zde nově naučit žít, začlenit se do společnosti, přijmout ji a sebe za součást jednoho celku, obzvláště poté, pokud chtějí v zemi zapustit své kořeny. K tomu slouží celkový proces integrace, který v následujících kapitolách bude podrobněji popsán.

Jak se začlení do naší české společnosti lidé, díky jejichž hlavnímu představiteli státu (prezidentu Ruské federace) je svět vzhůru nohama? Ovlivní válka jejich integrační

proces? Nastane nárůst počtu ruských migrantů do ČR, Evropy nebo popřípadě do světa? Jakým socioekonomickým aspektům integrace jsou cizinci (třetích zemí) vystaveni v ČR? Jakým způsobem lze zajistit zlepšení začlenění jedinců do ČR?

Diplomová práce se pokusí zajistit na tyto otázky odpovědi.

1.1 Migrace

1.1.1 Terminologické vymezení migrace

IOM (© 2019) definuje migraci jako pohyb osob mimo jejich obvyklé místo bydliště v rámci státu či mimo hranice tohoto státu. Dle Porsche (2019) lze v rámci migrace spatřit zpravidla tři dimenze, jedná se o změny bydlení a zaměstnání, ale i proměnu v sociálních vztazích.

Janáčková a kol. (2016) zase rozlišují migraci na individuální a masovou. Za individuální migraci se pokládají takové kroky cizinců, kteří ovšem nejsou nikterak součástí kolektivní vlny migrace z regionu vedoucí do cílové země (Janáčková a kol., 2016). Obvykle se jedná o legální migraci (Janáčková a kol., 2016). Masová migrace naopak značí velký počet migrantů za relativně krátký čas z jednoho či více podobných regionů (Janáčková a kol., 2016). Tato migrace je pro cílové země náročná, neboť zvládnout ji neznamená pouze kvalitní zorganizování, ale i její dopady přenášející se i na ekonomickou oblast dané země, při níž dochází k její destabilizaci (Janáčková a kol., 2016). A samozřejmě se neopomíjí ani vzrůstající obavy místního obyvatelstva (Janáčková a kol., 2016).

OECD (© 2014) pokládá migraci za součást společenského a ekonomického života v mnoha zemích, ovšem profil migrantů se v nich liší. OECD (© 2014) míní, že tento fenomén je v rámci Evropy hojně využíván cizinci zejména díky právu na volný pobyt, oproti např. Austrálii, Kanadě či Novému Zélandu, kde hraje podstatnou roli řízená pracovní migrace. Za další zdroje pokládá OECD (© 2014) rodinnou a humanitární migraci.

Hlavní odpovědný orgán v oblasti azylu a migrace představuje Ministerstvo vnitra ČR (MVČR © 2023b). Za tuto oblast v rámci Ministerstva vnitra ČR zodpovídá především odbor azylové a migrační politiky (OAMP), který se věnuje oblasti mezinárodní ochrany, vstupu a pobytu cizinců, mezinárodní a evropské spolupráci na poli působnosti azylu

a migrace, dále také schengenské spolupráci, ochraně hranic nebo návratové politice (MVČR © 2023b). Dalšími odpovědnými odbory zabývající se tématem migrace a azylu jsou např. odbor všeobecné správy či odbor správních činností nebo jiné orgány jako Policie ČR – zejména Služba cizinecké policie nebo Správa uprchlických zařízení aj. (MVČR © 2023b).

1.1.2 Důvody a příčiny migrace

Velmi podstatné je si uvědomit, že lidstvo je v pohybu od nejstarších dob, kdy se snažili obyvatelé přesídlit buď za lepším životem, ekonomicky výhodnými příležitostmi, rodinou, studiem či v rámci hledání sami sebe a neomezenou nabídkou příležitostí či možností, které jim „nový“ svět nabízel, a na něž je lákal. Ovšem ne vždy se musí jednat o změnu nutně pozitivní, lidé odcházejí či prchají na základě konfliktních situací v zemi, mohou být i pronásledováni, vystaveni terorismu, porušování lidských práv či na základě různých environmentálních faktorů (např. klimatických změn, přírodních katastrof aj.). Dle Evropského parlamentu (© 2020) jsou však vymezeny dva důvody migrace: z jedné země osoby něco vyhání a do druhé oproti tomu táhne.

Evropský parlament (© 2020) v obrázku č. 1 vymežil následující důvody migrantů, které je obvykle vedou k opuštění své země.

Obrázek č. 1: Důvody migrace

Zdroj: Vlastní, 2023 (Informace převzaté z Evropského parlamentu © 2020)

Za **společenskopolitickou situaci** lze pokládat zejména etnické, náboženské, rasové, politické či kulturní utlačování osob, které tyto jedince vedou až k odchodu z vlasti (Evropský parlament © 2020). Za hlavní proměnnou v rozhodování migrantů je ovšem

válka či její potenciální hrozba, ale taktéž se sem řadí i pronásledování ze strany státu (Evropský parlament © 2020).

Demografické či ekonomické faktory přispívají k migraci jedinců, zejména poté pokud má populace v zemi tendenci k růstu/zmenšení či její obyvatelstvo ve velké míře stárne (Evropský parlament © 2020). Vždy lidem záleží na demografické situaci hostitelské země (Evropský parlament © 2020). Tato migrace se váže na pracovní standardy, nezaměstnanost, a to i včetně hospodaření cílové země (Evropský parlament © 2020). Ovšem jaké faktory lákají jedince, aby se přesunuli z rodné země do cizí? Samozřejmě se jedná o peníze, kdy migranti předpokládají, že budou ohodnoceni vyššími částkami, než jakých by se dočkali ve své zemi, tzn. je tento stav pro ně ekonomicky výhodnější, získají lepší pracovní příležitosti nebo očekávaný lepší přístup ke vzdělání (Evropský parlament © 2020). Oproti tomu však Evropský parlament (© 2020) vhodně polemizuje nad situací, při níž by naopak mohlo dojít ke zhoršení podmínek, kdy vyplývá, že se jedinci následně buď do země původu vrátí či pokračují svou cestu jiným směrem – do jiného zaměstnání, popřípadě jiné země.

V současné době se velmi často až zneužívá pojem kvality životního prostředí. V tomto případě se však nejedná o sběr odpadu či jeho třídění, ale spíše o další důvod k migraci: **environmentálních faktory**. Zejména do této sekce spadají lidé, kteří prchají ze země na základě přírodních katastrof (záplavy, hurikány nebo zemětřesení) (Evropský parlament © 2020). Budoucí predikce ovšem spásu v tomto ohledu neslibují, ba naopak – očekávají se velké výkyvy v počasí na základě zhoršení klimatických změn (Evropský parlament © 2020).

Nový pakt EU o migraci a azylu byl představen Komisí v září roku 2020 s cílem stanovit zlepšení a zrychlení postupů v kompletním azylovém a migračním systému EU (Evropský parlament © 2020). Dle MVČR (© 2023a) dne 28. března 2023 hlasoval Výbor Evropského parlamentu pro spravedlnost a vnitřní věci (zkráceně LIBE) o částech Paktu o azylu a migraci, jakožto hlavním migračním balíčkem EU, který se zavazuje Evropskému parlamentu a předsednických zemí (jako např. Belgie, ČR, Francie, Španělsko, Švédsko) přijmout jej do konce funkčního období Parlamentu v roce 2024. MVČR (© 2023a) zaznamenal, že výše uvedený výbor LIBE vytyčil 5 legislativních návrhů, z toho:

- 3 nařízení (o screeningu na vnějších hranicích, o azylovém a migračním managementu a o krizovém nařízení ohledně řešení krizových situací a zásahů vyšší moci v oblasti migrace a azylu),

- 2 pozměněné návrhy (nařízení o zavedení společného postupu pro mezinárodní ochranu v EU či směrnice o dlouhodobých rezidentech).

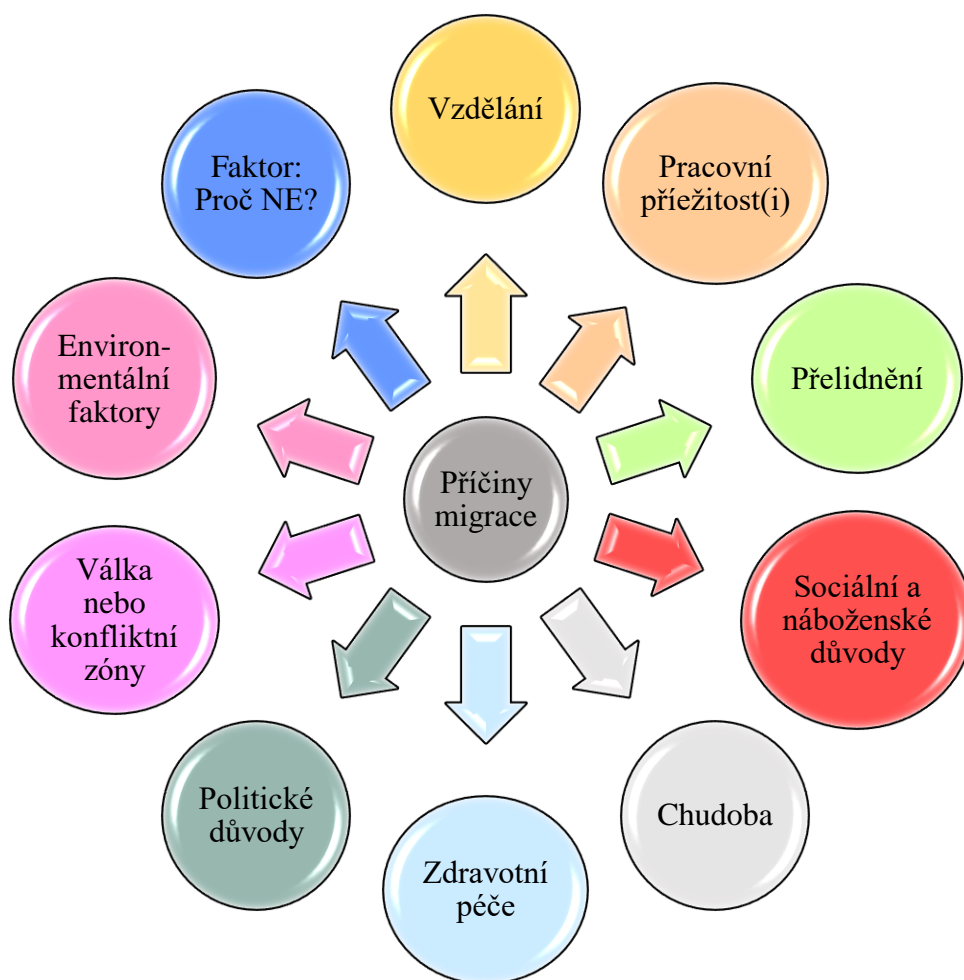
Příloha č. 3 značí progres tohoto paktu, na němž jsou poznamenány hlavní úspěchy a budoucí predikce vizí, kterých by chtěl dosáhnout. Šíma (2023) sděluje, že od prvopočátku tento pakt provází zejména problémy s jeho schvalováním. Za hlavní problematickou část se pokládá solidarita mezi členskými zeměmi EU, především však nerovnoměrné zatížení těchto zemí a vytyčení způsobu, jak lze tuto překážku vyřešit (Šíma, 2023). Koncept paktu má nastolit zcela nový přístup k migraci (Šíma, 2023).

Celkové snahy tohoto paktu se pokusil shrnout Šíma (2023):

- realizace větší ochrany vnějších hranic,
- kontroly totožnosti migrujících včetně kontrol jejich zdravotního stavu,
- zrychlení hraniční procedury,
- harmonizace norem a zákonů azylového řízení unijních zemí – tzn. souhrnné vedení azylové a migrační politiky na úrovni EU,
- zavedení mechanismu solidarity – zajištění participace všech členských států EU,
- boj proti pašeráctví, spolupráce se zeměmi třetího světa a podpora legální migrace pro talentované osoby.

Rakušan (2023) doplňuje, že je velmi potřebné nejen regulovat množství příchozích osob, ale za obzvláště důležité pokládá nastavit spravedlivý mechanismus, jak se postarat o tyto jedince, což by mělo vést k nastolení solidarity mezi členskými státy EU. Část států EU, včetně ČR, již dlouhodobě odmítá nastolený systém povinného přerozdělování nově příchozích – tzn. povinné relokační kvóty (Rakušan, 2023). Rakušan (2023) sdílí přesvědčení, které znamená, že země EU by měly mít možnost se svobodně rozhodnout, jaký postoj k problematice migrace zaujmou, zda s otevřenou náručí přijmou migranty či budou finančně přispívat a pomáhat zemím, do kterých migranti přicestovali, nebo se začít významně podílet na ochraně vnějších hranic, hraničních procedurách či návratové politice.

Richards (2022) oproti výše zmíněných důvodům migrace vyjmenovává 10 nejčastějších příčin migrace, které jsou graficky zpracované v obrázku č. 2.

Obrázek č. 2: Příčiny migrace

Zdroj: Vlastní, 2023 (Informace převzaté od Richards, 2022)

Richards (2022) zmiňuje stále přetrvávající zájem mladých jedinců získat vzdělání v zahraničí. Především zde záleží na kvalitě vzdělávání v dané zemi, ale jiní migranti za tímto záměrem vidí příležitost poznání nových míst, kultur a celkového života (Richards, 2022).

Další příčinu migrace představuje ochota jedinců pracovat v zahraničí, přesídlení v rámci svého kariérního postu do jiné země či poznání nových pracovních míst, lepších pracovních příležitostí nebo zrealizování cesty za životní stabilitou – tzn. zajištění ekonomických zisků (Richards, 2022).

Přelidnění je jedním z rostoucích problémů rozvojových a málo rozvinutých zemí (Richard, 2022). Tento nárůst počtu obyvatel následně vede ke snižování příležitostí (pracovních, vzdělávacích, problematice bydlení, poskytování zdravotní péče a celkového zdraví aj.) (Richards, 2022).

Člověk je vnímán jako tvor společenský, tzn. zcela typické pro lidstvo je a bylo od svého prvopočátku žít pohromadě v rámci kmenu, rodu, společenství či komunity. Richard (2022) potvrzuje, že tudíž není překvapením, že i v rámci náboženských skupin dochází k migraci a lze pokládat tento fenomén jako další příčinu migrace.

Richards (2022) míní, že chudobu v zemi původu lze pokládat za další z hlavních faktorů k migraci. Concern Worldwide Us (© 2022) přichází s faktem: zhruba 10 % světové populace žije v extrémní chudobě. Concern Worldwide Us (© 2022) shrnul příčiny chudoby, které dle jeho názoru spočívají v nerovnosti a marginalizaci, konfliktu, hladu, podvýživě či dokonce zakrnění růstu, špatném systému zdravotní péče (zejména pro matky a děti), malém nebo žádném přístupu k čisté vodě, sanitaci a hygieně, klimatickým změnám, nedostatečnému vzdělání, špatné veřejné práci a infrastruktuře, nedostatečné vládní podpoře, nedostatku pracovních míst nebo zdrojů obživy a nedostatku rezerv.

Chudoba ovlivňuje negativním způsobem ekonomiku, tedy domácnost(i) jedinců, kteří následně nejsou schopni uspokojit své základní životní potřeby (Richards, 2022). Zdravotní péče reprezentuje základní právo každého jednotlivce (Richard, 2022). Mnohdy je však pro pacienty vzdálená od jejich bydliště, tudíž jsou nuceni za lepšími zdravotními službami dojíždět a obvykle si za poskytovanou péči zaplatit velké peníze (Richards, 2022).

Mezi další důvody k migraci lze pokládat politické příčiny, přičemž migranti hledají v hostitelské zemi politickou svobodu ve srovnání s restriktivním životem v zemi původu (Richards, 2022). Lze sem zařadit i pronásledování na základě politické identifikace, politické změny nebo občanské války (Richards, 2022).

S výše uvedenou příčinou úzce souvisí i válečné nebo konfliktní zóny. Válka patří do push faktorů migrace, které jsou vymezené v následující podkapitole, popř. vyobrazené v obrázku č. 3 a obrázku č. 4 (Richards, 2022). Válkou zasažení jedinci nemají příliš na výběr, proto s sebou v rychlosti vezmou jen věci nejnnutnější potřeby a migrují ze země původů, většinou se z nich stávají osoby se statutem uprchlíka (Richards, 2022). V tomto případě se jedná o situaci, při níž volba, aspirace či ochota jednotlivce nesehrává roli, jediným cílem osob je zajištění přežití a bezpečí (Richards, 2022). Richard (2022) taktéž zmiňuje, že válka mezi Ukrajinou a Ruskem ilustruje nejen negativní dopad na životy a živobytí lidí zasažených válečným tažením, ale obrovské dopady spadají na ostatní země, které s nimi mnohá léta spolupracují, obchodují a jsou na nich závislé.

Environmentální faktory byly zmíněné již výše, řadí se sem zejména přírodní katastrofy, jako jsou povodně, sucha, zemětřesení, změny klimatu atd. (Richards, 2022). IOM (© 2019) definuje environmentální migranty jako osoby, kteří jsou nuceni opustit svůj původ nebo domov v důsledku náhlých nebo postupujících změn či podmínek životního prostředí, protože způsobily zásadní dopad na jejich životní podmínky a život. Dle IOM (© 2019) může být tento pohyb rozdělen jednak z časového hlediska na dočasný nebo trvalý, jednak i na základě geografie lze členit na migraci vnitřní (v rámci země) nebo mezinárodní (do zahraničí). IOM (© 2019) přiznává, že odhady počtu těchto jedinců jsou obtížné, ovšem predikce do konce roku 2050 naznačují až 1 miliardu environmentálních migrantů.

Poslední faktor je spíše označení pro množinu všech ostatních faktorů, které zastávají migranti, kteří svou migraci ze země vnímají jako příležitost zažít nově zážitky a prozkoumat cizí země, začít nové začátky s naprosto čistým štítem (Richards, 2022).

Česká republika pro občany Ruské federace představuje cílovou zemi vhodnou pro zakotvení, zejména díky jazykové i kulturní blízkosti těchto zemí, ale i výhodnost bezpečnosti dané země a vhodné geografické polohy (Vavřečková, 2017). Zprvu bylo na ČR nahlíženo ruskými očima jako na zemi tranzitní, která měla být tzv. zastávkou pro jejich kroky směřující na západ (Vavřečková, 2017). Ovšem postupně se zde ruští občané (obzvláště střední třídy) stále více shromažďovali a usazovali, až se české území stalo jejich cílovou destinací (Gazdagová, 2015; In: Vavřečková, 2017).

1.1.3 Push a pull faktory migrace

Push faktory značí negativní skutečnosti, které jedince nutí přestěhovat se do nové oblasti, (např. válka nebo rozpad rodiny) (BBC © 2023a).

Pull faktory oproti výše uvedeným faktorům představují pozitivní aspekty lákající osoby přestěhovat se na určité místo (např. výhodné pracovní příležitosti) (BBC © 2023a).

BBC (© 2023a) doplňuje, že k migraci obvykle dochází v důsledku kombinace push a pull faktorů.

Níže uvedený obrázek č. 3 vykresluje snazší porozumění těmto faktorům, k úplnému pochopení slouží obrázek č. 4, která popisuje jednotlivé proměnné.

Obrázek č. 3: Push a pull faktory migrace 1/2

Zdroj: BBC (© 2023a)

Obrázek č. 4: Push a pull faktory migrace 2/2

Zdroj: Vlastní, 2023 (Informace převzaté z BBC © 2023a)

Vavřečková (2017) poukazuje na svůj výzkum, ve kterém byly zaznamenány odpovědi od ruských účastníků – informantů, kteří vymezili především push faktory (vytlačující jedince ze země): ekonomické důvody (nedostatečné finanční ohodnocení vykonané pracovní činnosti v zemi a obtížnost nalézt vhodné pracovní uplatnění), genderovou diskriminaci, nepříjemnou ekologickou situaci (problémy veřejných služeb – zejména zdravotnictví) a alkoholismus (především týkající se mužské populace). Oproti tomu za významné motivy – pohnutky pro přesídlení do ČR (tzv pull faktory) vnímají ruští občané bezpečné zhodnocení peněžních prostředků a touhou po lepším životě (Vavřečková, 2017).

1.1.4 Dopady migrace

Jaký má však dopad migrace na cílovou zemi cizinců (v tomto případě ČR)? Janáčková a kol. (2016) zmiňují, že v současnosti nelze očekávat pozitivní efekt migrace na produktivitu práce či ekonomický růst. Dále kolektiv autorů (2016) míní, že pro uplatnění na trhu práce, a tedy i pozitivní přínos pro ekonomiku dané země, bude záležet na vzdělávání migrantů.

MVČR (© 2023c) popisuje zase migraci jako komplexní a dynamický jev, který má cíleně na ČR **společenské a ekonomické dopady**. Dále totiž zmiňuje, že zejména vstup, pobyt a integrace cizinců na území České republiky s sebou přináší procesy s možnými pozitivními i negativními důsledky právě pro výše zmíněnou českou společnost, neboť se jedná o procesy, na něž se nahlíží jako do značné míry závislé na průběžném, aktivním a flexibilním přístupu ČR (MVČR © 2023c).

OECD (© 2014) zároveň potvrzuje za užitečné nahlédnout na migraci ve 3 oblastech: trh práce, veřejné rozpočty a hospodářský růst.

Janečková a kol. (2016) vymezuje ekonomické a rozpočtové dopady migrace, které klíčovým způsobem závisí na socioekonomických schopnostech imigrantů. Kolektiv autorů (2016) navíc dokládají, že kvalita lidského kapitálu cizinců z dlouhodobého hlediska klesá, čímž zároveň klesá i schopnost ekonomické a společenské asimilace. Navíc takto v nepřímé úměře **roste nezaměstnanost**, s čímž souvisí i **pobírání státních (sociálních) dávek** (Janečková a kol., 2016). Kolektiv autorů (2016) přispívá s dalším tvrzením, kdy se domnívají, že v rostoucí míře se migruje právě

za sociálními dávkami, díky nimž se cizinci stávají zátěží sociálních systémů cílových zemí.

Weigl (In: Janáčková a kol., 2016) vnímá za výsledek současné vlny migrace jednak neúspěšné zahraniční politiky západních velmocí v blízkovýchodním regionu, ale i atraktivitu lehkosti bytí západoevropské azylové a sociální politiky, která velmi přitahuje a láká cizince obvykle z chudých zemí.

Sjaastad (In: Brožová a kol., 2022) srovnává migraci s investováním - cizinci migrují, především aby **zvýšili produktivitu svého lidského kapitálu**, což pro ně představuje efektivní finanční obohacení na základě svých vydaných schopností, dovedností a (obvykle dokončeného nebo toužící získat) vzdělání. Oproti tomu Hoffmann-Nowotny (In: Brožová a kol., 2022) přikládá na důležitosti **společenskou moc a postavení** v rámci společnosti. Novodobým trendem již není migrace osob z nízkopříjmových zemí do bohatších zemí, ale pravý opak (Brožová a kol., 2022). Neopomenutelné je ovšem zmínit i osobní faktory, kdy se za osobnostní předpoklady vyplatí mít vlastnosti jako (rychlá) přizpůsobivost či schopnost podstupovat riziko (Brožová a kol., 2022).

Níže v rámci vymezení ruské menšiny je specifikováno, že do ČR obvykle přicházejí migranti z Ruska za účelem **vzdělání**. Brožová a kol. (2022) podotýkají, že byt' je studium (popřípadě získání finančního obnosu) prvotním záměrem migrantů, konečným důvodem však pro pobyt na daném území značí vzrůstající sympatie vůči hostitelské zemi. Kolektiv autorů (2022) se domnívají, že svou roli sehrávají ale i představy o životě v zemi, včetně nalezení si zaměstnání, popřípadě tendence zrealizovat podnikatelský záměr. Pro tento koncept je vymezena dle Starka a Blooma (In: Brožová a kol., 2022) Nová ekonomie pracovní migrace (New Economics of Labour Migration – NELM), se kterou tito ekonomové přišli v 80. letech 20. století. Díky NELM se vymezuje předpoklad o rozhodování k migraci za mnohdy ne zcela individuální, ale především kolektivní povahy (např. rodina) (Brožová a kol., 2022). Nezáleží na samotném jedinci, zda chce či může opustit svou rodnou zemi, ale zda je schopen zanechat v ní své blízké, rodinu a přátele, jednak na emocionální úrovni, ovšem také na úrovni ekonomické, neboť na procesu migrace se v souhrnu podílejí všichni (např. financemi na cestu, prvotní ekonomickou podporou až do té doby, než je jedinec schopen se sám o sebe finančně postarat apod.). Následně se karty obrací a migrant-cizinec, který se stane ekonomicky

soběstačným, alespoň část svých peněz (tzv. **remitenci**) zasílá rodině jako kompenzaci (Brožová a kol., 2022).

Dle National Academies Of Sciences, Engineering and Medicine (2017) došlo ke zjištění, že dlouhodobý dopad přistěhovalců na mzdy a zaměstnanost obyvatel s trvalým pobytem je zanedbatelně malý na ekonomické a fiskální důsledky migrace cizinců. Tvrzení National Academies Of Sciences, Engineering and Medicine (2017) dokládá zejména závěr, který připouští naopak pozitivní dopad migrace na ekonomický růst v USA.

1.1.5 Migrant vs. Cizinec

Migrant zastřešuje pojem, který však není definován v mezinárodním právu, tak či onak se tato osoba rozhodla na základě různých důvodů dočasně či trvale opustit své bydliště, ať již v rámci přesídlení po své zemi či odejít za její hranice (IOP © 2019). UNHCR (© 2023a) přiznává, že neexistuje žádná univerzální, dokonce ani právní definice migranta. Z tohoto důvodu se pověřil vysoký komisař OSN pro lidská práva (OHCHR), který se zavazuje k prosazování a ochraně lidských práv všech osob, aby sestavil definici migranta, který popsal mezinárodního migranta za osobu nacházející se mimo stát, kterým je občanem nebo státním příslušníkem (UNHCR © 2023a).

Za souhrnné neutrální označení migranta lze považovat skupinu osob, která se neřadí mezi státní občany hostitelské země (UNHCR © 2023a). Pod tímto pojmem ovšem nejsou dotčeny například režimy ochrany existující dle hostitelského práva na konkrétní právní kategorie osob (např. uprchlíci, osoby bez státní příslušnosti, osoby, jejichž status či způsob pobytu není specificky definován dle mezinárodního práva – kupříkladu mezinárodní studenti a migrující pracovníci aj.) (UNHCR © 2023a).

Dle OSN se za migranta pokládá každý jedinec, který překročí mezinárodně uznávané hranice a v cizině se zdržuje déle než jeden rok, nehledě na příčiny a způsoby migrace (Porsche, 2019). Autorka (2019) dále rozšiřuje definici o poznatek, díky němuž se nezohledňují označením migranta krátkodobě cestující osoby (např. turisté, podnikatelé nebo sezonní dělníci).

IOM (© 2019) nazývá migranta osobou pohybující se (nebo osobou, která se pohybovala) přes mezinárodní hranici či v rámci státu mimo své obvyklé místo pobytu, bez ohledu na:

- právní status osoby,
- pohyb dobrovolný nebo nedobrovolný,
- důvody pohybu,
- délce pobytu.

Dle United Nations (© 2023) vyhlásilo v prosinci roku 2000 Valné shromáždění OSN Mezinárodní den migrantů, který se konkrétněji datuje na 18. prosince. V tentýž den v roce 1990 přijalo Shromáždění Mezinárodní úmluvu o ochraně a práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin (United Nations © 2023).

Označením **cizinec** je vnímána fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie (Porsche, 2019). V oblasti migrace a integrace cizinců se tímto způsobem označují především jedinci třetích států, neboť se obvykle jedná o cizince pocházející ze zemí mimo EU, kteří v České republice zdržují na základě povolení k pobytu (Porsche, 2019).

Problematické se zdá i definování cizince v rámci českého právního řádu, který nevymezuje univerzálně použitelný pojem cizinec, neboť jeho zákonná úprava jej vnímá odlišně dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 326/1999 Sb.“), oproti zákonu č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 435/2004 Sb.“). Zákon č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, ve svém ustanovení § 1 odst. 2 nahlíží na cizince jako na fyzickou osobu, která není státním příslušníkem ČR, včetně občana EU. Oproti tomu zákon č. 435/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, ve svém ustanovení § 85 zmiňuje, že pro účely zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí podle tohoto zákona se za cizince nepokládá občan EU, ani jeho rodinný příslušník či rodinný příslušník občana ČR. Tento základní rozdíl se projevuje zejména v oblasti úpravy pobytových oprávnění cizinců, kteří pocházejí ze třetích zemí, zároveň jsou rodinnými příslušníky občanů ČR nebo EU a zaujímají ve vztahu k přístupu na trh práce přiznané stejné postavení jako občané ČR, ovšem z hlediska pobytového však právem volného pohybu v rámci EU nedisponují. Podrobněji se tomuto vymezení věnuje podkapitola 1.2.4 s názvem Oprávnění pobytu cizinců v České republice. Pro účely diplomové práce se za cizince pokládají osoby pocházející ze třetích zemí, kam se řadí právě ruští občané.

1.1.6 Migrační krize

Často hojně skloňované téma zejména na poli politického zaměření se zdá migrační krize. IOM (© 2019) nabízí vysvětlení pojmu následovně: za migrační krizi pokládá složité a často rozsáhlé migrační toky a mobilitu osob, obvykle způsobenou krizí zraňující jednak osoby prchající před ní, popřípadě se vztahuje i na celé komunity, čímž se následně vytváří akutní a dlouhodobě řízená migrace. Nástup migrační krize může být náhlý či pomalý, taktéž lze vyzorovat rozdíl mezi příčinami – přirozenými či způsobenými migrující osobou, ovšem i dle místa, kde se odehrává – uvnitř země či přes její hranice (IOM © 2019). Za největší migrační krizi je považován rok 2015, potažmo rok 2016, na jehož základě vznikl podnět k vytvoření (již výše uvedený) Nový pakt EU o migraci a azylu (Šíma, 2023). Autor (2023) navíc zmiňuje i zaznamenanou nejvyšší hodnotu nově přichozích nelegálních migrantů do Evropy k minulému roku (2022), tento počet byl nejvyšší od již výše zmíněné uprchlické krize. Z těchto důvodů je potřeba nové politiky jako prevence před problematikou, do které se EU dostala na základě uprchlické krize (Šíma, 2023).

Lacina a Blížkovský (2022) přisuzují tento skokový nárůst počtu migrantů prchající před válkou z Ukrajiny, zejména do sousedských zemí (Polska, Slovenska, Maďarska, Moldavska), ale také do ČR. Otázkou zůstává, zda se obyvatelé Ruské federace také rozhodnou postavit válečné situaci a opustit svou zemi. Lze očekávat vysoký počet migrantů z Ruské federace do světa, EU či dokonce do ČR?

The Moscow Times (2022) blíže specifikuje, že díky válce na Ukrajině a následné masové mobilizaci se spustila vlna nelegální emigrace Rusů do Spojených států v takové míře, který doposud američtí celníci nezaznamenali. Dle The New York Times (In: The Moscow Times, 2022) úřady v loňském roce 2022 pozastavili na jižních hranicích USA s Mexikem přes 21 tisíc ruských cizinců, což odpovídá nárůstu oproti předešlým dvěma rokům o 47násobek. V USA platí zákony, které byt' zaručují azyl nově vstupujícím do země, ovšem se musí prokázat důkazem o pronásledování v domovské zemi na základě rasy, národnosti, politického názoru či příslušnosti k jakékoli sociální skupině (The Moscow Times, 2022).

Oproti tomu Pitthardová (2023) odkazuje na Kosmopolskou pravdu, která vnímá značnou byrokratickou zátěž pro zájemce-cizince, kteří by si naopak v Ruské federaci dokázali představit žít. Konkrétněji pamatuje na proud migrantů ze západu – Američany,

Australany, Kanadany apod. (Karpitskaya, 2023). Ba dokonce v samotné Státní dumě se konaly schůze projednávající tento fenomén, který má svůj původ na internetu, kde se hromadí chaty cizinců toužících okusit pobyt v Rusku na vlastní kůži (Karpitskaya, 2023). Autorka článku (2023) dále konstatuje, že v tomto virtuálním prostředí (sociálních sítí, fór, youtube kanálů apod.) cizinci zmiňují především své vytoužené lokace jako hlavní město – Moskvu, ale i Petrohrad či vesnice na Altaji.

UNHCR (© 2023b) přidává, že počet těchto nově příchozích migrantů do EU (zejména žen a dětí), vyšplhal již k červnu 2023 přes 5 milionů osob.

1.2 Socioekonomické aspekty integrace

1.2.1 Vymezení (socioekonomické) integrace

Vyomezit integraci lze z několika úhlů pohledu.

Dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon č. 108/2006 Sb.“) je v § 3 vymezeno sociální začleňování jako proces, který si klade za cíl, aby osoby, které jsou sociálně vyloučené či sociálním vyloučením ohrožené, dosáhli příležitostí a možností plně se zapojit a participovat do ekonomického, sociálního, ale i kulturního života společnosti. Tento zákon č. 108/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, navíc neopomíná i samotné žití jedince takovým způsobem, jenž společnost pokládá za obvyklý.

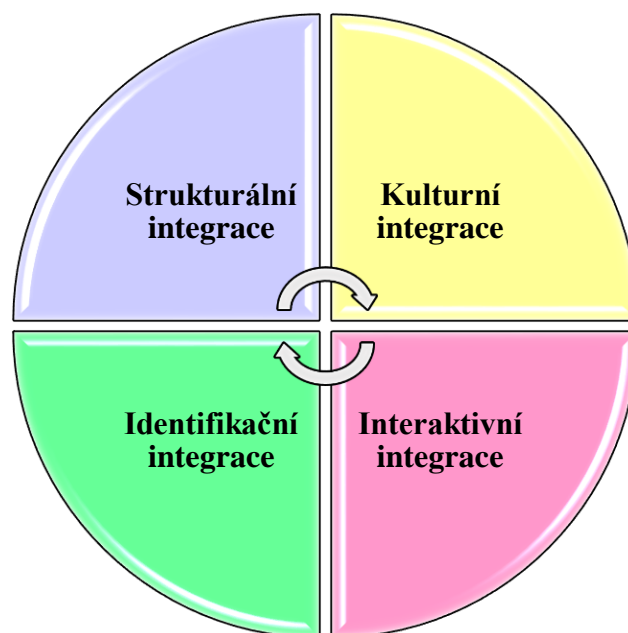
Diplomová práce se ovšem zabývá integrací cizinců, která lze definovat jako postupné začleňování se osoby do společnosti (MPSV (© 2023a). MPSV (© 2023a) za integraci pokládá komplexní dynamický proces, který zasahuje do mnoha oblastí.

Vláda České republiky (2023) zase prezentuje integraci jako oboustranný proces, jehož hlavním předpokladem je vůle a pochopení vzájemného přínosu u obou stran – majority i minority (cizinců). Stejného názoru je i Bosswic a Heckmann (2006, In: Vavřečková, 2017) nahlížející na integraci jako na oboustranný proces mezi migranty a hostitelskou společností. U cizinců se jedná zejména o zvládnutí jazykové bariéry přijímající země, akceptaci nové kultury, osvojení si práv a povinností občana, přijetí soběstačnosti a uplatnění na pracovním trhu, vybudování nových vztahů a v neposlední řadě vytvoření pocitu sounáležitosti a identifikovat se s kompletní společností (Bosswic a Heckmann, 2006 In: Vavřečková, 2017). Majoritní společnost naopak integraci zaznamenává

v zpřístupnění institucí pro všechny bez výjimky (Bosswic a Heckmann, 2006 In: Vavřečková, 2017).

Diplomová práce cílí na sociální a ekonomickou integraci.

Leontiyeva a kol. (2018) podotýká, že míra sociální integrace je ovlivněna řadou faktorů, přičemž každá skupina má různé (rovnocenné) výchozí podmínky integrace. Např. v případě, že se jedná o cizince, kteří k hostitelské zemi cítí kulturní či jazykovou blízkost na základě slovanského původu (řadí se sem Ukrajinci a Rusové), je zcela zřejmé, že mají snazší podmínky pro svou (sociální) integraci (Leontiyeva a kol., 2018). Tito cizinci se tak snáze naučí ovládat jazyk dané země (český jazyk) a zajistí si tím i vstupenku do společnosti, kde mohou začít vytvářet a navazovat sociální vazby s občany (Leontiyeva a kol., 2018). Bosswic a Heckmann (2006, In: Vavřečková, 2017) rozdělují sociální integraci do 4 základních úrovní – viz obrázek č. 5.

Obrázek č. 5: Základní úrovně sociální integrace

Zdroj: Vlastní, 2023 (Informace převzaté od Bosswic a Heckmann, 2006; In: Vavřečková, 2017)

Strukturální integrace představuje získat pozici umožňující přístup k hlavním institucím přijímající země (trh práce, vzdělávací systém, systém bydlení, zdravotnictví, sociální služby, popř. získání občanství) (Bosswic a Heckmann, 2006; In: Vavřečková,

2017). Oproti tomu díky **kulturní integraci** si jedinci osvojí klíčové kompetence v oblasti kultury hostitelské země, získají informace ohledně jejích práv a povinností, která mohou být odlišná vzhledem k jejich původní zemi (Bosswic a Heckmann, 2006; In: Vavřečková, 2017). Z těchto důvodů je integrace spíše vnímána z pozice uvědomění si změn nově příchozího jedince (Bosswic a Heckmann, 2006; In: Vavřečková, 2017). V případě **interaktivní integrace** se jedná o navázání primárních poměrů a sociálních sítí, na jejichž základě si jedinci vytvoří vztahy (přátelské, milenecké, popř. přistoupí i na svazky manželské, registrované partnerství aj.), a díky vazbám se do společnosti snadněji začlení (Bosswic a Heckmann, 2006; In: Vavřečková, 2017). V poslední úrovni dochází k úplné integraci (**identifikační integrace**), vnímané jako identifikaci s přijímající zemí, jejich pravidly, kulturou a celkovém souzněním se společností (Bosswic a Heckmann, 2006; In: Vavřečková, 2017). Jedná se o vrchol integrace, tzn. jedinci se již plně participují v zemi (Bosswic a Heckmann, 2006; In: Vavřečková, 2017). Vavřečková (2017) poukazuje na tento fakt v rámci angažovanosti ve veřejném či občanském životě přijímající země. Autorka (2017) v rámci svého výzkumu došla k závěru, že ruští občané ve většině případů mají zájem o veřejné dění v ČR, nicméně zatím se projevují spíše pasivním způsobem. Ovšem v dohledné budoucnosti plánují své větší zapojení do společnosti, což ilustruje i jiný výzkum, dle jehož výsledků Rusové např. v zájmu o účast v místních a národních volbách převyšují Ukrajince či dokonce Vietnamce (Schebelle a kol., 2013; In: Vavřečková, 2017). Vavřečková (2017) dále vyzdvihuje i aktivní participaci v rámci občanského či veřejného života, kdy klíčovou roli sehrává neziskový sektor, jehož cílovou skupinou tvoří migranti. Právě díky tomuto typu neziskového sektoru se cizinci následně zapojují do veřejného dění či do aktivního řešení problematických oblastí veřejnosti (Vavřečková, 2017). K výše uvedenému je zapotřebí i jistých komunikačních předpokladů.

Dle Leontiyevy a kol. (2018) patří znalost jazyka majoritní společnosti k hlavnímu předpokladu pro úspěšnou integraci cizinců v kulturní, sociální, právní, ale i pracovní oblasti. Kolektiv autorů (2018) pozorují, že úroveň znalosti českého jazyka ovlivňuje i kvalitu, důstojnost a kvalifikovanost pracovních pozic, na něž jedinci aspirují. Přijetí českého jazyka a zvládnutí všech jeho složitostí za odměnu cizinci umožní porozumění formální, ale i neformální komunikaci s českými občany (Leontiyeva a kol., 2018). Zároveň i podpoří jedince v jejich samostatnosti např. zajistit si autonomní řešení problémů, vyhledávání informací a potřebných služeb aj. (Leontiyeva a kol., 2018).

Vavřečková a Dobiášová (2015) se pozastavují nad fenoménem, který tkví v jazykových preferencích cizinců, neboť zatímco ve společenském životě se většina jedinců pocházejících z Ruské federace snaží přizpůsobit majoritní společnosti, v rodinném životě si tyto osoby udržují dlouhodobě silné kulturní vazby na rodnou zemi. V následujících kapitolách je zmíněné určité ruské specifikum - vlastenectví, které se obzvláště projevuje v ruském jazyce. Dle výzkumu Vavřečkové a Dobiášové (2015) je naprosto samozřejmé používání ruského jazyka s partnery a dětmi v rodinném kruhu. Ale v poslední době prosakuje trend, zejména u dětí migrantů, kteří žijí v ČR od svého narození a následně navštěvují všechny vzdělávací instituce a plně se tedy integrují do majoritní společnosti (Vavřečková a Dobiášová, 2015). Tito jedinci již nezdědili preferenci se svými rodiči či rodinnými příslušníky v komunikaci český jazyk (Vavřečková a Dobiášová, 2015). Další zajímavost značí komunikaci mezi sourozenci navštěvující český vzdělávací systém – využívají pouze češtinu (Vavřečková a Dobiášová, 2015). Dále dle autorky (2015) má většina Rusů snahu udržet znalost ruského jazyka až do 3. generace, k čemuž je vede přesvědčení výhod bilingvní výchovy.

Leontiyeva a kol. (2018) vedle sociální integrace neopomíjí ekonomickou integraci, kde zejména vyzdvihuje přístup na trh práce a pracovní charakter jako takový. Dle kolektivu autorů (2018) mnoho studií zmiňují četná rizika, se kterými jsou v konfrontaci migranti či migranty na trhu práce, jedná se např. o nedostatečnou ochranu pracovních práv, popř. neuspokojující pracovní podmínky korespondující se zdravotním rizikem nebo se může jednat o trvalou dequalifikaci těchto osob či omezené možnosti kariérního růstu, pobírání nízkého finančního ohodnocení, platovou diskriminaci, která obvykle vede až k chudobě, na kterou se nabalují další problematkové oblasti – nedostupnost bydlení aj. služeb (zdravotnictví, vzdělávání, sociální apod.). Další problematikou v zaměstnání se může zdát i pracovní kolektiv, ve kterém se migranti či migrantky nachází, neboť je zřejmé, že v zaměstnání stráví značnou část svého času, avšak nemusí vždy přijít do kontaktu s občany majority a kontakty i nadále mohou být omezující, pokud v daném zaměstnání jsou v rámci pracovní-právního vztahu zaměstnaní převážně cizinci či dokonce krajané migranta či migrantky (Leontiyeva a kol., 2018).

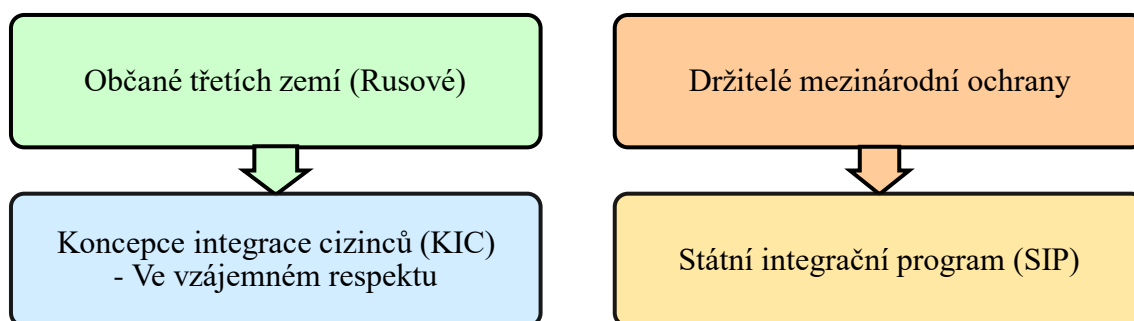
Pacovská (© 2020) naznačuje, byť Češi vyznávají integraci cizinců, obvykle ji však zaměňují s asimilací. Rozdíl je v tomto případě však značný – integrací do nové země

cizinec nepřichází o svá kulturní specifika a zvyklosti, ale asimilací je cizinec nucený se od nich oprostít a bez výhrad přijmout pravidla země (Pacovská (© 2020)).

Dle Pacovské (© 2020) níže uvedené dokumenty (Koncepce integrace cizinců a Státní integrační programu) nahlíží na integraci jako na oboustranný proces, do něhož je zapotřebí aktivního zapojení migrantů, popřípadě uprchlíků, ale taktéž majoritní společnosti, která bude nově příchozím otevřená a ochotna pomoci s plnohodnotnou integrací. Pokud se nastolí efektivní proces integrace cizinců do ČR, tím se zvýší pravděpodobnost budoucího bezproblémového soužití všech jedinců v zemi (Pacovská © 2020).

1.2.2 Dokumenty související s integrací cizinců

Existuje řada dokumentů, které řídí začlenění cizinců do ČR, především v závislosti na pobytovém statusu jedince (Pacovská © 2020). Proces integrace migrantů ze zemí mimo Evropskou unii (tzv. **osob pocházejících ze třetích zemí**), kteří jsou držitelé některého z typů pobytového oprávnění (viz kapitola 1.2.4 Oprávnění cizinců k pobytu v České republice), má ve svých kompetencích **Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu** (Pacovská © 2020). Naopak proces integrace **držitelů mezinárodní ochrany** spadá pod záštitu **Státního integračního programu** (Pacovská © 2020). Pro zjednodušení je vykresleno rozdělení působností dokumentů pro jednotlivé cizince na obrázku č. 6.

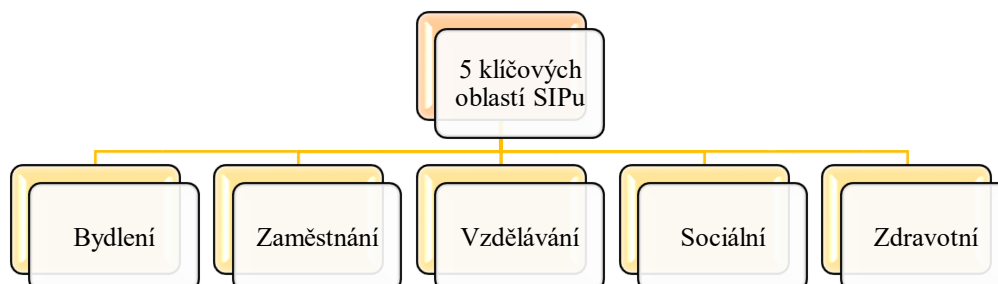

Obrázek č. 6: Přehled cizinců a vycházejících dokumentů zpracovávajících jejich integrační proces v rámci ČR

Zdroj: Vlastní, 2023 (Informace převzaté od Pacovské © 2020)

Státní integrační program (SIP)

SIP (Státní integrační program © 2023) představuje souhrnný nástroj pro integraci **osob s mezinárodní ochranou v ČR**. Této cílové skupině je poskytována asistence v 5 klíčových oblastech, které zobrazuje níže uvedený obrázek č. 7.

Obrázek č. 7: Klíčové oblasti SIPu

Zdroj: Vlastní, 2023 (Informace převzaté ze Státního integračního programu © 2023)

Na pracovním trhu mají klienti SIPu (Státní integrační program © 2023) stejná práva jako občané České republiky, tzn. je jim umožněné pracovní nasazení i bez pracovního povolení nebo registrace na ÚP ČR, realizovat kvalifikační či jiné vzdělávací kurzy apod.

Správa uprchlických zařízení je generálním poskytovatelem integračních služeb na základě zákona o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů a usnesením vlády (Státní integrační program © 2023).

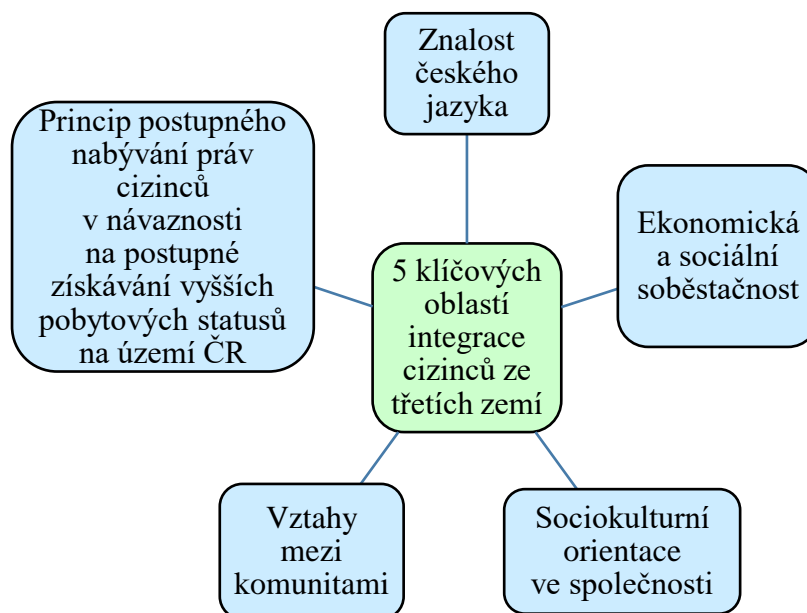
Koncepce integrace cizinců (KIC) - Ve vzájemném respektu

Vláda České republiky (2023) zmiňuje statistiku k 31. 8. 2022, kdy v ČR legálně pobývalo 453 475 občanů třetích zemí. Za primární cílovou skupinou a taktéž i nejpočetněji zastoupenou skupinou cizinců ze třetích zemí tvořili občané Ukrajiny (204 508), Vietnamu (65 763) a Ruska (44 652) (Vláda České republiky 2023).

Za hlavní cílovou skupinou integračních opatření v plném rozsahu se řadí **cizinci z třetích zemí**, kteří dlouhodobě legálně pobývají na území České republiky (Vláda České republiky, 2023). Mnohé integrační nástroje (např. poskytování informací, sociální a právní poradenství, jazykové kurzy, či pomoc v tíživé životní situaci) mohou využívat i občané EU, držitelé mezinárodní ochrany a v souvislosti s válkou na Ukrajině také osoby s dočasnou udělenou ochranou (Vláda České republiky, 2023). Jak již bylo i výše poznamenáno, na integraci je pohlíženo jako na oboustranný proces, tudíž přední skupinou začlenění představuje také majoritní společnost, dále např. spolky, státní instituce, samosprávné celky, zaměstnavatelé, vzdělávací instituce a další (Vláda České

republiky, 2023). Integrační politika cílí svou pozornost především směrem na integraci cizinců ve zranitelném či znevýhodněném postavení (např. ženy-cizinky, děti a mládež, rodinám cizinců, a to i včetně rodinných příslušníků a v neposlední řadě cizincům-seniorům s důrazem na jejich integraci a podporu) (Vláda České republiky, 2023).

Vláda České republiky (2023) ve své Konceptci integrace cizinců – Ve vzájemném respektu stanovuje pět klíčových oblastí integrace cizinců – viz obrázek č. 8.

Obrázek č. 8: Klíčové oblasti integrace cizinců ze třetích zemí

Zdroj: Vlastní, 2023 (Informace převzaté z Vlády České republiky, 2023)

Mezi stálou prioritu se řadí i posilování informovanosti cizinců a majority, s čímž úzce souvisí i prohlubování problematiky migrace a integrace ve vztahu směřující k široké veřejnosti (Vláda České republiky, 2023).

Obrázek č. 8 značí jako jednu oblast znalost českého jazyka, neboť Vláda České republiky (2023) dokládá, že nevědomost užívání jazyka země pobytu reprezentuje jednu z nejvýznamnějších bariér integrace, kdy cizinec nedokáže porozumět sdělovaným informacím a samostatně komunikovat. Vláda České republiky (2023) nahlíží na znalost jazyka cílové země jako na základní předpoklad k úspěšné integraci. Podstatný vliv má také úroveň znalosti českého jazyka, která přímo ovlivňuje rozvoj sociálního i pracovního potenciálu osob-cizinců, ovšem i intenzitu vzájemného působení mezi majoritou a cizinci, jenž přispívá k rozšíření jejich integrace do české společnosti (Vláda České republiky, 2023).

Další oblast, kterou si vytyčila Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu, představuje dobrou znalost sociokulturního prostředí, která cizincům ulehčí život v nové zemi jejich pobytu (Vláda České republiky, 2023). Stejně jako u předchozího bodu Vláda České republiky (2023) míní posilování informovanosti cizinců v oblasti problematiky legálních pobytů, výdělečné činnosti nebo dokonce možnostech vzdělávání. Do tohoto informativního procesu jsou zahrnuté i seznamovací aktivity s českými realitami, ale i poskytování důležitých informací o organizacích, které jim v případě potřeby mohou poskytnout podporu a pomoc (Vláda České republiky, 2023). Velmi vážné a pro život podstatné reprezentuje seznámení cizince s prostředkem zajištění tísňové komunikace a postupem při tísňové komunikaci se složkami integrovaného záchranného systému (Vláda České republiky, 2023). Patří sem především zajištění informací, kdy lze tuto službu využívat, na jaké čísla a v jakých situacích se lze obracet apod. (Vláda České republiky, 2023). Vedle jednotlivých resortů hrají hlavní roli i regionální Integrační centra, nestátní neziskové organizace nebo i obce, které jsou zapojené do integračních projektů (Vláda České republiky, 2023). Následující podkapitola (1.2.6 Integrace na lokální a regionální úrovni) se této oblasti věnují níže.

Předpokladem pro každou vyspělou a moderní zemi je zajistit harmonii mezi obyvateli, ani ČR není výjimkou, neboť se snaží se zprostředkovat preventivní opatření před vznikem napětí mezi cizinci a majoritou, kdy jsou realizovány snahy o vzájemnou komunikaci a aktivity spojující cizince a majoritní společnost (Vláda České republiky, 2023). Optimální pobyt se neobejde bez respektu jeden k druhému, dávky tolerance, eliminací xenofobie a rasismu i dalších negativních jevů (Vláda České republiky, 2023). Vhodným prostředkem k zajištění úspěšného vycházení lidí různých národností mezi sebou v zemi je bezesporu komunikace, proto se i stát musí podílet na podpoře (potažmo realizaci) vytváření a rozvíjení společenských sítí, mezikulturního a mezináboženského dialogu, který by přispěl k porozumění minority a majority (Vláda České republiky, 2023). Obzvláště je vhodné zacílení se zdá na pracovníky v průmyslových zónách, kde se sdružují cizinci ve větší míře (Vláda České republiky, 2023). Jako velmi prospěšnou se ukázala aktivní role zaměstnavatele v oblasti integrace svých zaměstnanců (Vláda České republiky, 2023). Zapojení těchto obou stran je skvělým příkladem pro iniciování a realizaci aktivit přispívajících k integraci (Vláda České republiky, 2023). Obohacení je oboustranné – nejenže se cizinci dozvědí a vybudují si povědomí o principech a hodnotách přijímající společnosti, ale občané země původu mohou nabýt

jiné poznání o cizinecké zemi, zvycích a tradicích, jinému nazírání na svět, což může opět vést k prevenci nevraživosti mezi obyvateli (Vláda České republiky, 2023).

Pokud cizinec touží žít v ČR delší dobu či dokonce trvale musí se pohybovat v jasném legislativním ustanovením umožňujícím postupné nabývání práv (Vláda České republiky, 2023). Pro získání trvalého pobytu vymezení nejvyšší pobytový status, je potřeba i nabytí sociálních práv v plném rozsahu, včetně přístupu do veřejného zdravotního pojištění (Vláda České republiky, 2023). Podrobnější informace o možnostech pobytu cizinců v České republice prezentuje samostatná podkapitola 1.2.4. Oprávnění k pobytu cizincům v České republice. Cizinci po určité době mohou také získat státní občanství, jenž lze nabýt i způsobem, kdy se cizinci nemusejí vzdát svého původního občanství, ale pouze získání další, které jim v zemi přinese veškerá politická práva a povinnosti občana České republiky (Vláda České republiky, 2023). Tato možnost postupného přiznávání práv pro cizince reprezentuje silný motivační faktor k jejich integraci do společnosti (Vláda České republiky, 2023).

1.2.3 Postoje Evropské komise k integraci

European Commission (2020) zmiňuje, že při projevu o stavu EU sdělila v roce 2020 předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyenová:

Zajistíme, aby lidé, kteří mají právo zůstat, byli integrováni a cítili se vítáni. Tito osoby mají budoucnost, kterou si ovšem musí vybudovat, k čemuž jim dopomohou jejich dovednosti, energie a talent.

Dle European Commission (2020) se v rámci Akčního plánu pro integraci a inkluzi v období roku 2021 až 2027 vymezily následující hlavní cíle:

- **Inkluzivní vzdělávání a odborná příprava** počínající od raného dětství až po vysokoškolské vzdělávání, obzvláště se zaměřením na snazší uznávání kvalifikací a pokračující jazykové vzdělávání za podpory fondů EU (European Commission, 2020).
- **Zlepšení pracovních příležitostí a uznávání dovedností**, které si klade za cíl plně ocenit přínos komunit migrantů, zejména žen, a zajistit podporu k souhrnnému dosažení svého potenciálu (European Commission, 2020). Evropská komise přislíbila i spolupráci s příslušnými zúčastněnými stranami s cílem podpořit integraci na trhu práce, podpořit podnikání a taktéž i usnadnit

zaměstnavatelům uznávání a hodnocení dovedností (European Commission, 2020).

- **Podpora přístupu ke zdravotnickým službám**, včetně psychiatrické péče, pro osoby s migračním pozadím (European Commission, 2020). Vyjma účelového financování ze strany EU se akční plán snaží zajistit informovanost jedinců o svých právech, zároveň i uznává specifické problémy, kterým čelí ženy, především během těhotenství a následně i po něm (European Commission, 2020). Akční plán slouží jako podpora členských států při záměně osvědčených postupů (European Commission, 2020).
- **Přístup k přiměřenému a cenově dostupnému bydlení**, který je financovaný z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR), Evropského sociálního fondu plus (ESF+), dále i Azylového a migračního fondu (AMF) a Invest EU, jakož i záměnu zkušeností na místní a regionální úrovni v oblasti boje proti diskriminaci na trhu s bydlením a případnou segregaci (European Commission, 2020).

1.2.4 Oprávnění k pobytu cizinců v České republice

Koldinská a kol. (2016) zmiňují, stálý růst počtu cizinců, kteří se nacházejí v ČR a přejí si zde pobývat krátkodobě či dlouhodobě. A navíc lze předpokládat, že vzhledem k politické situaci bude tento trend i nadále udržitelný (Koldinská a kol., 2016).

Vavřečková (2017) přichází s faktem, který vykresluje, že občané ruské národnosti přicházejí do ČR s úmyslem se zde usadit a žít.

Dle legislativního vymezení se pobyt cizinců v ČR se řídí zejména zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a pro specifické skupiny cizinců zákonem č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, dále taktéž zákonem č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů (ČSÚ, © 2022a).

Jedinci ruské národnosti patří do skupiny občanů pocházející mimo Evropskou unii a zároveň nejsou-li občanem Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska (MVČR © 2023b). Častěji se však objevuje označení: občané třetích zemí (MVČR © 2023b). Dle MVČR (© 2023a) převažují mezi cizinci, kteří legálně pobývají v ČR občané třetích zemích (782 909 jedinců značící 77 %) nad občany členských států EU, EHP a Švýcarska (227 783 osob činící 23 %).

MVČR (© 2023b) vymezuje pobyt občanů třetích zemí následovně:

- krátkodobý pobyt – pobyt bez víz,
- pobyt založený na dlouhodobém vízu,
- povolení k dlouhodobému pobytu,
- povolení k trvalému pobytu,
- azyl,
- doplňková ochrana,
- dočasná ochrana.

Krátkodobý pobyt (udělován obvykle na 90 dní) – tzn. pobyt bez víz

Tento přechodný pobyt předepisuje použitelný právní předpis Evropských společenství - nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018, kterým se určí seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, a taktéž se i vymezí seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni ve znění pozdějších předpisů (MVČR © 2023b).

Pobyt bez víza lze uskutečnit i prostřednictvím mezinárodní smlouvy dle nařízení vlády č. 215/2017 Sb., o stanovení výjimek z vízové povinnosti a z osvobození od vízové povinnosti a v některých dalších případech vymezených v § 18 zákona č. 326/1999 Sb. (zejména se jedná o pobyty za účelem výdělečné činnosti) (MVČR © 2023d). Cizinci, kteří mají vízovou povinnost, mohou pobývat na území ČR bez krátkodobého víza v případě, že jsou držiteli platného cestovního dokladu (cestovní pas) a povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu, jenž vydá jiný stát schengenského prostoru (Koldinská a kol., 2016).

Koldinská a kol. (2016) popisují 3 typy krátkodobých víz:

- **Vízum s omezenou územní platností (V/LTV)** opravňující k pobytu nebo průjezdu jen jednoho, popř. několika států v rámci schengenského prostoru (nikoli však celého vymezeného schengenského území) (Koldinská a kol., 2016).
- **Vízum typu A (letištní průjezdní vízum)**, jenž se požaduje od jedinců vybraných států k pobytu v tranzitních prostorech mezinárodních letišť (Koldinská a kol., 2016).
- **Vízum typu C, jednotné schengenské vízum**, které je nejběžnějším typem z krátkodobých víz opravňujícím pobývat cizincům v rámci celého schengenského prostoru (Koldinská a kol., 2016).

MVČR (© 2023a) vymezuje, cizinecký přechodný pobyt na českém území především za účelem: dočasné ochrany (z celkových 48 %), zaměstnání (z 26 %), sloučení rodiny (odpovídající 10 %), studiu (čítající 5 %) a podnikání (zbylé 2 %).

Dle zákona č. 173/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dochází ke změně označení dokladu, jenž se vydává občanům EU jako potvrzení o přechodném pobytu na území ČR, neboť se bude těmto jedincům vydávat **osvědčení o registraci**, beze změny se však pojednává o dokladu bez biometrických prvků vydávaný s platností až na 10 let.

Dle MVČR (© 2023d) bylo v loňském roce 2022 v ČR podáno celkem 117 750 žádostí o udělení krátkodobého víza, přičemž uděleno jich v součtu bylo 100 513 (v porovnání s rokem 2021 došlo k poklesu až o 43 %), nejvyšší poklesy se zaznamenaly u národnostních menšin z Ukrajiny (až přes 85 %), ale i Ruska (více než 50 %).

Pobyt na základě dlouhodobých víz

Na rozdíl od výše uvedeného krátkodobého víza do 90 dní (max. 180 dní), je dlouhodobé vízum vymezeno legislativně dle § 30 a násl. zákona 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Koldinská a kol. (2016) přidávají další rozdíl dlouhodobého víza oproti krátkodobému – nejen dobou platnosti (delší než rok), ale především i tím, že držitel dlouhodobého víza může požádat o vydání povolení k dlouhodobému pobytu (viz níže), čímž svůj pobyt v ČR prodlouží.

Udělení dlouhodobého víza je platné nejdéle po dobu 1 roku, avšak za účelem sezónního zaměstnání nejdéle po dobu dokonce 6 měsíců (MVČR © 2023b). Prodloužení platnosti víza lze maximálně na dobu 1 roku (6 měsíců) (MVČR © 2023b). Na tento pobyt navazuje pobyt na základě vydaného povolení k dlouhodobému pobytu (viz níže), avšak existuje výjimka - toto oprávnění se nevztahuje na pobyt cizince s uděleným dlouhodobým vízem za účelem sezónního zaměstnání (MVČR © 2023b).

Povolení k dlouhodobému pobytu

Jak je avizováno výše – povolení navazuje na dlouhodobá víza či v případech vymezených zákonem č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů. O toto povolení lze požádat i na zastupitelském úřadu ČR bez předchozího pobytu na základě dlouhodobého víza; povolení se vydává i na časové období delší než 1 rok a následně lze jeho platnost prodloužit (MVČR © 2023b). Účel pobytu cizinců však musí být zachován (Koldinská a kol., 2016). Jednotlivé druhy účelu pobytu činí: studium, vědecký výzkum,

hledání zaměstnání, zaměstnání, podnikání, sloučení rodiny či investování (MVČR © 2023g).

Koldinská a kol. (2016) zmiňují zvláštnosti pobytu za účelem studia, který se v případě dlouhodobého pobytu započítává jen z poloviny – tzn. např. student vysoké školy řádně se připravující na své budoucí povolání a pobývajících na našem území na základě dlouhodobého víza a povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia, po zdárném ukončení studia nesplňuje podmínku pětiletého nepřetržitého pobytu v ČR, což znamená, že pokud by tato osoba chtěla i nadále zůstat v ČR musí zažádat o opětovné povolení k dlouhodobému pobytu, ovšem za jiným účelem (obvykle již zaměstnání).

Co se dlouhodobých pobytů a víz týče, lze do této oblasti zařadit i další dva zvláštní typy pobytového oprávnění: zaměstnaneckou a modrou kartu, které slouží zejména jako forma zjednodušení vstupu (pobytu) cizinců pocházejících z třetích zemí na cizinecké území – zejména na jeho trh práce (Koldinská a kol., 2016). Tito cizinci zejména ucházejí a potažmo žádají o udělení pobytu za účelem zaměstnání (Koldinská a kol., 2016). Kolektiv autorů (2016) v rámci této problematiky nastiňují specifikum modrých karet, u nichž se cizincům započítává do doby pobytu i doba pobytu cizince v jiných státech EU.

MVČR (© 2023g) popisují případ, pobývá-li cizinec dlouhodobě na základě víza či povolení k pobytu, a dodržel povinnost - v řádné lhůtě podat žádost o vydání nebo prodloužení platnosti povolení k tomuto pobytu z dlouhodobého časového vymezení, o němž se (prozatím) nerozhodlo a platnost povolení cizinci vypršela, lze si na pracovišti MVČR zažádat o osvědčení oprávnění k pobytu skrze vízový štítek (tzv. překlenovací štítek). Tento štítek je vyznačen v cestovním dokladu cizince formou víza vymezeného na 90 dnů platnosti k pobytu na území ČR, což odpovídá délce řízení o žádosti (MVČR © 2023g).

MVČR (© 2023d) k loňskému roku 2022 přijalo celkem 166 435 žádostí od cizinců vyřizující si pobytovou agendu, což značí o 8 889 více než v předchozím roce (přírůstek o 5,6 %). Cizinci z třetích zemí podali 16 552 žádostí o udělení povolení k dlouhodobému pobytu (značící přírůstek meziročně až o 65 % více), kdy se v tomto případě jednalo o 4 001 žádostí občanů Ruské federace (MVČR © 2023d).

O prodloužení stávajícího povolení k dlouhodobému pobytu požádalo 71 510 cizinců ze třetích zemí, kde jim bylo v 63 819 případech vyhověno, zejména občanům z Ukrajiny (33 145), Ruska (7 205) a Vietnamu (3 297) (MVČR © 202d).

V případě změny účelu dlouhodobého pobytu o něj požádalo 2 929 cizinců ze třetích zemí, přičemž povoleno bylo v součtu 2 183 případů, nejčastěji státním příslušníkům Ruska (662), Ukrajiny (477) a Kazachstánu (273) (MVČR © 2023d).

Navíc po (4)/5 letech dlouhodobého pobytu se cizinci naskytne i možnost požádat o trvalý pobyt (viz níže) (Koldinská a kol., 2016).

Povolení k trvalému pobytu

Koldinská a kol. (2016) vymezuje trvalý pobyt za pobyt bez časového omezení.

Dle MVČR (© 2023b) smějí občané třetích zažádat o trvalý v následujících případech:

- Dle obecného požádání je obvyklé po 5 letech nepřetržitého pobytu (započítává se doba pobytu na dlouhodobé vízum a povolení k dlouhodobému pobytu) zažádat k povolení k trvalému pobytu v ČR (MVČR © 2023b). Občan zároveň k trvalému pobytu i získá přiznání právního postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta v Evropském společenství na území (MVČR © 2023b).
- Po 4 letech nepřetržitého pobytu se přizná trvalý pobyt cizinci, který na území pobývá v rámci přechodného pobytu po ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany (MVČR © 2023b).
- Bez ohledu na délku předchozího pobytu – v případě, kdy o trvalý pobyt cizinec žádá z humanitárních nebo jiných důvodů hodných zvláštního zřetele, taktéž v zájmu ČR nebo pokud o něj žádá nezletilé nebo zletilé nezaopatřené dítě cizince s trvalým pobytem na území za účelem společného soužití rodiny (MVČR © 2023b).

Dle Vavřečkové (2017) dochází mezi cizinci pocházejících z třetích zemí stálé dlouhodobé tendenci navyšování tohoto typu trvalého pobytu. Taktéž autorka (2017) zmiňuje, že tento fakt má význačný podíl na integraci, neboť trvalý pobyt představuje vyrovnané pozice s českými občany jednak na trhu práce, v sociální oblasti (dávkový systém), ale i zdravotního pojištění (viz dále).

Povolení k dlouhodobému i trvalému pobytu je pro občany pocházejících ze třetích zemí již od roku 2011 vydávána skrze biometrické průkazy (Koldinská a kol., 2016).

Dle zákona č. 173/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je povinné vydávat všem občanům z třetích zemí doklady s biometrickými prvky, zároveň se jim ukládá i povinnost staré doklady bezplatně vyměnit za nové nejpozději do 3.8.2023, kdy jim skončí platnost. Zákon č. 173/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 173/2023 Sb.“) vymezuje, že se tak může jednat v případě přechodného pobytu rodinného příslušníka občana EU o pobytovou kartu nebo průkaz o povolení k pobytu, anebo v případě trvalého pobytu rodinného příslušníka občana se jedná o kartu trvalého pobytu nebo průkaz o povolení k pobytu. Biometrie se taktéž týká jedinců, jimž byla udělena mezinárodní ochrana (viz níže) (Koldinská a kol., 2016). Tyto biometrické průkazy ve formě plastových karet, které obsahují digitalizované zobrazení obličeje a otisky prstu, se přičemž vydávají na základě nařízení Rady (ES) č. 1030/2002 (Koldinská a kol., 2016).

MVČR (© 2023b) dokládá k roku 2022 statistiku, kdy se zaregistrovalo celkem 23 428 žádostí o povolení k trvalému pobytu, kdy jich následně však bylo uděleno jen 20 031 (meziročně se jedná o pokles o 2,8 %), zejména občanům z Ukrajiny (5 208), Slovenska (4 615) a Ruska (1 855).

Dle NPI (© 2023b) lze po 5 letech trvalého pobytu na území ČR zažádat o **české občanství**. Legislativně se řídí zákonem č. 186/2013 Sb., o státním občanství a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon č. 186/2013 Sb.“), který upravuje jednotlivé způsoby nabývání, ale zároveň i pozbývání státního občanství ČR. Dle zákona č. 186/2013 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se dle § 14, čl. 14 a čl. 15 tohoto zákona, ukládají podmínky pro udělení státního občanství ČR prostřednictvím složení úspěšné zkoušky, v níž se prokazují znalosti českého jazyka, ale i prokázání základních znalostí ústavního systému ČR a základní orientace v kulturně-sociálních, zeměpisných a historických reáliích ČR. Na základě výše uvedeného zákona č. 183/2013 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se zavedla již zmíněná část prokázání znalosti českého jazyka jako jedna z podmínek udělení českého občanství, které má své podrobné náležitosti uvedené ve vyhlášce č. 433/2013 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o prokazování znalosti českého jazyka a českých reálií pro účely státního občanství České republiky. Vavřečková (2017) deklaruje získání občanství ČR jako synonymum

pro nejvyšší stupeň integrace. Na základě výše uvedeného zákona č. 183/2013 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je cizincům umožněno nabýt dvojího (vícečetného) občanství, čehož i v posledních letech využilo velké množství cizinců, obzvláště Rusů (Vavřečková, 2017).

Azyl

Úspěšným žadatelům o mezinárodní ochranu setrvávajících v ČR se uděluje azyl, který svým záběrem práv a povinností odpovídá povolení k trvalému pobytu (MVČR © 2023b).

Doplňková ochrana

Taktéž úspěšným žadatelům o mezinárodní ochranu žijících v ČR lze udělit i doplňková ochrana (MVČR © 2023b). Cizincům je poskytována doplňková ochrana, byť nesplňují důvody pro udělení azylu (MVČR © 2023b). Avšak jsou v jejich případě důvodné obavy pro navrácení do země původu, v níž by jim hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy (na zdraví, na životě apod.) (MVČR © 2023b). Svým rozsahem práv a povinností je udělená doplňková ochrana srovnatelná s trvalým pobytem, vyjímaje délky platnosti povolení k pobytu (MVČR © 2023b).

Dočasná ochrana

Dle zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů, je možné aktivovat poskytování dočasné ochrany, ovšem pouze na základě rozhodnutí Rady Evropské unie. Toto opatření je vytvořeno především jako prostředek při hromadném přílivu občanů třetích zemí, např. v důsledku ozbrojeného konfliktu, živelné pohromy nebo soustavného porušování lidských práv v zemi původu, jenž slouží jako ochranný prvek těchto zasažených osob a má za cíl poskytnout těmto osobám dočasné útočiště do doby odeznění kritické situace (MVČR © 2023b). Dne 4.3.2022 bylo přijato prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2022/382, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, čímž se následně zavedla i dočasná ochrana těchto osob (MVČR © 2023b). Konkrétní podmínky udělování dočasné ochrany podle tohoto prováděcího rozhodnutí specifikoval již neplatný zákon ze 17. března 2022 č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, vyvolaným invazí vojsk Ruské federace (MVČR © 2023b).

V rámci vyhodnocení nejnovějších statistik, klesl počet cizinců na území ČR v porovnání s předešlým rokem 2022 o 9 %, přičemž je tento vývoj zapříčiněn zánikem dočasných

ochran, které nebyly prodlouženy (MVČR © 2023a). Celkem bylo registrováno přes 1 milion osob cizí státní příslušnosti, z čehož přes 670 tisíc pobývalo v ČR na základě oprávnění k přechodnému pobytu a zbylých osob přes 330 tisíc zde pobývaly díky oprávnění k trvalému pobytu (MVČR © 2023a).

Reakce na válku na Ukrajině

Bezprostřední odpovědí na válečný útok armády Ruské federace na Ukrajinu představila Evropská rada na mimořádném zasedání 24.2.2022 sadu sankčních opatření zasahující od sankcí ve finanční oblasti, nebo v energetickém odvětví, popř. v odvětví dopravy, zboží dvojího užití, kontrolu exportu a jeho financování ze zemí EU do Ruska až následně po úpravu vízové politiky vůči ruským občanům (Lacina a Blížkovský, 2022).

Na základě konfliktu vzniklém na Ukrajině (viz výše) přijala ČR řadu opatření týkající se Ruské federace, ale i Běloruska, které se postavilo za Ruskou federaci a podporuje ji (MZVČR © 2023). Jedná se zejména o omezení vízových služeb pro občany výše uvedených zemí.

Dle MZVČR (© 2023) lze zažádat občany Ruské federace nebo Běloruska o níže uvedené víza či povolení k pobytu dle tabulky č. 1 a tabulky č. 2, která jsou v souladu s(e):

- nařízením vlády č. 200/2022 Sb. o nepřijatelnosti žádostí třetích zemí o udělení oprávnění k pobytu na území České republiky podávaných zastupitelských úřadech, ve znění pozdějších předpisů,
- zněním novel dle nařízení vlády č. 309/2022 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 200/2022 Sb., o nepřijatelnosti žádostí občanů třetích zemí o udělení oprávnění k pobytu na území České republiky podávaných na zastupitelských úřadech, ve znění pozdějších předpisů,
- nařízením vlády č. 79/2023 Sb., o změně některých nařízení vlády v oblasti nepřijatelnosti žádostí o udělení oprávnění k pobytu na území České republiky podávaných na zastupitelských úřadech v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 175/2022 Sb., o dalších opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, vyvolaným invazí vojsk Ruské federace a o změně dalších zákonů v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka č. 1 také znázorňuje jednotlivé skupiny osob, jež jsou v současné době díky sankcím uvaleným na Rusko, oprávněné požádat o krátkodobé vízum. Oproti tomu žádost k povolení k dlouhodobému pobytu lze vykreslit dle tabulky č. 2.

Tabulka č. 1: Žádost o povolení krátkodobého vízu

Žádost o krátkodobé vízum je povoleno podávat:	
<p>rodinnému příslušníku občanu EU v rozsahu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • manžela / manželky občana EU (či stejnopohlavním registrovaným partnerům) • rodičům občana EU, který je mladší 21 let, a o něž občan EU skutečně pečuje • potomka občana EU, který je mladší 21 let • potomka manžela či manželky občana EU nacházející se ve věku pod 21 let • potomka nebo předka občana EU naopak staršího 21 let, pokud je z důvodu uspokojování svých základních potřeb závislý na výživě nebo jiné nutné péči poskytované občanem EU nebo manželem/manželkou občana EU, nebo byl na této výživě nebo jiné nutné péči závislý bezprostředně před vstupem do ČR ve státě, jehož je občanem, nebo ve státě, ve kterém měl povolen pobyt • potomka nebo předka manžela/manželky občana EU staršího 21 let, pokud je z důvodu uspokojování svých základních potřeb závislý na výživě či jiné nutné péči poskytované občanem EU nebo manželem/manželkou občana EU či byl na této výživě nebo jiné nutné péči závislý bezprostředně před vstupem do ČR ve státě, jehož je občanem, nebo ve státě, ve kterém měl povolen pobyt 	<p>občanovi Běloruska, který cestuje za účelem studia a taktéž je držitelem těchto typů stipendia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. dle mezinárodních smluv prováděných MŠMT, 2. studijním programem MŠMT, 3. studijním programem EU nebo 4. rozhodnutí vlády ČR
<p>V případě žádosti dlouhodobého pobytu je potřeba být rodinným příslušníkem držitelem doplňkové ochrany.</p>	<p>Stejný případ je i při vyřizování žádosti o dlouhodobé vízum.</p>

Zdroj: Vlastní, 2023 (Informace převzaté z MZVČR © 2023)

Tabulka č. 2: Žádost o povolení k dlouhodobému pobytu

Žádost o povolení k dlouhodobému pobytu	
Důvod – účel	Osoby, které mohou žádost podat
Sloučení rodiny	<ol style="list-style-type: none"> 1. manžel / manželka cizince s povoleným pobytem 2. nezletilé nebo zletilé nezaopatřené dítě cizince s povoleným pobytem 3. nezletilé nebo zletilé nezaopatřené dítě manžela/manželky cizince s povoleným pobytem

	<p>4. nezletilé dítě, které</p> <p>(1) bylo cizinci s povoleným pobytem nebo jeho manželovi/manželce svěřen do náhradní rodinné péče nebo které</p> <p>(2) bylo osvojeno či</p> <p>(3) jehož poručníkem nebo manželem jehož poručníka je cizinec s povoleným pobytem, pokud se bude péče o dítě vykonávat v ČR</p> <p>5. osamělý cizinec ve věku nad 65 let nebo bez ohledu na věk - cizinec, který se sám o sebe nedokáže ze zdravotních důvodů postarat, jde-li o sloučení rodiny s rodičem nebo dítětem s povoleným pobytem</p> <p>6. manžel/manželka azylanta (manželství vzniklo před vstupem azylanta na území ČR); nezletilé nebo zletilé nezaopatřené dítě azylanta nebo manžela/manželky azylanta; nezletilé dítě, které bylo azylantovi nebo manželovi/manželce azylanta svěřeno do náhradní rodinné péče nebo které bylo osvojeno nebo jehož poručníkem nebo manželem jehož poručníka je azylant, pokud se bude péče o dítě vykonávat v ČR; rodič dítěte, kterému byl udělen azyl</p>
Trvalý pobyt	<ul style="list-style-type: none"> • nezletilé dítě držitele povolení k dlouhodobému pobytu v ČR za účelem společného soužití v ČR nebo • držitel potvrzení o příslušnosti ke krajské komunitě
Přenos štítku	<ul style="list-style-type: none"> • držitel dlouhodobého víza nebo povolení k pobytu v ČR, který se nachází mimo ČR a jehož vízum/pobyťová karta pozbyla platnost nebo který mimo ČR pobyťovou kartu ztratil
Vízum nebo povolení k pobytu	<ul style="list-style-type: none"> • osoba, jejíž pobyt je v zájmu ČR, přičemž tento zájem osvědčuje ministr zahraničních věcí, a to výhradně v případech hodných zvláštního zřetele, je-li tento zájem náležitě prokázán a doložen důvěryhodným zdrojem (např. osoby prokazatelně se nacházející v ohrožení života či bezpečnosti, v důsledku represe ze strany Ruské federace nebo Běloruské republiky, odporu proti režimu nebo jeho kritiky nebo v případě, kdy hrozí akutní nebezpečí pronásledování z politických či jiných důvodů, pokud se žadatel nenachází v bezpečné zemi – v takové situaci musí být udělení výjimky potvrzeno důvěryhodným zdrojem a dostatečně prokázáno • držitel Potvrzení o příslušnosti ke krajské komunitě vydaného Ministerstvem zahraničních věcí dle usnesení vlády ze dne 8. prosince 2014 č. 1014 • účastník Programu Občanská společnost

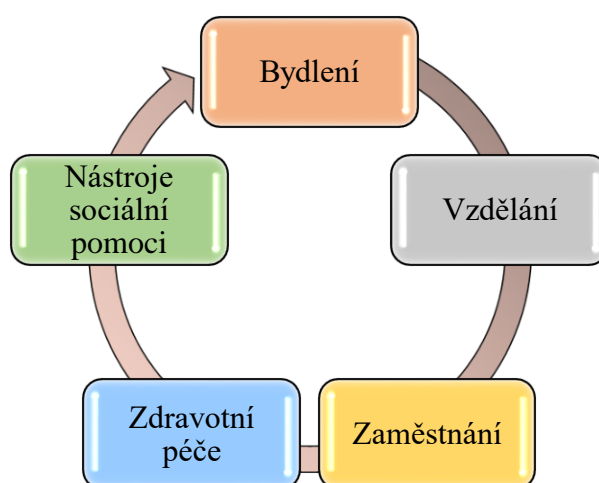
Zdroj: Vlastní, 2023 (Informace převzaté z MZVČR © 2023)

Lacina a Blížkovský (2022) navíc zmiňují i nejcitlivější opatření nastolené vůči ruským občanům – odstavení ruských bank od mezinárodního vypořádacího systému SWIFT a zmrazení ruských devizových rezerv v zahraničí. Během loňského (2022) i letošního

roku (2023) se sankce stále zpřísňují, což vedlo k postupnému důsledku takovýchto opatření – odchodu podstatné části nadnárodních společností z ruského trhu (Lacina a Blížkovský, 2022).

1.2.5 Vybrané aspekty integrace cizinců

Již výše byly zmíněné oblasti, kterým je věnována pozornost, z těchto důvodů a pro přehlednost byl zhotoven obrázek č. 9, které vyobrazuje socioekonomické aspekty integrace, jimž se budou detailněji zabírat následující podkapitoly.

Obrázek č. 9: Vybrané socioekonomické aspekty integrace

Zdroj: Vlastní, 2023

Bydlení cizinců v ČR

Vavřečková (2017) zmiňuje, že přesídlení ruských rodin s dětmi do cizinecké země je obvykle postupný – zprvu otec jako hlava rodiny přijede do hostitelské země, zahájí svou práci (nástup do zaměstnání, realizace podnikání aj.), zjistí pro rodinu vše potřebné – např. obstará vhodné bydlení, aby se měla rodina kde usadit. V některých případech přicházejí oba rodiče do cizí země, zabydlí se zde a vyřídí vše potřebné, své děti ponechají v péči prarodičů a následně po zajištění socioekonomického statutu se přesídlí celá rodina (Vavřečková a Dobiašová, 2015).

Dle Vavřečkové a Dobiášové (2015) a jejich terénní sondě se vyzkoumalo, že většina respondentů ruského původu v průběhu svého pobytu v ČR vystřídal v jednotlivých fázích pobytu různé formy bydlení. Autorky (2015) zmiňují bydlení u příbuzných nebo

využití pronájmu (jako levnějších variant) v počátečním pobytu v české společnosti až k vypracování se k vlastnictví vlastního bytu či domu. Dle Sčítání (2021) stejně jako v předešlém sčítání lidu, domů a bytů (v roce 2011) se prokázalo, že nejvíce ruských občanů pobývá v bytě osobního vlastnictví, nájemním bytě a následně ve vlastním domě. Leontiyeva a kol. (2018) přidávají, že dle jejich výzkumu migranti ruské (potažmo i vietnamské) národnosti poněkud častěji oproti jiným uváděli, že bydlí v domě či bytě v osobním vlastnictví či ve vlastnictví rodinných příslušníků.

Vavřečková a Dobiášová (2015) odkazují na prostorovou koncentraci této cílové skupiny, která deklaruje, že Rusové se navzájem vyhledávají v oblasti bydlení dalších krajanů či svých přátel nebo a známých. Obvykle ještě preferovanější volbu představují výhodně lokality novostaveb, které si tito cizinci zakoupí k vlastnímu užívání (Vavřečková a Dobiášová, 2015).

Dle Leontiyevy a kol. (2018) se pokládá začlenění cizinců v oblasti bydlení za důležitý předpoklad pro úspěšnou integraci a podmínky bydlení (zařízení, lokace apod.) souvisí se sociálně-ekonomickou situací migranta, ovšem další roli sehrává i jeho věk, rodinné poměry, ale i plány na život v hostitelské zemi. Kolektiv autorů (2018) se domnívá, že i forma bydlení má jistou souvislost s integrací migrantů do majoritní společnosti, vzhledem k tomu, že se promítá do kompletní spokojenosti migranta a zrcadlí jeho budoucí plány.

Dle výzkumu Leyontiyevy a kol. (2018) se migranti v oblasti bydlení (obzvláště Rusové) s žádnými potížemi nesetkali či se s nimi potýkají jen velmi zřídka.

Vzdělávání cizinců v ČR

ČSÚ (2022b) dokládá, že v oblasti základního, středního, vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání mají cizinci v ČR stejná práva a povinnosti jako občané ČR, pokud zákon neukládá jinak. Přístup a právo na vzdělávání náleží cizincům díky Listině základních práv a svobod (ČSÚ, 2022b). Co se týče předškolního, základního či jazykového vzdělávání, přístup k němu mají (za stejných podmínek jako občané České republiky a států EU) osoby nabývající právo pobytu na dobu delší časový horizont než 90 dnů v ČR, popř. se jedná o osoby s oprávněním pobývat na území ČR za účelem výzkumu či pokud získali status azylanta nebo nabyli doplňkovou ochranu, jsou žadateli mezinárodní ochrany anebo jedinci pod záštitou dočasné ochrany (ČSÚ, 2022b).

Dle ČSÚ (2022b) se řídí vzdělávání cizinců následujícími legislativními předpisy dle Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT):

- zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- pokynem ministra školství, mládeže a tělovýchovy k zajištění kurzů českého jazyka pro azylanty č. j. 21,
- zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (vysokoškolský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Dle MVČR (© 2023b) se za nejpočetněji zastoupené dětmi-cizinci navštěvující mateřskou školu navštěvovalo ve školním roce 2021/2022 MŠ v celkem 12 103 dětí-cizinců, přičemž nejvíce zastoupeni jsou státní příslušníci Ukrajiny (3 053), Vietnamu (2 753) a Slovenska (2 197). V přípravných třídách základních škol a v přípravném stupni základních škol speciálních se evidovalo celkem 431 dětí-cizinců, ovšem nejpočetněji jsou zde zastoupeni občané z Ukrajiny (132), Vietnamu (118) a Slovenska (45) (MVČR © 2023b). Na základní školy docházelo celkem 30 543 žáků-cizinců, jejichž původ byl obvykle ukrajinský (9 646), vietnamský (5 848) a slovenský (5 664). Střední školu navštěvovalo celkem 10 053 žáků-cizinců, nejvíce z Ukrajiny (3 112), Slovenska (2 003) a Vietnamu (1 836) (MVČR © 2023b). Avšak cizinců, kteří studovali na konzervatořích, dosáhl finální součet až na 210 žáků pocházejících ze Slovenska (73), Ukrajiny (42) a Ruska (36) (MVČR © 2023b). ČSÚ (2022b) zmiňuje, že stejně jako u výše uvedených skupin žáků/studentů-cizinců i na středních odborných školách převažují občané třetích zemí (především z Ukrajiny, Vietnamu a Ruska), což i dokládá statistika, která zaznamenala 60,5 % z celkového počtu jedinců vzdělávajících se na středních školách. Stále se největší oblibě těší gymnázia, na něž dochází z celkového počtu žáků-cizinců skoro 30 % z nich (ČSÚ, 2022b). Následně se řadí střední odborné školy zaměřené na ekonomiku a administrativu (přes 11 %), dále školy cílené na gastronomii, hotelnictví a turismus (taktéž přes 11 %) (ČSÚ, 2022b). Vysokoškolskému vzdělání se v rámci vyšších odborných škol věnovalo studiu na 721 cizinců, kdy nejvíce studentů pochází ze Slovenska (287), Ukrajiny (166) a Ruska (136) (MVČR © 2023b). A studentů, kteří docházeli na vysoké školy v ČR, dohromady čítali 52 108 studentů-cizinců, nejčastěji pocházeli ze Slovenska (20 914), Ruska (8 116) a Ukrajiny (4 419) (MVČR © 2023b).

Vláda České republiky (2023) přikládá důležitost znalosti jazyka (českého jazyka), neboť pokud by ho děti-cizinci neovládaly, mohlo by to představit negativní dopad na jejich

školní úspěšnost, které korespondují s dosažením dalšího vzdělávání a následujícím uplatněním na trhu práce. Vláda České republiky (2023) zmiňuje, že od 1.9.2021 je v platnosti systém jazykové přípravy cizinců v předškolním a základním vzdělávání a o rok později (1.9.2022) se analogicky zformoval také ve středních školách (časově zatím omezené na školní rok 2022/2023). Toto integrační opatření je nutností pro zprostředkování rovných příležitostí ve vzdělávání dětí-cizinců, popř. studentů od prvopočátku vzdělávacího systému (předškolní vzdělávací systém), až po střední školská zařízení, nepomíjí se však ani neustále se zvyšující odbornost pedagogů pro vzdělávání těchto dětí s odlišným mateřským jazykem, ani jejich interkulturních kompetencí (Vláda České republiky, 2023). Formy podpory výuky češtiny jsou různé od kurzů českého jazyka, doučování či mimoškolní integrační aktivity či dokonce využití služeb, které v procesu přijímání a integraci dětí a žáků-cizinců sehrávají stále více oblíbenou roli – adaptační koordinátoři, tlumočnické a překladatelské služby pro školy (Vláda České republiky, 2023).

Vláda České republiky (2023) představuje pro školní úspěch důležitý aspekt: informovanost všech aktérů (ředitelů škol, pedagogů, rodičů žáků-cizinců a žáků-cizinců samotných). Rodiče žáků-cizinců musejí být seznámeni nejen s informacemi o české vzdělávací soustavě (vymezení povinného předškolního vzdělávání a povinné školní docházky), ale také jaké má jejich dítě možnosti mimoškolního vzdělávání, tzn. jaká je nabídka mimoškolních aktivit (Vláda České republiky, 2023). Vláda České republiky (2023) míní i podporu rodin se školou za velmi podstatnou součást kvalitního vzdělání a integračního procesu dítěte.

Vzdělávání patří, jak je i avizováno výše, k jednomu z impulzů příchodu cizinců (zejména Rusů) do ČR, neboť možnost studia na českých školách v rámci českého školského systému pokládají Rusové za vysoce kvalitní, a navíc i značí v jejich hodnotovém žebříčku vysokou prioritu (Vavřečková, 2017). Jako obrovskou výhodu spatřují v bezplatné formě studia, ale i pokud by využili soukromé školy cílicí na ruskou menšinu, i tak je tato alternativa (finančně) výhodnější oproti západnímu vzdělávacímu systému (Vavřečková, 2017). Zejména u studentů-cizinců vysokých škol značně převládají Rusové, čemuž i odpovídá nejpočetněji zastoupený účel jejich pobytu – vzdělávání (Vavřečková, 2017). Holý (© 2023) taktéž míní, že počet ruských studentů se v poslední době stále zvyšuje, následně se autor pokusil srovnat údaje s Ředitelstvím služby cizinecké policie (ŘSCP) a odvodil statistiku: zhruba každý 5. Rus, který žije v ČR

je studentem vysoké školy, což naznačuje, že se ČR pro Rusy stává destinací cílící na nabytí plnohodnotných vědomostí. Vavřečková (2017) ihned za nejčastěji doložený účel vzdělání dokládá i následně radí zaměstnávání či podnikání.

Zaměstnávání cizinců v ČR

Právní úprava čerpá z primárního zdroje zákona č. 435/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, upravující podmínky vstupu cizinců na trh práce v české společnosti, vymezuje povinnosti zaměstnavatelů, ale i sankční opatření nelegálního zaměstnávání cizinců. Legislativně zaměstnání cizinců vymezují i následující zákony:

- zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikaci a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států EU a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 222/2009 Sb., o volném pohybu služeb, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 455/1991Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů.

Taktéž je potřeba se řídit vyhláškou MV č. 429/2010 Sb., ve znění pozdějších předpisů, stanovující výjimky z povinnosti cizince požádat o vízum nebo povolení k pobytu na místě příslušném zastupitelském úřadě.

Zaměstnávání cizinců upravují i 2 směrnice: směrnice Rady 2009/50/ES o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadující vysokou kvalifikaci a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/98/EU o jednotném postupu vyřizování žádostí o jednotné povolení k pobytu a práci na území členského státu pro státní příslušníky třetích zemí a o společném souboru práv pracovníků ze třetích zemí oprávněné pobývajících v některém členském státě.

Koldinská a kol. (2016) pokládá za vhodné z ohledu zaměstnávání cizinců rozdělit je na 2 skupiny:

- osoby, které mají stejné postavení jako občané ČR (tzn. cizinci, kteří jsou rodinnými příslušníky státního příslušníka ČR, občany jiného státu EU/EHP a Švýcarska či rodinnými příslušníky a také se sem řadí i cizinci s udělenou mezinárodní ochranou) – jejich vstup na český trh práce je volný, tedy mohou vykonávat práci bez povolení k zaměstnání,

- jedinci, kteří mají omezený vstup na trh práce (musí si k výkonu svého zaměstnání obstarat povolení k zaměstnání, oprávnění pobytu či je nutné být držiteli zaměstnanecké nebo modré karty).

Povolení k zaměstnání slouží cizincům jako oprávnění k výkonu jejich zaměstnání, tzn. k legálnímu pobytu je potřeba si zajistit si povolení dle výše uvedené kapitoly 1.2.4 Oprávnění k pobytu v České republice. Povolení k zaměstnání je vyžadováno dle zákona č. 435/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, v následujících případech: vyslaných zahraničních zaměstnanců, sezónních pracovníků, stážistů, studentů a cizinců do věku 26 let, kteří pracují na základě výměnných pobytů mládeže, ale i cizinci, o nichž stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, cizinci – držitelé víza či povolení k dlouhodobému pobytu za účelem strpění nebo těm, jenž se bylo vydáno potvrzení o strpění pobytu v ČR anebo jedinci – žadatelé mezinárodní ochrany. Dle Koldinské a kol. (2016) si žádost o povolení k zaměstnání podává cizinec na krajské pobočce ÚP dle místa výkonu zaměstnání, ovšem povinné je přiložit přílohu obsahující vyjádření zaměstnavatele, který cizince zaměstnává.

Zaměstnanecká karta představuje takový typ povolení mající duální charakter zprostředkovává cizinci oprávnění k dlouhodobému pobytu v ČR, ale zároveň i výkon zaměstnání na pracovní pozici, pro níž byla tato karta vydána či na niž byl udělen souhlas MVČR (Koldinská a kol., 2016). Dle zákona č. 173/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o ni lze zažádat i občanem třetí země pobývajícím a vykonávajícím práci déle než 3 měsíce v ČR Zároveň se tento zákon vztahuje na všechny druhy zaměstnání, přičemž nebere ohled na vzdělání ani kvalifikaci. Dle zákona č. 173/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů, lze povolení vydat nejdéle na 2 roky s omezením na dobu trvání pracovního poměru, dobou platnosti odpovídající povolení k zaměstnání či dobou, jenž je stanovena v rozhodnutí uznávacího orgánu o povolení k výkonu povolání/výkonu odborné praxe.

Modrá karta představuje povolení k dlouhodobému pobytu vydávané za účelem výkonu zaměstnání, které vyžaduje vysokou kvalifikaci (Koldinská a kol., 2016). Obdobně jako výše uvedená zaměstnanecká karta značí povolení k dlouhodobému pobytu i povolení k zaměstnání, ovšem nemá duální charakter – nelze ji aplikovat jako povolení k pobytu v ČR v případech zákonem vyžadovaných povolení k zaměstnání či v případě cizince mající volný přístup na trh práce v ČR (Koldinská a kol., 2016). Dle kolektivu autorů

(2016) je tento institut zaveden do právního řádu ČR implementací výše uvedené směrnice Rady 2009/50/ES, jejíž cíl značí podporu přijímání a mobility vysoce kvalifikovaných cizinců pocházejících ze třetích zemí, což by následně mělo vést k usnadnění přístupu do členských států za účelem výkonu práce zavedením zrychleného postupu sjednocení podmínek vstupu na pracovní trh v EU. Podmínka vysoké kvalifikace značí cizince, který musí mít ukončené vysokoškolské vzdělání, popř. vyšší odborné vzdělání trvající 3 roky (Koldinská a kol., 2016). Kolektiv autorů (2016) vymezují další podmínky jako uzavření pracovní smlouvy nejméně po dobu 1 roku, které zajistí alespoň 1,5násobek průměrné roční hrubé mzdy. MVČR (© 2023e) dokládá platnost modré karty po dobu výkonu zaměstnání, jež se stanoví v pracovní smlouvě, k čemuž se přičítají 3 měsíce, nejdéle poté 2 roky.

MVČR (© 2023f) ještě přidává možnost cizincům získat **kartu vnitropodnikově převedeného zaměstnance**, které také patří do druhu povolení k dlouhodobému pobytu na českém území. Účel pobytu jedince je vymezen po dobu delší než 3 měsíce, jehož výkonná pozice čítá manažery, specialisty či stážisty, kteří mají být na tuto pracovní pozici převedeni (MVČR © 2023f). Tito osoby jsou oprávněni pobývat na území ČR, přičemž i vykonávat svou pracovní činnost na pracovní pozici manažera, specialisty nebo zaměstnaneckého stážisty, který byl na tuto pracovní pozici převeden ze států mimo EU/EHP (MVČR © 2023f). Karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance je také v plastové formě a má biometrické prvky (MVČR © 2023f). MVČR (© 2023f) dokládá, že vydání této karty je možné na dobu převedení v rámci území členských států EU, ovšem dobu její platnosti lze opakovaně prodloužit, avšak není možné přesáhnout dobu 3 let (v případě manažera či specialisty) nebo 1 roku (jako stážista).

Informační a evidenční povinnost spadá na zaměstnavatele zaměstnávající cizince (Koldinská a kol., 2016). První z povinností (informační) cílí na občany EU včetně jejich rodinných příslušníků, ale také na cizince, u nichž není požadováno povolení k zaměstnání (Koldinská a kol., 2016). Jedná se o vymezení povinnosti vůči ÚP ČR časově opatřené splněním nejpozději dne nástupu cizince do zaměstnání (Koldinská a kol., 2016). Informační povinnost na ÚP ČR se vztahuje i na zaměstnavatele, který musí sdělit i události jako např. nenastoupení cizince na danou pracovní pozici (cizinci, kteří potřebují povolení k zaměstnání či cizinec – držitel zaměstnanecké či modré karty) nebo se s ním ukončil pracovní poměr (Koldinská a kol., 2016). Evidenční povinnost zaměstnavatele tkví ve vedení evidence svých zaměstnanců – cizinců, včetně občanů EU

a jejich rodinných příslušníků. Dle § 102 zákona č. 435/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, evidenci těchto osob upravují i identifikační údaje cizince, vymezení doby, na niž je povolení k zaměstnání vydáno, ale i povolení doby pobytu na českém území, obecné informace (druh a místo výkonu práce), vymezení adresy v zemi původu aj. V případě změn v evidenci je zaměstnavatel povinen o nahlášení ÚP ČR (Koldinská a kol., 2016).

Dle Holého (© 2023) existují v ČR 2 evidence pracujících cizinců, jednak Úřad práce (ÚP) ČR, který dostává hlášení od zaměstnavatelů zaměstnávající cizince, ale zároveň i Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO), jenž eviduje podnikatele. Dle ČSÚ (2022a) čítající data cizinců evidovaných na ÚP ke konci roku 2021 přes 701 tisíc osob, z čehož občanů ruské menšiny představovali přes 10 tisíc jedinců. Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) evidovalo k roku 2022 v souhrnném součtu 111 693 cizineckých podnikatelů registrovanými 151 244 živnostenských oprávnění MVČR (© 2023d). Mezi těmito podnikateli-cizinci byli nejpočetněji zastoupeni jedinci z Ukrajiny (30 978), Slovenska (22 983) a Vietnamu (20 745) představující až 67 % všech podnikatelů-cizinců (MVČR © 2023d). Součtem obou údajů (z ÚP ČR a MPO) se získá hrubý celkový přehled o pracujících cizincích na českém území (Holý © 2023).

Z výzkumů je patrné, že pokud by se porovnávali státní příslušníci Ukrajiny vs. státní příslušníci Ruské federace, pracujících osob lze doložit více u ukrajinských občanů, čemuž odpovídá i statistika vykreslující častější účel pobytu zaměstnání a podnikání právě u této cílové skupiny (Holý © 2023). Oproti tomu však u Rusů rapidně převyšuje studijní záměr (Holý © 2023).

Dle Informačního systému o průměrném výděлку (IPSV) v rámci statistického šetření pod taktovkou Ministerstva práce a sociálních věc (MPSV) sledující mzdy zaměstnanců s řádnou a platnou pracovní smlouvou sdružil k roku 2021 přes 68 tisíc záznamů ukrajinských občanů a necelých 7 tisíc osob ruské národnosti, což potvrzuje poměr pracujících osob 10 : 1 k nepoměru registrovaných jedinců u ŘSCP (Holý © 2023). Holý (© 2023) dokládá i odlišnost úrovně výděлку u jednotlivých skupin osob, protože mediánové mzdy občanů pocházejících z Ruské federace, převyšují jak úroveň občanů ČR, taktéž i státní příslušníky Ukrajiny, ovšem podobají se nejbližší úrovni Slováků. Nelze ovšem tvrdit, že jsou někteří občané daných zemí mzdově diskriminováni za odvedenou práci, a naopak Rusové zvýhodňováni, neboť se spíše jedná o rozdílné

struktury pracovních míst, jež jsou jedinci obsazovány (Holý © 2023). Rusové se nejčastěji realizují v hlavních třídách (nejvýše finančně ohodnocených) např. specialisté a manažeři, kteří si mohli přijít na průměrnou mzdu ve výši 166 tisíc Kč (Holý © 2023). Holý (© 2023) vymezil, že skoro polovina občanů pocházejících z Ruské federace představovali zaměstnanci tržních služeb, z nichž figurovalo:

- 25,8 % v informačních a komunikačních činnostech,
- 14,2 % v profesích, vědeckých a technických činnostech,
- 2,5 % v bankovním a pojišťovacím sektoru aj.

Rusové dominují i ve vyšším podílu platové sféry – veřejné správě, zdravotní a sociální péči, ale také i ve vzdělávání (Holý © 2023). A právě i jejich vyšší úroveň vzdělání (obvykle úplné vysokoškolské vzdělání, bakalářské vzdělání nebo vyšší odborné) přispívá i vyšší finančnímu ohodnocení pracovního uplatnění (Holý © 2023). Vavřečková (2017) míní, že v ruské komunitě převládají zejména aktivity investičního charakteru a také podnikatelská činnost. Rusové zakládají své firmy v oborech, ve kterých mají (vlastní) zkušenosti a také kde není vyžadována koncese (obvykle se jedná o zaměření obchodní činnosti, správy nemovitostí či zprostředkovatelské aktivity – realitní kanceláře apod.) (Vavřečková, 2017). Samotnou cílovou skupinu poté tvoří klienti obvykle ruské národnosti (Vavřečková, 2017).

Holý (© 2023) naznačuje, že typického ruského pracovníka pobývajícího v ČR dle výše uvedených údajů si lze představit jako mladého studenta s vysokoškolským vzděláním věnujícího se informačním technologiím.

Dle MVČR (© 2023d) ÚP ČR evidovali ke konci loňského roku 2022 v pracovním poměru na 793 290 cizinců, z čehož:

- 407 257 občanů spadají do členských států EU, popř. EHP a Švýcarska včetně jejich rodinných příslušníků,
- 386 033 cizinců pocházejících z třetích zemí, kdy v součtu 120 819 případů připadlo na zahraniční pracovníky vstupující na trh práce na základě pracovního povolení (tzn. díky zaměstnanecké či modré kartě či povolení k zaměstnání), zbylých 265 214 cizincům s volným vstupem na pracovní trh (přitom nejpočetnější zastoupení byli Ukrajinci – 269 911, Vietnamci – 17 284 a Rusové 20 274).

Podpora ekonomické a sociální soběstačnosti cizinců je založena na posílení nástrojů usnadňujících přístup cizinců na trh práce, přispívá k rozvoji jejich schopností na trhu

práce setrvat a posiluje zabezpečení ochrany cizinců před diskriminací (Vláda České republiky, 2023). Leontiyeva a kol. (2018) taktéž nahlíží na ekonomickou situaci migrantů jako na rozhodující aspekt pro úspěšnou integraci do cizinecké země. Vláda České republiky (© 2023) si vytyčuje cíl, který tkví v samostatnosti cizinců při zvládnutí zabezpečení svých životních potřeb prostřednictvím vlastních příjmů ze zaměstnání/podnikání, a zamezili tak závislosti osob na pomoci od státu. Ekonomická soběstačnost obyvatel značí klíčovou prioritu strategických dokumentů cílených na integraci (nejen cizinců) (Leontiyeva a kol., 2018). Základní předpokladem nezávislosti a (ekonomické) soběstačnosti cizinců závisí na dostatečné informovanosti o jejich právech a povinnostech, včetně vymezení podmínek života v ČR (Vláda České republiky © 2023). Kolektiv autorů (2018) upozorňují na problematické oblasti neregulérního zaměstnávání cizinců, s čímž úzce souvisí ohrožené postavení zaměstnanců-cizinců, špatné pracovní podmínky a vykořisťování, ale také ohrožené postavení agenturních zaměstnanců nebo neprofesionální praktiky zprostředkovatelů práce, což může mít za následek nejen marginalizaci těchto osob na trhu práce, ovšem i zde se lze potýkat s nesouladem mezi získaným vzděláním a prací, díky čemuž kvalifikovaní zaměstnanci vykonávají podřadnější práci nebo v samotném důsledku zde sehrává svou roli i tzv. etnická ekonomika. Vavřečková (2017) právě na etnickou ekonomiku taktéž odkazuje, neboť se domnívá, že představuje problematickou oblast ruské integrace, kdy se jedinci nedostávají do úzkého kontaktu s majoritou v pracovním kolektivu, neboť ten čítá jen cizince.

Poskytování zdravotní péče cizincům v ČR

Na legislativní ukotvení poskytování zdravotní péče cizincům na území České republiky nahlíží následující zákony:

- zákon č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 258/200 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Dle Koldinské a kol. (2016) právo na zdraví představuje dosažení nejvýše dosažené úrovně fyzického a duševního zdraví, které reprezentuje jedno z nejdůležitějších základních práv každého jedince bez rozdílu, i z tohoto vymezení se vyskytuje ve významných mezinárodních lidskoprávních smlouvách – Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Evropská sociální charta.

V rámci ústavního pořádku ČR je vymezené dle čl. 31 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod, že má každý jedinec právo na ochranu zdraví, včetně toho, že občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči i zdravotní pomůcky, které jsou stanovené zákonem.

Koldinská a kol. (2016) poukazuje na poskytování zdravotní péče v ČR – veřejné zdravotní pojištění nebo soukromé zdravotní pojištění. V rámci již výše zmíněného veřejného zdravotního pojištění se dříve dotýká osob mající v ČR trvalý pobyt a zaměstnané osoby u zaměstnavatele, který má sídlo (popř. trvalý pobyt) na území ČR (Koldinská a kol., 2016). Dle zákona č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vzniká zdravotní pojištění dnem narození, pokud se jedná o osobu s trvalým pobytem na českém území a zároveň i dnem, kdy se osoba bez trvalého pobytu stala zaměstnancem či dnem, kdy získá cizinec trvalý pobyt v ČR. Dle zákona č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zaniká zdravotní pojištění smrtí (prohlášením za mrtvého) pojištěnce či dnem, kdy osoba bez trvalého pobytu ukončí pracovní poměr – tzn. již není zaměstnancem nebo dnem, jimž se ukončí (pozbyde) trvalý pobyt v ČR.

Ovšem od roku 2021 se ukládá cizincům, jenž se rozhodnou pobýt na území ČR déle než 90 dní, povinnost uzavřít komerční komplexní pojištění u Pojišťovny VZP, a.s. (VZP © 2023). Dle zákona č. 173/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se tato povinnost nevztahuje na cizince, kteří mají uzavřené veřejné zdravotní pojištění nebo na osoby, jimž je hrazena zdravotní péče na základě mezinárodní smlouvy či se jedná o cizince-držitele platných průkazů zdravotního pojištění EHIC a GHIC, taktéž se se povinnost nevztahuje na občany EU a jejich rodinné příslušníky. Zákon č. 173/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů, deklaruje cizincům dlouhodobě pobývajícím na území ČR na základě dlouhodobého víza/povolení k dlouhodobému pobytu a jsou pojištěni v rámci cestovního pojištění v rozsahu, jenž je v rozsahu nutné a neodkladné péče či si sjednali komerční komplexní pojištění u jiné konkurenční pojišťovny (než je Pojišťovna VZP, a. s.), nemusejí v současné chvíli nic měnit, změna proběhne až následně při případném prodloužení či (žádosti o) vydání (nového) pobytového oprávnění. Dle zákona č. 173/2023, ve znění pozdějších předpisů, je nově pokládáno za pojištěnce veřejného zdravotního pojištění dítě narozené v ČR matce, která na tomto území pobývá s povoleným dlouhodobým pobytem. Dítě v tomto případě je však pojištěné pouze na omezenou dobu (od narození do konce kalendářního měsíce, v němž dosáhne 60 dnů věku) a pojistné za něj hradí zákonný zástupce, jimž je obvykle jeho rodič. Povinnost

zákonných zástupců je i informovat o skutečnosti narození dítěte do 8 dnů příslušné zdravotní pojišťovně, u níž je pojištěna matka dítěte, popř. otec, pokud matka nemá v ČR uzavřené pojištění, ovšem v případě pokud nemá ani jeden ze zákoných zástupců uzavřené zdravotní pojištění – nahlásí se tato demografická skutečnost VZP ČR (zákon č. 173/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Dle European Commission (2020) se migranti častěji potýkají s neuspokojivými zdravotními potřebami související s řadou faktorů, např. nedostatečný přístupem k zdravotnímu pojištění nebo (v některých zemích) omezené formě zdravotní pojištění v závislosti na statusu pobytu, či může záležet na nedostatečné informovanosti o přístupu ke službám, finančním zdrojům, nebo dokonce uchýlení migrantů do znevýhodněných oblastí s horší dostupností kvalitních zdravotnických služeb, jazykové bariéry a nedostačujícím přizpůsobení vnitrostátních systémů či specifickým potřebám migrantů.

Nástroje sociální pomoci určené cizincům v ČR

Zákon o sociálních službách vymezuje dle § 3, písm. a, sociální službu jako činnost, popř. soubor činností, které zprostředkující pomoc a podporu osobám, které účelně cílí na sociální začlenění či prevenci sociálního vyloučení.

Pro úspěšnou integraci je navíc i dle MVČR (© 2023b) potřebná či dokonce nutná samotná orientace cizinců ve společnosti, ať se již jedná o seznámení se s českými realitami, zvyklostmi a pravidly pro kvalitní soužití v České republice, ale i nezbytné informace k pobytu, zaměstnávání a podnikání. Všechny tyto informace by měly být nasměrovány na organizace, které je cizincům následně zprostředkují, neboť si kladou za cíl poskytnout podporu a pomoc této cílové skupině (MVČR © 2023b). Takovéto poskytování informací je dle MVČR (© 2023b) aplikováno do třístupňového systému:

- 1. Předodjezdové informace**
- 2. Adaptačně-integrační kurzy**
- 3. Kurzy pro cizince s dlouhodobým či trvalým pobytem.**

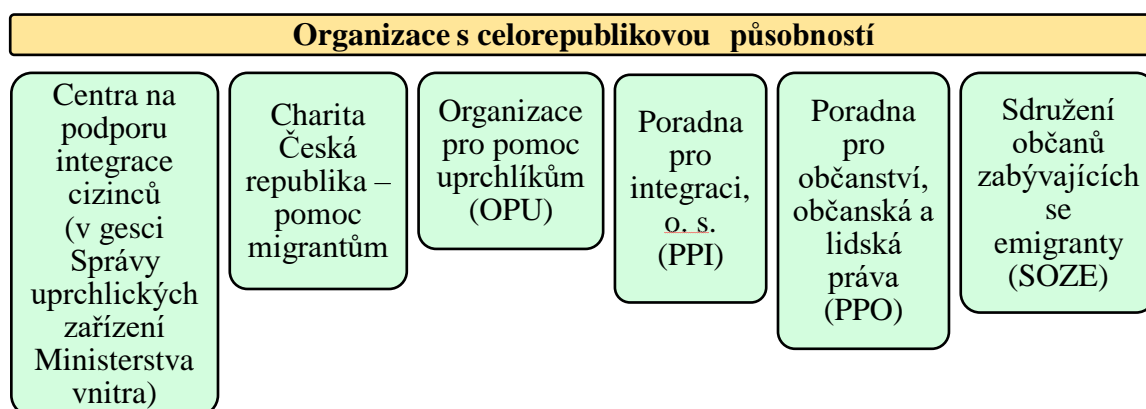
Předodjezdové informace zahrnují informační materiály v sekci Příští zastávka ČR, které obsahují základní informace o podmínkách pobytu v České republice včetně upozornění na případná rizika spojená s nedodržením (MVČR © 2023b). Obecné informace se skládají z brožury a dokumentárního filmu, který je dostupný v 10 jazycích: angličtina, arabštině, češtině, francouzštině, mongolštině, ruštině, srbštině, španělštině, ukrajinštině a vietnamštině (MVČR © 2022a). Kombinace brožury a filmu je určena cizincům

ze třetích zemí, jejichž cílem je pobývat v ČR déle než 90 dnů, tzn. požádají o dlouhodobé vízum či povolení k dlouhodobému pobytu (MVČR © 2022a). Tento projekt vznikl za spolupráce realizátora projektu Slovo 21, z. s. a dalších nestátních neziskových organizací, IOM (Mezinárodní organizace pro migraci), zástupci integračních center a pracovníky Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra (MVČR © 2022a). Spolufinancování projektu probíhá z Evropské unie, Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí a Ministerstva vnitra České republiky (MVČR © 2022a).

Adaptačně-integrační kurzy představují jednodenní kurzy určené pro nově příchozí cizince, které zrcadlí jejich práva a povinnosti v ČR (MVČR © 2023b). Kurzy jsou dostupné v anglickém, arabském, francouzském, mongolském, ruském, španělském, ukrajinském a vietnamském jazyce (MVČR © 2023b).

A nakonec kurzy pro cizince s dlouhodobým či trvalým pobytem přinášející jednak samotné kurzy, ale i instruktážní filmy či letáky sloužící k vysvětlení a ulehčení vyřizování náležitostí za účelem prodloužení či povolením pobytu v ČR (MVČR © 2023b). Dále také předávají rady a praktické instrukce pro řešení problémových situací obvyklých v různých oblastech života (MVČR © 2023b).

NPI ČR (© 2023a) vymezilo organizace, které se zabývají poradenstvím pro cizince s celorepublikovou působností na následující (zachycené v obrázku č. 10)

Obrázek č. 10: Organizace poskytující poradenství pro cizince s celorepublikovou působností

Zdroj: Vlastní, 2023 (zpracované z NPI ČR © 2023a)

Detailněji zpracované organizace značí obrázek č. 11, který zaznamenává organizace poskytující poradenství dle krajů ČR.

Hlavní město Praha a Středočeský kraj

- Arcidiecézní charita Praha – Středisko migrace
- Centrum pro integraci cizinců, o.p.s. (CIC)
- Evropská kontaktní skupina (EKS)
- InBáze, o.s.
- INFRO-DRÁČEK, o.s.
- Integrační centrum Praha o.p.s. (ICP)
- META, o.p.s. – Společnost pro příležitost mladých migrantů
- Organizace pro pomoc uprchlíků (OPU) Praha
- Poradna pro integraci, o.s. (PPI) Praha
- Poradna pro občanství, občanská a lidská práva (PPO)
- Sdružení pro integraci a migraci (SIMI)
- South East Asia Liaison, z.s.

Jihočeský kraj

- Centrum na podporu integrace cizinců – Jihočeský kraj
- Diecézní charita České Budějovice – Poradna pro cizince

Jihomoravský kraj

- Diecézní charita Brno – Celsuz – Služby pro cizince
- Jihomoravské regionální centrum na podporu integrace cizinců
- Organizace pro pomoc uprchlíků (OPU) Brno
- Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE) Brno

Olomoucký kraj

- Centrum na podporu integrace cizinců – Olomoucký kraj
- Centrum podpory cizinců Žebřík o.s. Prostějov
- Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE) Olomouc

Pardubický kraj

- Centrum na podporu integrace cizinců – Pardubický kraj
- MOST PRO o.p.s.

Plzeňský kraj

- Centrum na podporu integrace cizinců – Plzeňský kraj
- Diecézní charita Plzeň – Pomoc cizincům a uprchlíkům
- Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU) Plzeň

Ústecký kraj

- Centrum na podporu integrace cizinců v Ústeckém kraji
- Diecézní charita Litoměřice
- Poradna pro integraci, o.s. (PPI) Ústí nad Labem

Kraj Vysočina

- F POINT z.s. – Jihlava
- Centrum na podporu integrace cizinců – Vysočina

Zlínský kraj

- Centrum na podporu integrace cizinců – Zlínský kraj

Karlovarský kraj

- Centrum na podporu integrace cizinců – Karlovarský kraj

Královéhradecký kraj

- Diecézní charita Hradec Králové – Poradna pro cizince a uprchlíky
- Centrum pro cizince a uprchlíky

Liberecký kraj

- Centrum na podporu integrace cizinců – Liberecký kraj

Moravskoslezský kraj

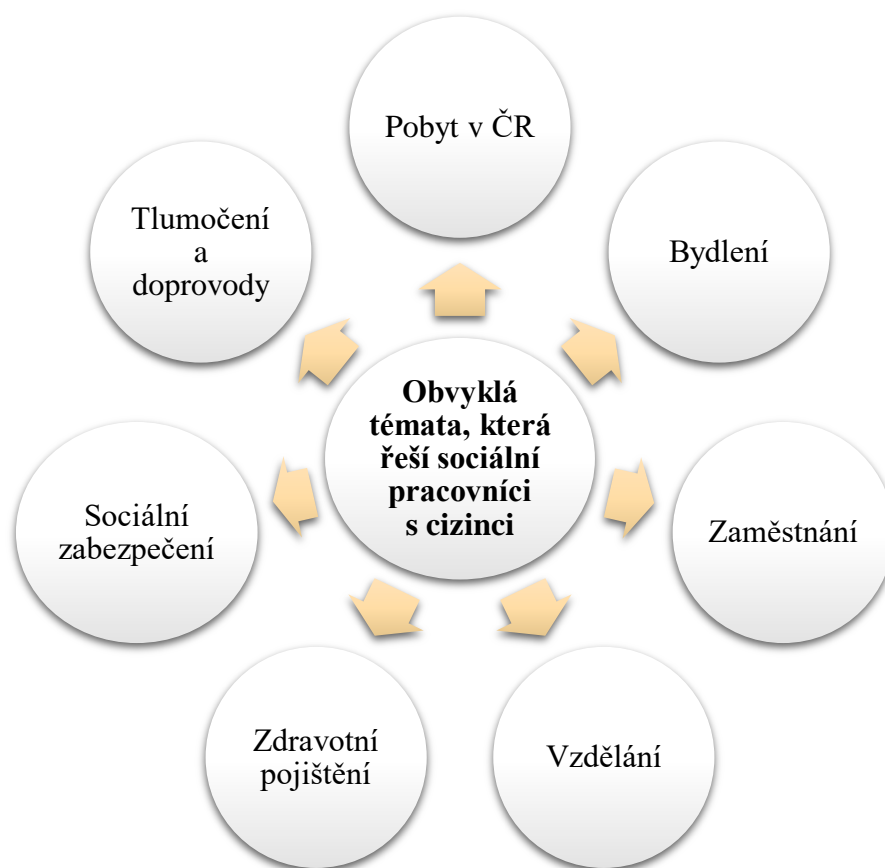
- Centrum na podporu integrace cizinců – Moravskoslezský kraj

Obrázek č. 11: Organizace poskytující poradenství cizincům dle krajů ČR

Zdroj: Vlastní, 2023 (zpracované z NPI ČR © 2023a)

Organizace poskytují obvykle jednak poradenství základní, ale taktéž poradenství odborné. Dle § 37, odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se základní sociální poradenství poskytuje při všech druzích sociálních služeb, tzn. poskytovatelé mají povinnost ho zajistit, aby cílová skupina osob dosáhla potřebných informací, které by následně přispěly k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Oproti tomu odborné sociální poradenství dle § 37, odst. 3 zákona č. 108/2006Sb., ve znění pozdějších předpisů, cílí na potřeby jednotlivých okruhů cílových skupin v poradnách (občanských, manželských, rodinných poradnách), ale taktéž v poradnách určených pro seniory, osoby se zdravotním postižením, oběti trestných činů a domácího násilí či ve speciálních lůžkových zdravotnických zařízeních hospicového typu. Tento zákon neopomíjí i vymezení odborného sociálního poradenství, které je zapotřebí při sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností.

Arcidiecézní charita Praha (© 2023) vymezuje nejčastěji řešená témata při své práci s klienty (zobrazené v obrázku č. 12).

Obrázek č. 12: Obvykle řešená témata při (sociální) práci s cizinci

Zdroj: Vlastní, 2023 (převzaté informace z Arcidiecézní charity Praha © 2023)

Arcidiecézní charita Praha (© 2023) podrobněji přikládá informace k jednotlivým bodům (viz výše uvedený obrázek č. 13). První časté téma se zabývá pobytem v ČR, které zahrnuje jednak pomoc se zhotovením a podáním žádosti o pobyt, rady ohledně správního řízení či možného odvolací řízení aj. Dalším tématem se společně zabývají bydlením, nejenže pomoc s jeho úspěšným hledáním, ale i např. (do)vysvětlení náležitostí nájemní smlouvy porozumění a interpretaci apod. Třetí vymezené téma značí zaměstnání, zde se nejedná jen realizaci vhodné cesty k hledání práce, ale taktéž i nalezení a udržení si pracovní pozice, popř. proces založení živnosti či vymezení problematiky práva osob a povinností zaměstnance. Následné téma vzdělání představuje již pomoc s ukončeným vzděláním – tzn. případnou nostrifikaci diplomů či proces vzdělávání – vymezení a pochopení problematiky např. podmínek přijetí ke studiu do českého vzdělávacího systému aj. Taktéž je podstatné i poskytování zdravotního pojištění, ať na bázi komerční či veřejné, nebo samotná orientace v právech a povinnostech pojištěnce. Další problematickou oblast zahrnuje sociální zabezpečení, respektive vymezení druhů

sociálních dávek vhodných pro cizince a možnosti jejich získání, ovšem též i výběr vhodné sociální služby poskytující pomoc cílovým skupinám atd. A nakonec sociální pracovníci mohou pomoc klientovi s tlumočením, s čímž souvisí i doprovázení. Dle Arcidiecézní charity Praha (© 2023) spočívá doprovázení např. na odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra nebo na pobočky zdravotních pojišťoven, popř. na úřady práce, na finanční úřady, exekutorské úřady, či do škol atd.

Oproti tomu v porovnání s jinými občany třetích zemí (součástí výzkumu celého projektu jsou cílové skupiny mimo Rusy i Vietnamci a Ukrajinci, tudíž v tomto rozmezí se bude i srovnání týkat), občané Ruské federace jsou z této trojice velmi slibně materiálně zajištěni a mají nejméně obtíží uhradit své životní a materiální náklady v ČR, oproti jiným výše uvedeným cizincům (Schebelle a kol., 2013 In: Vavřečková, 2017).

1.2.6 Integrace na lokální a regionální úrovni

Dle Vlády České republiky (© 2023) se uskutečňuje integrace v otevřeném soužití cizinců s majoritní společností – tzn. v místě pobytu, zaměstnání/podnikání nebo studia cizinců. Zásadní faktor integrace zaujímá kvalita vztahů a četnost setkávání mezi cizinci a obyvateli obce či kraje (občané ČR), které je obzvláště potřeba podpořit na regionální, ale i lokální úrovni (Vláda České republiky © 2023).

Vláda České republiky (© 2023) pokládá za významný nástroj integrace na lokální úrovni projekty obcí na podporu integrace cizinců s obvyklým cílem poskytnout samosprávám obcí impuls i podporu ke zhotovení vlastní integrační strategie. Finanční prostředky mohou obce získat skrze státní dotace a za jejich podpory zrealizovat aktivity, které podpoří integraci cizinců na místní úrovni (Vláda České republiky © 2023). Dle Vlády České republiky (© 2023) tyto souhrnné integrační projekty se následně aplikují dle analýzy situace v daném místě za realizaci samosprávy v součinnosti s cizinci a dalšími integračními aktéry v rámci obce (tzn. Integrační centra, školy, kluby nebo nestátní neziskové organizace aj.).

V rámci integrace cizinců na krajské úrovni působí v jednotlivých krajích Integrační centra, viz. obrázek č. 11 (Vláda České republiky © 2023). Tyto centra slouží jako koordinační střediska integračních aktivit v regionu, jehož cílovou skupinu zastupují cizinci, majorita, ale také orgány veřejné správy (Vláda České republiky © 2023). Dle vymezení jejich spektra integračních služeb, lze do této sekce zařadit např. kurzy

češtiny, sociální a právní poradenství, sociokulturní kurzy aj., neopomíjí však ani na zrealizování aktivit cizinců, podporu komunikace a reciproční poznávání mezi cizinci a majoritním obyvatelstvem (Vláda České republiky © 2023).

Je zřejmé, že velká města budou aspirovat na integraci cizinců ve větší míře, neboť se i více cizinců ve městech zdržuje, díky výhodné poloze, bydlení či pracovním uplatnění (vše viz výše). Dokonce i European Commission (2020) připouští, že podíl migrantů žijících ve venkovských oblastech je oproti těm, kteří žijí ve městech, velmi nízký. A nejen to, výzkumy dokazují, že ve vesnických oblastech mají obyvatelé tendenci k horším výsledkům i na poli integrace, ve srovnání s původními obyvateli či migranty pobývajících ve městech, popř. větších obcích (European Commission, 2020). Tento jev je s největší pravděpodobností způsoben absencí podpůrných služeb (European Commission, 2020).

Například hlavní město Praha v rámci Sociologického ústavu v roce 2018 realizovali výzkum, jehož některé poznatky jsou aplikované i v této diplomové práci, pozadu však nezůstává město Brno, jež zhotovilo Strategii integrace cizinců ve městě Brně 2020 – 2026. Magistrát města Brno (2020) vymezuje v rámci této Strategie integrace cizinců ve městě Brně 2020 – 2026 vizi i cíl. Vize nazírá na naše 2. největší město jako na otevřené, tolerantní, rozvíjející se, bezpečné, kosmopolitní a soudržné, jež spojuje své obyvatele a zvyšuje kvalitu jejich života (Magistrát města Brno, 2020). Za cíl si stanoví, že za společného úsilí splní priority a dílčí cíle integračního procesu, v již zmíněném rozvíjejícím se, otevřením a mezinárodním městě poskytujícím nejvýše možný standard úrovně života a služeb pro všechny brněnské obyvatele (Magistrát města Brno, 2020). Taktéž si vytyčili i vytvoření dobrých podmínek pro formulaci a zavedení smysluplných integračních nástrojů s aplikací do praxe (Magistrát města Brno, 2020). Jak je vhodně uvedené i v tomto případě aktéři podílející se na integraci musí splňovat tzv. triádu – tedy nejen aktivní účast organizací a institucí (státní správy, samosprávy, nevládních organizací apod.), ale i participaci cizinců, kteří legálně pobývají na území ČR, ovšem podstatnou účast musí splňovat i veřejnost – majorita (Magistrát města Brno, 2020). Co se týče této strategie, řídí se dle následujícího postupu: zprvu se zhotoví vhodné podmínky pro integrační proces (tzn. vytyčení si kdo je vytvoří), poté se přejde k hledání podstatných témat (tzn. co je potřeba), načež se budou tato témata řešit (tedy jakým způsobem) a v závěru se toto řešení vyhodnotí (tzn. s jakým výsledkem se přišlo apod.), v případě dobrých zkušeností se aplikují postupy do praxe (Magistrát města Brno, 2020).

Co se však může stát, pokud žádná z výše uvedených integrací nesplní svou funkci či ji zprostředkuje nevyhovujícím způsobem?

1.2.7 Rizika nekvalitní či nedostatečné integrace

Nedostatečná nebo neúspěšná integrace může přinést riziko vytváření uzavřených komunit cizinců, sociální fragmentace společnosti a vytváření paralelních společenských struktur, nárůstu xenofobie, netolerance a extremismu ve společnosti (Porsche, 2019).

1.3 Ruská menšina

1.3.1 Obecné informace

Občané ruské národnosti se v ČR pokládají za národnostní menšinu, která je již ze základu slova odvozena od termínu národ, tzn. je tvořena národnostní skupinou. Teprve zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostním menšin, ve znění pozdějších předpisů, přímo definuje národnostní menšinu jako společenství občanů České republiky, přímo v ní žijící, kteří se od ostatních občanů odlišují etnickým původem, jazykem, kulturou, tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a projevují vůli být považováni za národnostní menšinu, neboť považují za společné úsilí zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury, a zároveň neopomínají vyjádření ochrany zájmu jejich společenství, jenž je dáno historicky.

V roce 2021 proběhlo sčítání lidu, domu a bytů, který prokázal, že v České republice se sdružuje a k ruské národnosti hlásí 35 785 občanů, což zaznamenává nárůst oproti roku 2011, kdy v celkovém součtu činil počet 31 545 občanů této národnosti (SČÍTÁNÍ 2021 © 2023). Ovšem dle ČSÚ (© 2022a) se sdružuje v ČR celkem 45 365 občanů Ruské federace, přičemž dle pohlaví převyšují ženy (25 250 cizinek) nad muži (24 160 cizinců). Vavřečková (2017) přikládá tento trend zejména ve snazším uplatnění na českém trhu práce, zejména na pracovních pozicích jako ošetrovatelky, pečovatelky, pomocnice v domácnosti nebo chůvy apod. Dále Vavřečková (2017) přikládá specifikum ruské menšiny spočívající v prostorové koncentraci – zejména se ruští obyvatelé zdržují v hlavním městě Praze, které je pro ruskou komunitu nejpřitažlivější. Následně se řadí i Karlovy Vary, Brno či Telice (Vavřečková, 2017). Statistické údaje o pobytu cizinců zaznamenává ČSÚ (© 2022a), který vymezuje rozložení cizinců po ČR nejpočetněji dle následujících krajů:

- Praha (přes 28 tisíc),
- Středočeský (přes 5 tisíc),
- Jihomoravský (přes 3 tisíce),
- Karlovarský (přes 2 tisíce).

Oproti tomu ČSÚ (© 2022a) zaznamenává i nejmenší zastoupení ruských spoluobčanů, kteří bydlí v kraji:

- Vysočina (pouze 200 jedinců),
- Pardubickém (přes 285),
- Zlínském (zhruba 300).

Pro podrobnější dokreslení je uvedena v Příloze č. 2 mapa znázorňující rozmístění občanů Ruska na území České republiky, kterou vydal Český statistický úřad k 31.12.2021.

Jak již bylo naznačeno výše Rusové bydlí většinou v blízkosti svých krajanů, kde se navzájem hojně navštěvují a společně tráví volný čas, slaví tradice apod.

1.3.2 Kultura, zvyky, tradice

Každá země včetně jejich obyvatel má své rysy a povahové vlastnosti, díky nimž jsou známí po celém světě, ovšem o Rusých těchto přesvědčení kolují mnohá. Zcela typické je pro tuto cílovou skupinu **vlastenectví**, které je v jejich podání mnohdy těžko pochopeno (Zhelvis, 2019). Za obvyklé charakteristické vlastnosti tohoto národa se řadí i **pohostinnost a srdečnost** (Zhelvis, 2019). Dalšími ruskými rysy jsou jejich obdivuhodná **pospolitost a láska ke všemu obrovskému**, které tak zároveň vnímají za krásné (Zhelvis, 2019).

Ruská kultura se zrodila z dědictví, jehož původ sahá až do slovanského vlivu, následném (násilném) pokřesťanštění až po přístup byzantské pravoslavné tradice sahající až do 10. století, které je pojmenované jako zlaté období Kyjeva (Morrison, 2021). Ve 14. století mongolské hordy převzaly čas zvyků asijského původu a v pozdější budoucnosti, respektive v moderní společnosti, se tento balíček spojil dohromady se západní evropskou kulturou (Morrison, 2021). Kultura Ruska zkusila i několik variací, neboť v sobách Svazu sovětských socialistických republik byla valná většina tímto tvrdým režimem nucena potlačit své tradice (Morrison, 2021). Dokonce probíhala i kontrolo státu nad různými subjekty společnosti, včetně sankcionování svobodného

náboženského vyznání (Morrison, 2021). Autor (2021) avšak zdůrazňuje významnou roli ruské **pravoslavné církve**, ke které se hlásí přes polovinu ruských obyvatel. Taktéž je zajímavé, že Rusko sdružuje skoro 5 000 náboženských sdružení, kdy až polovinu zabírá pravoslavná církev, ovšem druhá polovina řadí různý typ víry od muslimů, Židů, evangelických křesťanů, adventistů, římských katolíků apod. (Morrison, 2021).

Hudbu Rusové milují, tradiční ruskou hudbu rozdělují na dva aspekty: jednak duchovní hudbu ve spojení s pravoslavným náboženstvím a jednak populární (světskou) (Morrison, 2021). První (duchovní) sahají kořeny až do 10. století a upřednostňovala zpěv ve jménu křesťanství (Morrison, 2021). Ovšem na druhou (světskou) se zprvu nahlíželo v negativním modu, neboť reprezentovala tanec a nástroje (Morrison, 2021). V 18. století se v Rusku objevila italská opera, která je i v současné době velice ceněná (Morrison, 2021). Populární hudbu inspirovala zejména ve sborových a lyrických prvcích, navíc se stále snažila vylepšovat – např. texty odkazující na lásku a vlastenectví s nádechem náboženského tématu (Morrison, 2021). Sušová-Salminen a kol. (2023) dokládají, že díky válce na Ukrajině, výrazně poklesla popularita ruských umělců v zahraničí – především postsovětských zemí (Kazachtán, Litva, Ázerbájdžán aj.). Oproti tomu v porovnání se stálými aktivními posluchači ruských interpretů patří země jako Moldavsko či Lotyšsko, nárůst zájemců se zaznamenal pouze v Arménii (Sušová-Salminen a kol. 2023).

Rusové mají ve zvyku a oblibě pít velké množství **čaje**, každá domácnost má specifické nádoby z keramiky nebo skla, které slouží k rituálu koncentrace nálevu dle preferencí přítomných osob (Morrison, 2021). Morrison (2021) doporučuje přijít na návštěvu k Rusům s nějakým **dárkem** (např. čokoládou, květinami apod.). Dalším ruským zvykem je přezouvání se – zejména pravidlo nosit uvnitř domácnosti **pantofle** (Morrison, 2021). Populární jsou v Rusku i **koupele v sauně**, které je známé jako banya značící veřejné lázně, především koncentrované v Moskvě (Morrison, 2021).

Dle Vavřečkové a Dobiášové (2015) nejsou rodiny cizinců z 3. zemích (v tomto případě Rusů) jednoznačně uniformní, zejména díky nepříliš odlišným tradicím či zvykům. Jak se ukáže i níže v tabulce č. 3 reprezentující ruské zvyky (shrnuté dle Morrisona, 2021), mnohé tradice jsou spjaté s náboženstvím, ovšem v poslední době věřících migrantů ubývá, což dokládá i výzkum výše uvedených autorek (2015). Právě i díky tomu, nově příchozí (nevěřící) migranti časem bez velkých problémů převezmou za své i tradice a svátky vyznávající se v rámci české společnosti (Vavřečková a Dobiášová,

2015). Jako velice účinné a frekventované řešení tkví v dodržování původních ruských, ale i nových českých svátků, zvyků a tradic (Vavřečková a Dobiášová, 2015).

Tabulka č. 3: Ruské tradice

Ruská tradice	Den/období	Podrobnější informace
Ruské Vánoce	Štědrý den (7.1.)	Oslavy Vánoc se řídí dle juliánského kalendáře. Hlavním představitelem tohoto svátku je Ded Moroz (Děda Mráz), jehož doprovází vnučka Snegurochka (Sněženka), přičemž společně nosí dárky.
Maslenitsa (týden lívanec)	týden před postním obdobím	Jedná se o kombinaci prvků pohanských a náboženských motivů. Oblíbenou aktivitu představuje postava zvaná „Lady Maslenitsa“, která se vyrábí ze slámy a je zahalená do látky, kolem ní se tančí a na konci týdne se zapálí. Týden lívanec je nazván zejména pro nejčastější pokrm postního období, kdy jsou omezeny potraviny jako mléko či vejce.
Den Zjevení Páně	19.1.	Tradice známá uctíváním Ježíše při křtu dle Bible v řece Jordán ve věku 30 let. Křesťané se na památku také ponoří do vod – obvykle na zamrzlých jezerech.
Den vítězství	9.5.	Oslavy probíhají na památku, při níž se v tento den roku 1945 nacistické Německo vzdalo tehdejšímu SSSR. Taktéž se v tento den realizují válečné akce, kterých se účastní obyvatelé ve středobodu Rudého náměstí v Moskvě. Tradičně se rozdávají i červené karafiáty veteránům.
Noc Ivana Kupaly	6.-7.7. (dle juliánského kalendáře 23.-24.6.)	Jedná se o festival slovanského původu ve východních oblastech. Časově se tyto oslavy konají kolem zimního slunovratu, nicméně v předkřesťanských dobách se tyto oslavy zhotovily na počest božstva Kupaly, který představuje plodnost. Lidé se v těchto dnech zdobí korunami z květin, tancují kolem ohňů a následně večer dodržují rituály jako např. noční plavání reprezentující symboliku křtu sv. Jana Křtitele (Ivan Kupal je odkazem Jana Křtitele, kterýmá své kořeny vytvořené směsicí pohanských a náboženských tradic).

Zdroj: Vlastní, 2023 (Informace převzaté od Morrisona, 2021)

Výše uvedená tabulka č. 3 nastiňuje obvyklé ruské tradice, které se dodržují v ruské komunitě. Winsor a kol. (© 2023) ještě zmiňuje, že k příležitosti oslav Dne vítězství

9. května letošního roku 2023 prezident Ruské federace Vladimir Putin zrealizoval svůj projev, při němž pronesl:

Dnes se civilizace opět nachází v rozhodujícím, zlomovém bodě a proti naší vlasti byla opět rozpoutána skutečná válka. Ale mezinárodní terorismus jsme odrazili, ochráníme i obyvatele Donbasu a zajistíme naši bezpečnost.

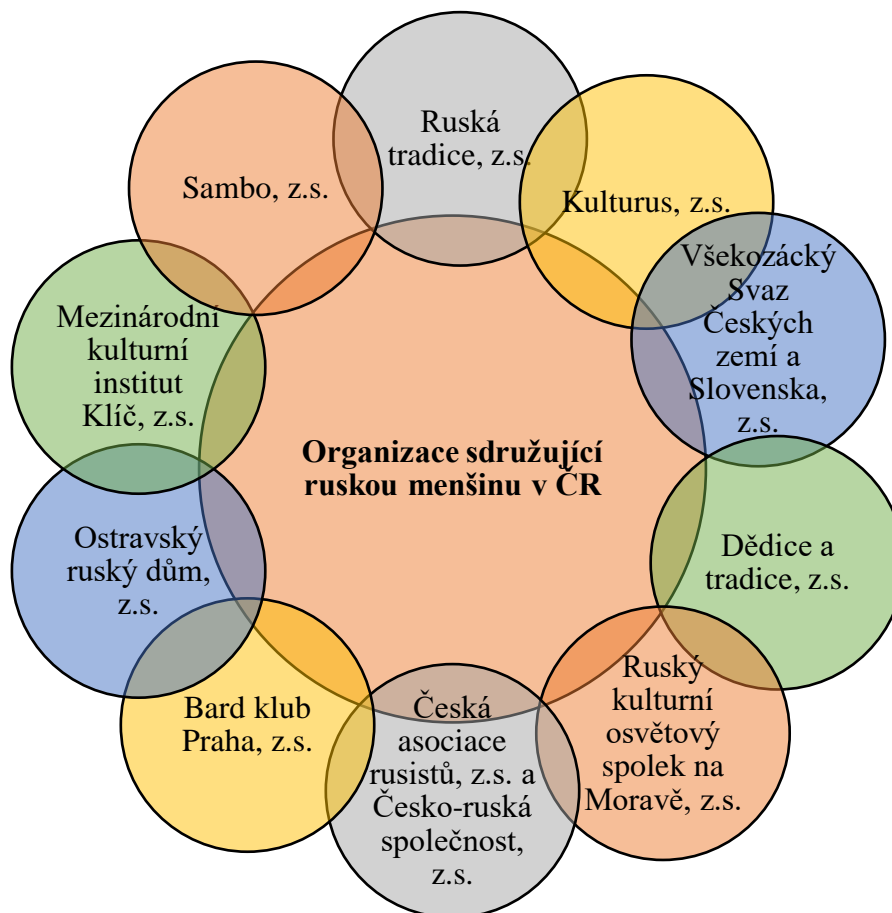
Je evidentní, že prezident Ruské federace zřejmě opomněl skutečnost, že právě ruská vojska na jeho popud válku zahájila, ovšem také vykreslil, že není v jeho záměru v současné době vyjednávat či omezit své ambice porazit Ukrajinu (Winsor a kol. © 2023).

1.3.3 Sdružování ruské menšiny

Klíčovým aspektem pro interaktivní dimenzi integrace reprezentují kontakty s majoritou země (Leontiyeva a kol., 2018). Jak je avizováno již výše – interaktivní dimenze integrace představuje nejen přijetí a začlenění migrantů/cizinců do společnosti, ale zejména navázání a získání nejrůznějších sociálních sítí a společenských vztahů v české společnosti (Leontiyeva a kol., 2018). Vavřečková a Dobiášová (2015) dokládají, že ruští občané se stýkají spíše s ostatními ruskými občany než s majoritou, především však ti, kteří si ještě neosvojili český jazyk. Lze za tímto spatřit zejména nedostatek kontaktů s českými občany, tudíž se nabízí řešení: pomoc s integrací v rámci zaměstnání - podnikání, ale i vzdělávání aj. (Vavřečková a Dobiášová, 2015). Ovšem paradoxně ti, jenž preferují zejména ruské občany, se ukázali ve valné většině: ženy v domácnosti, studenti či lidé ve starobním důchodu nebo zaměstnanci pracující v čistě cizineckém kolektivu (Vavřečková a Dobiášová, 2015).

Vavřečková a Dobiášová (2015) ve svém výzkumu dokládají, že i osoby podnikající či zaměstnaní v úzké návaznosti na Ruskou federaci či dokonce zcela zacílení na občany Ruské federace, udržují s ruskou komunitou značné a pravidelné kontakty. Jako příklad autorky (2015) přidávají: podnikání specializující se na poradenství cizincům v ČR, provozování pohostinství (ruské restaurace apod.) či neziskový sektor cílící na migranty. Obvykle všichni z výše uvedených oblastí působnosti využívají inzerci v ruských novinách v ČR nebo na webových stránkách určených ruským občanům v ČR (Vavřečková a Dobiášová, 2015).

Vláda České republiky (© 2022) vymezuje organizace ruské národnostní menšiny, které působí v ČR, dle obrázku č. 13 následovně.

Obrázek č. 13: Organizace sdružující ruskou menšinu v ČR

Zdroj: Vlastní, 2023 (informace převzaté z Vlády České republiky © 2022)

Avšak tento seznam není kompletní, v České republice fungují i další organizace, které se podílejí na shlukování ruskou národnostní menšinu (Vláda České republiky © 2022).

Naprostu obvyklým jevem ruských občanů žijících v ČR, i těch, kteří se naopak nikterak neangažují v ruské komunitě, pravidelně docházejí do ruských obchodů (zejména s potravinami a knihami), ruských restaurací, navštěvují ruské kulturní akce, ruské diskotéky nebo využívají ruskou seznamovací agenturu či ruské půjčovny knih a filmů, taktéž i ve volném čase čtou rusky vydávaný tisk aj. (Pipková, Salačová, 2009; In: Vavřečková a Dobiášová, 2015).

1.3.4 Postoje a vztah majority vůči Rusům

Na základě válečné invaze na Ukrajinu (vymezenou výše) se změnily i nálady českého obyvatelstva. Zpracovávat informace z médií, rozřadit je a rozpoznat dezinformace je mnohdy až v nelidských silách. Z těchto důvodů je potřeba vždy si zdroje nejen ověřovat, ale především čerpat z kvalitních pramenů.

Jaké postoje zaujmuly obyvatel ČR bezprostředně po rozpoutání válečného konfliktu? Burdová (2022) zmiňuje nárůst nenávistných projevů vůči Rusům jako např. výhrůžky, slovní napadení, pomalované domy, auta či jiný majetek, odmítavý postoj k poskytnutí formy péče nebo dokonce odmítnutí obsloužit v obchodním řetězci. Nezáleží na tom, zda Rusové v ČR žijí dlouhodobě či krátce, válku odsuzují a nikterak s ní nesouhlasí, přesto jsou Rusové – a ti jsou momentálně antihrdiny společnosti – celého světa. Přitom málokdo si uvědomí, že toto chování se přičí Ústavě ČR (konkrétně Listině základních práv a svobod), ale je i v rozporu se zákonem (především zákonem č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a právních prostředcích před diskriminací, ve znění pozdějších předpisů, tzv. antidiskriminační zákon) či dopouští se diskriminace. Dle Burdové (2022) v sobě lidé pěstují agresi, která právě eskaluje do těchto projevů.

Oproti tomu Holzer a kol. (2020) zkoumají vztah k Rusku ve světle historických událostí, které spolu s ruskou mocenskou politikou a jejími zájmy na poli středoevropských zemí přispívají k nejistotě ČR s ohledem na jeho zahraniční orientaci.

Lacina a Blížkovský (2022) poukazují na některé země EU (včetně ČR), které si na základě nedostatečných domácích zdrojů ropy a zemního plynu, vytvořily závislost na dovozu ve své podstatě levných surovin z Ruska. Ruská federace představuje nejvýznamnějšího exportéra ropy do zemí EU (Lacina a Blížkovský, 2022). Eurostat (2021) však doplňuje ještě větší závislost členských států EU – ruské dodávky zemního plynu, z níž je komplikované se vymanit. Strouhal (2023) vymezuje, že se EU (včetně ČR) překvapivě rychle podařilo zbavit závislosti na ruském plynu, neboť k loňskému roku 2022 byla většina zemí zcela závislá na ruských dodávkách, letos už odběr dosahuje pár jednotek procent. Navíc se EU potýká od ruské invaze na Ukrajinu i s dalším problémem – energetickou krizí, díky níž v současné době prochází struktura trhu EU s energií hlubokými strukturálními změnami (Ciucci, 2023).

1.3.5 Současná (sociodemografická) problematika ruských obyvatel

Zhelenin (2021) se podrobněji podíval na údaje, které vydává Rosstat za každý rok (u nás ČSÚ) a došel ke zjištění, že k roku 2020 zemřelo v Ruské federaci více jak 2 miliony obyvatel, kdy nejčastěji lidé umírají na onemocnění cévního systému a krevního oběhu či na rakovinu. Z údajů z Rosstatu také vyplývá snížení počtu osob žijících v zemi až o 576 tisíc (včetně cizinců a osob bez státní příslušnosti), takovéto snížení celkového počtu obyvatel nezaznamenala země již 15 let (Zhelenin, 2021).

Ani v rámci porodnosti Rusko nepřináší pozitivní zprávy. Dle Nováka (2022) se na území Ruska rodí málo dětí, neboť statisticky na jednu ženu připadá 1,6 porodu, oproti tomu k udržení populace je zapotřebí dosáhnout čísla odpovídající 2,1 porodů na ženu.

Novák (2022) přidává, že stejně jako zbytek světa, Rusko rapidně populačně stárne, což neodmyslitelně povede k vyžadování péče od státu, potřebě obstarat prostředky na zajištění důchodového systému apod. Dle predikcí Rusko v roce 2050 skokově klesne z deváté příčky nejlidnatějších zemí světa až na sedmnáctý post, kdy před sebe pustí např. Mexiko nebo Etiopii (Novák, 2022).

Již výše byla nastíněná problematika migrace jako celosvětová záležitost. Proto i v případě Ruska je zřejmé, že se tento jev bude objevovat. Specifičtěji Rusové mají problém s imigrací (Zhelvis, 2019). MVČR (© 2023c) definuje imigraci jako změnu místa pobytu cílenou na území jiného než původního státu. Imigraci lze chápat i jako proces, kdy se na území státu přesídlují cizinci (MVČR © 2023c). Zhelvis (2019) podotýká, že země potřebuje pracovní sílu, kterou by imigrace mohla zčásti pokrýt. Otázkou ovšem zůstává, zda se budou chtít nově příchozí usídlit v zemi za takovýchto podmínek, za vlády a představitele hlavy státu, který rozpoutal válečné tažení do cizí země ve snaze si ji usurpovat a zničit.

2 Výzkumná část

2.1 Cíl diplomové práce

Cílem diplomové práce zjistit a analyzovat vybrané socioekonomické aspekty spojené s integrací Rusů v České republice.

2.2 Hypotézy

Na základě výše uvedeného cíle se vymezily tyto 3 hypotézy (viz obrázek č. 14):

H1	<ul style="list-style-type: none">• Jazyková vybavenost cizinců má vliv na jejich pracovní uplatnění.
H2	<ul style="list-style-type: none">• Cizinci, kteří v České republice pobývají déle než 5 let, vykazují vyšší míru sociálního začlenění.
H3	<ul style="list-style-type: none">• Integrace ruské menšiny je díky válečné invazi Ruské federace na Ukrajinu obtížnější, než bylo dříve.

Obrázek č. 14: Hypotézy

Zdroj: Vlastní, 2023

2.3 Operacionalizace

Jazykovou vybaveností se chápe schopnost číst, psát a porozumět souvislostem v daném jazyce. V komplexním dotazníku se zobrazuje ve 2. oblasti, konkrétněji se jedná o otázky č. 20. – 24.

Pracovní uplatnění zrcadlí dovednost si práci nejen nalézt, ale i udržet. Taktéž se zde počítá i zrealizování podnikatelského záměru. Komplexní dotazník se zabývá prací ve 3. oblasti, detailněji otázkami č. 25. – 67, popřípadě i 4. oblastí - nezaměstnanosti, kterou řeší otázky č. 68. – 70.

Cizinci, konkrétněji ruské národnosti (ruské menšiny v ČR), představují výzkumný soubor diplomové práce. Vychází se především z 1. oblasti komplexního dotazníku (demografické údaje), konkrétněji otázka č. 5 zaměřuje na národnost.

Délka pobytu představuje dobu, po kterou cizinci žijí v jiné zemi, než je jejich vlastní. Komplexní dotazník se délkou pobytu zabývá v 1. oblasti, pojmenované jako demografické údaje, kde otázka č. 9 cílí na dobu, po kterou žijí cizinci v ČR.

Sociální začlenění je zde vnímáno zejména ze subjektivního hlediska jedince (respondenta), který tento proces přejímá ze své individuální oblasti (a jeho rodiny), přes oblasti bydlení, zaměstnávání, jazykových znalostí, zdravotnictví, školství až po zapojení se do kulturního života společnosti a participaci v rámci společenství. Komplexní dotazník se věnuje v 6. sociokulturní oblasti sociálnímu začlenění z více úhlů pohledu, ovšem pro účely diplomové práce je zde podstatná otázka č. 85. Sociální začlenění je známé též pod pojmem sociální integrace.

Válečná invaze vojska Ruské federace na území Ukrajiny se datuje od čtvrtka 24.2.2022, tzn. budou se zde porovnávat údaje respondentů, kteří přišli do ČR před touto událostí a po této události.

3 Metodika

3.1 Popis výzkumného nástroje

Komplexní realizace diplomové práce proběhla jako součást projektu č. 101/2022/S, který nese název Vybrané aspekty integrace cizinců žijících v České republice a jejich vztah k sociální práci. Diplomová práce je zpracovaná kvantitativní výzkumnou strategií. Za kvantitativní metodu byla zvolena metoda dotazování skrze techniku dotazníkové šetření (dotazník) sběru dat. Pro účely diplomové práce byly využity pouze vybrané otázky z komplexního dotazníku, které následně posloužily pro její zadání.

Souhrnný dotazník byl zhotoven dle vlastní konstrukce. Obsah dotazníku tvořily kombinace otázek vlastní konstrukce a převzaté otázky z již proběhlých výzkumů Vackové a kol. (2016a) a Vackové a kol. (2016b). Tento obsáhlý dotazník byl rozdělen do 7 oblastí (demografické údaje, jazykové znalosti, práce, nezaměstnanost, bydlení, sociokulturní, zdraví), které dohromady činí 130 otázek.

Před samotným započítáním sběru dat bylo nutné dotazník přeložit do jazyka 3 cílových skupin (tzn. ukrajinského, ruského a vietnamského jazyka). Součástí překladu byla i jazyková validace. Při překladu byl dodržen postup, který jednak zajistil přesnost překladu, ale i správné obsahové a kulturní přenesení originálu do cílového jazyka. Překlad a validace probíhaly přes dva specializované překladatele, kteří nezávisle na sobě vytvořili dva překlady originálního dokumentu z češtiny do výše vybraných jazyků. Na základě této skutečnosti byl přizván třetí specializovaný překladatel (editor), který z těchto dvou překladů vybral ten, který dle jeho uvážení pokládal za kvalitnější. Takto zhotovené první přeložené dotazníky v cizích jazycích se následně přeložily nazpět do originálního (českého) jazyka. Tento zpětný překlad přeložili 3 nezávislí překladatelé, jejichž mateřským jazykem byly výše uvedené jazyky. Důvodem k realizaci tohoto překladu bylo zjištění, popř. zamezení drobných jazykových a obsahově významových odchylek mezi českým originálem a prvotním cizojazyčným překladem. V konečné fázi se zpětný překlad porovnal s českým originálem. V případě chyb po obsahové a významové stránce, které se při překladu vyskytly, se pečlivě zvažila jejich oprava. Chyby byly konzultovány také s respondenty, zda tyto otázky, které se významově či obsahově lišily, chápou a rozumí jim. Pokud se našly otázky, u kterých bylo nutné jejich obsahovou či významovou stránku upravit, proběhl jejich další překlad.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor představuje občany ruské národnosti pobývající na území ČR. Celkem se jedná o 66 respondentů, kteří se zúčastnili výzkumu a slouží jako vzorek pro zpracování údajů, které v rámci dotazníku poskytl. Podrobnější informace přináší tabulka č. 4 v následující kapitole Výsledky.

V případě, že respondenti uvedli jinou než ruskou národnost, nebyla tato data do výzkumu zařazena. Podrobněji zpracovaná data se nacházejí v níže uvedené kapitole (Výsledky).

Dle ČSÚ (© 2022a) se sdružuje v ČR celkem 45 365 občanů Ruské federace, přičemž dle pohlaví převyšují ženy (25 250 cizinek) nad muži (24 160 cizinců). Takto uvedený celkový počet cizinců ovšem nemůže tvořit základní soubor, neboť není možné vybrat reprezentativní vzorek Rusů v ČR. Díky tomu nebylo možné generalizovat výsledky a celou populaci Rusů pobývajících v ČR.

3.3 Realizace výzkumu

Výzkum se realizoval jednak formou distribuce dotazníků přímo ruským občanům – tzn. sběr proběhl osobní interakcí (tazatelů) s respondenty, ale taktéž byl spuštěn v online podobě. Na základě dohody s vedoucí pracovnící Charity ČR, která působí na 2 pracovištích CPIC Praha, kde své služby cizincům poskytují. Vedoucí pracovnice zprostředkovala možnost tazatelům oslovovat respondenty na daných pracovištích (pobočkách). Do online podoby bylo nejprve zapotřebí zhotovit letáčky s QR kódy odkazující na dotazník v jednotlivých jazycích. Následně byly prostřednictvím e-mailové korespondence osloveny organizace, které sdružují cizince s žádostí o spolupráci. Taktéž se zkontaktovaly i sociální sítě, které nabízejí pomoc cizincům.

3.4 Harmonogram výzkumu

Diplomová práce vznikla, jak je i výše avizováno, jako součást projektu č. 101/2022/S Vybrané aspekty integrace cizinců žijících v České republice a jejich vztah k sociální práci, proto tato podkapitola zahrnuje celý harmonogram výzkumu. Z tohoto důvodu jsou následující části identické s dalšími diplomovými pracemi, které byly zpracovány jako součást projektu.

Projekt č. 101/2022/S Vybrané aspekty integrace cizinců žijících v České republice a jejich vztah k sociální práci probíhá od roku 2022 do roku 2024, přičemž si klade za cíl zjistit subjektivní míru integrace ve vybraných aspektech u nejvíce zastoupených skupin cizinců žijících v ČR (Vietnamci, Ukrajinci, Rusové), přičemž Poláci a Slováci nebyli do tohoto výzkumu zahrnuti z důvodu již předešlých výzkumů realizovaných na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity, které prokázaly statisticky nevýznamné odlišnosti s ohledem na integraci.

Během této přípravné fáze se tvořily všechny výzkumné nástroje pro vybrané skupiny cizinců. Taktéž v tomto období, které probíhalo během ledna až listopadu 2022, se navazovaly a dále rozvíjely spolupráce s organizacemi, které se podílely na výzkumu, buď aktivně (účastnili se jej pracovníci) či pasivně (zprostředkování místa tazatelům pro následný sběr).

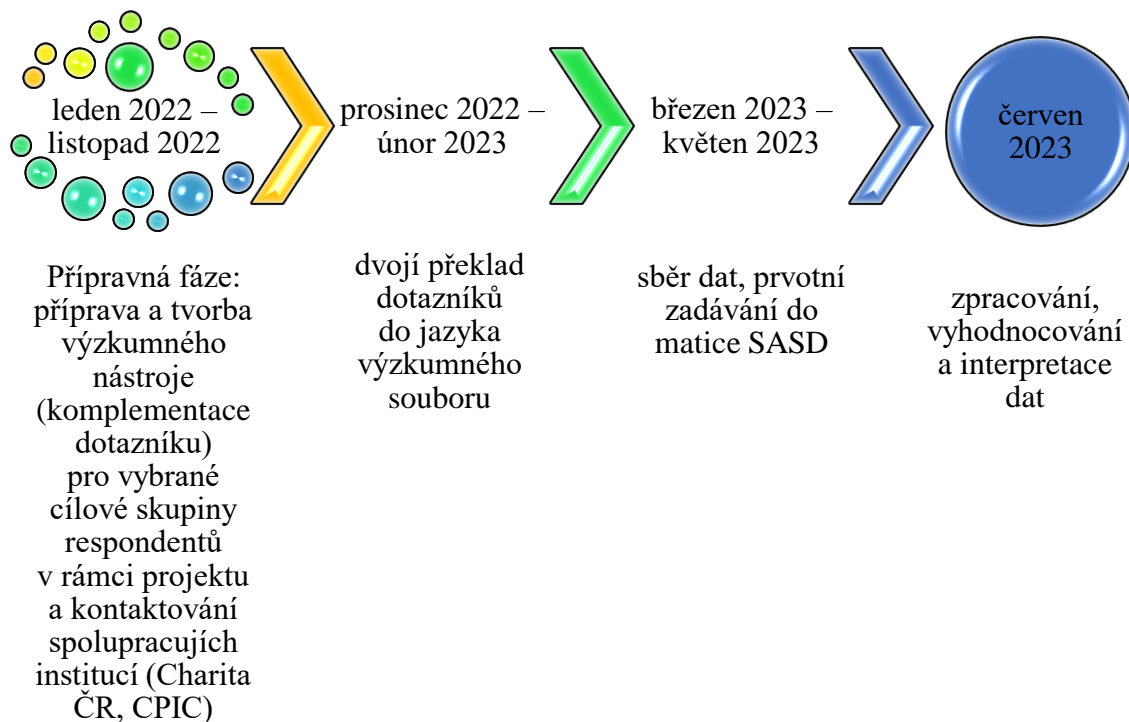
Na konci loňského roku (v prosinci 2022) se zhotovil překlad a jazyková validace hlavního výzkumného nástroje, ze kterého jsou převzaty vybrané otázky v této diplomové práci. Překlad podléhal přesným instrukcím, proto aby byla zajištěna jazyková validace, kulturní a obsahové přesnosti. Po následné korektuře a doladění nesrovnalostí, popř. nedostatků, se v polovině února letošního roku (2023) přistoupilo ke sběru dat.

Časový harmonogram pro sběr dat se datoval od poloviny února 2023 do května 2023. V průběhu této fáze se zároveň průběžně zadávaly dotazníky do matice v programu SASD (Statistická analýza statistických dat) ve verzi 1.4.10.

Během měsíce června 2023 nadále pokračovala realizace statistického zpracování dat ve statistickém programu SASD (Statistická analýza sociálních dat) ve verzi 1.4.10 a v programu SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ve verzi 28.0.

Závěrečná fáze obsahovala interpretaci a vyhodnocení výsledků, taktéž realizované během měsíce června 2023.

Pro přehlednější znázornění byl vytvořen harmonogram výzkumu (viz níže – obrázek č. 15).

Obrázek č. 15: Harmonogram výzkumu

Zdroj: Vlastní, 2023

3.5 Zpracování dat

Získaná data od respondentů se zanalyzovaly ve statistickém programu SASD (Statistická analýza sociálních dat) a následně i SPSS, jehož prostřednictvím byla data zaznamenána do datové matice (na časové ose lze tento proces zaznamenat v červnu 2023 – viz výše uvedený obrázek č. 15). Pro přehlednější zpracování diplomové práce bylo výhodnější využití MS Office – Excel.

Na základě prvního a druhého stupně třídění byla prováděna analýza. První stupeň třídění představoval konstrukci frekvenčních tabulek pro jednotlivé ukazatele, kde se navíc vypočítaly absolutní a relativní četnosti a střední hodnoty (modus, medián, průměr, rozptyl, směrodatná odchylka, rozpětí, odhad rozptylu a směrodatné odchylky a intervalový odhad střední hodnoty a rozptylu na úrovni 0,05). Oproti tomu druhý stupeň třídění konstruoval kontingenční tabulky s absolutními a relativními četnostmi (sloupcovými, řádkovými, celkovými i očekávanými) a znaménkové schéma.

Dle charakteru znaků a počtu pozorování byly v rámci analýzy souvislosti aplikovány následující testy: Chí kvadrát dobré shody – X^2 (Pearson Chi-Square) a Test nezávislosti. Taktéž byly provedeny výpočty Pearsonova koeficientu kontingence, Normovaného Personova koeficientu kontingence, Čuprovova koeficientu, Cramerova koeficientu, Walisova koeficientu, Spearmanova koeficientu a Korelačního koeficientu. Síla vztahu se změnila na třech úrovních hladiny významnosti - $\alpha = 0,05, 0,01$ a $0,001$.

Při popisu analyzovaných statisticky významných vazeb se obvykle využívají hodnoty dvou výše uvedených hodnot testů (Chí kvadrát dobré shody a Test nezávislosti). Na základě stanoveného směru statisticky významného vztahu mezi dvěma znaky, došlo k výpočtu úrovně možné odchylky pro každé políčko kontingenční tabulky. Ovšem v případě nedostatečného pozorování se aplikovala méně obvyklá Yatesova korekce.

3.6 Etika výzkumu

Tazatelé vždy přišli za respondenty s žádostí na jejich účast na výzkumu a v krátkosti je seznámili s autorem dotazníku, institucí, pod kterou výzkum probíhal, ale i za jakým účelem budou data sbírána. Dále byli informováni, jakým způsobem budou jimi vyplněné dotazníky (tzn. data pro výzkum) zpracována – tedy pouze za účelem výzkumu, popř. v rámci pozdější publikační činnosti. Respondentům byla zaručena naprostá anonymita a žádné rizika, která by případně z jejich účasti na výzkumu, mohla vzniknout. Pokud však oslovení respondenti odmítli svou účast na výzkumu, dotazník nevyplňovali. Taktéž byla respondentům poskytnuta informace, že pokud dotazník vyplní, automaticky tím stvrzují svou účast na výzkumu.

Všechny osobní údaje byly v rámci diplomové práce zpracovány v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady EU 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES.

3.7 Rizika výzkumu

Diplomová práce cílená na občany ruské národnosti a jejich integraci v ČR je (obzvláště v současné době) značně problematické. Výsledky nelze generalizovat na celou národnostní menšinu žijící v celé ČR, tzn. všech jejích 14 krajích, neboť jsou rovnoměrně rozvrstveny.

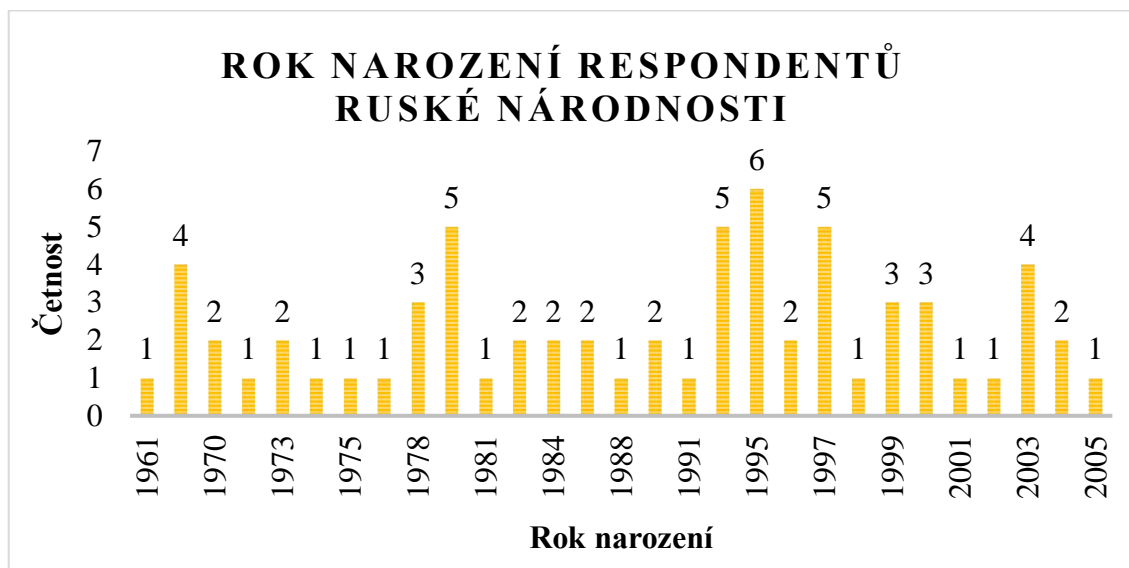
Způsob sběru dat byl u této skupiny cizinců velmi problematický. Konkrétně Rusové neměli touhu se výzkumu účastnit, ani po sdělení potřebných informací. Za problematické lze pokládat i samotné vyplňování, neboť nebyl zajištěný komfort a klid na vyplnění dotazníku, který však bohužel nešlo zajistit, a tak respondenti byli rušeni všelijakými elementy. Respondenti si taktéž stěžovali na široký rozsah otázek, neboť dotazník dohromady čítal 130 otázek, tudíž i jeho vyplnění zabralo respondentům značnou část jejich času. Tazatelé se setkali i s problematikou, kdy se respondenti ruské národnosti až báli či styděli sdělit svou národnost, zejména tehdy pokud se nacházeli v kolektivu osob ukrajinské národnosti.

Výsledky diplomové práce lze pokládat za dílčí výsledky celého projektu.

4 Výsledky výzkumu

Tato kapitola se zabývá odpověďmi ruských respondentů – tzn. zpracovanými výsledky z oblastí dle sestaveného dotazníku, kdy byla zanechána jejich posloupnost. Analýza byla provedena prostřednictvím SASD (Statistická analýza sociálních dat), přičemž tabulky se následně upravily do obrázku v programu Microsoft Office - Excel.

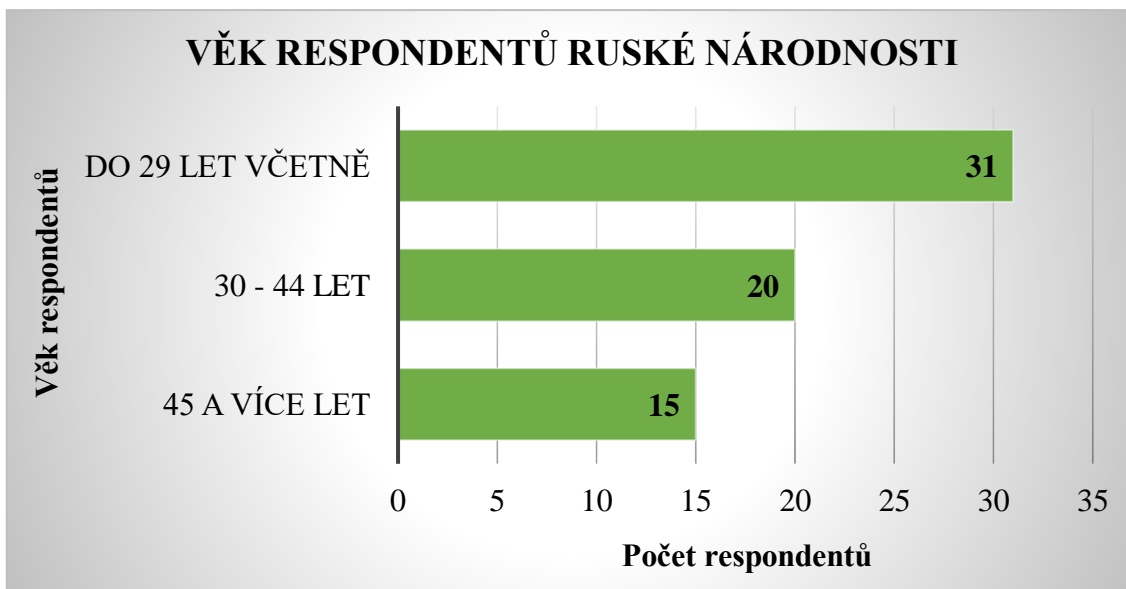
4.1 Demografické údaje

Obrázek č. 16: Rok narození respondentů ruské národnosti

Zdroj: Vlastní, 2023 (Zpracováno v SASD – graficky upraveno v Microsoft Excel)

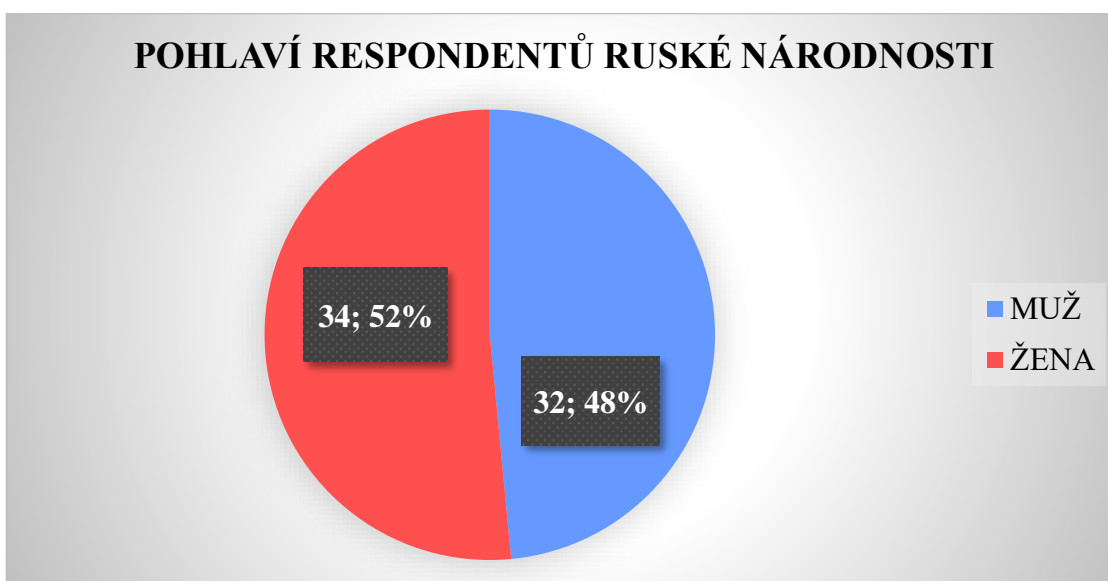
Obrázek č. 16 zobrazuje rok narození respondentů. Nejstarší respondent se narodil v roce 1961, oproti tomu nejmladší respondent se narodil v roce 2005, tzn. rozdíl věku těchto 2 osob činí 44 let. Modus značí rok narození 1995, který představuje 6 respondentů. Shodných 5 osob uvedlo jako svůj rok narození následující: 1980, 1993 a 1997. Medián naznačuje věk 49 let.

Obrázek č. 17: Věk respondentů ruské národnosti

Zdroj: Vlastní, 2023 (Zpracováno v SASD – graficky upraveno v Microsoft Excel)

Obrázek č. 17 prezentuje věk respondentů, který značí, že z celkového počtu 66 respondentů nejvíce (tzn. 31 z nich) se nachází ve věku do 29 let (včetně), což značí relativní četnost 47 %. Poté se řadí věková skupina od 30 do 44 let, která představuje 20 respondentů, kteří odpovídají relativní četnosti 30,30 %. Nejméně účastníků (15 respondentů) spadá do skupiny 45 a více let, což značí 22,70 % relativní četnost.

Obrázek č. 18: Pohlaví respondentů ruské národnosti

Zdroj: Vlastní, 2023 (Zpracováno v SASD – graficky upraveno v Microsoft Excel)

Odpovědi na pohlaví vykresluje obrázek č. 18 a mají dvojí charakter – převažují však ženy, kterých se zúčastnilo 34 (tzn. 52 %), oproti mužům, kterých v součtu bylo 32 (tzn. 48 %).

Tabulka č. 4: Země původu, národnost a státní příslušnost respondentů

Země původu		Národnost		Státní příslušnost	
Ukrajina	1	ruská	62	Ruská federace	66
Ruská federace	64	slovenská	1		
Arménie	1	arménská	1		
		bez odpovědi	2		

Zdroj: Vlastní, 2023 (Zpracováno v SASD – graficky upraveno v Microsoft Excel)

Výše uvedená tabulka č. 4 zaznamenává seskupení hned 3 otázek v komplexním dotazníku.

Země původu respondentů značí 3 výše uvedené země – 1 respondent pochází z Ukrajiny, 1 z Arménie a zbylých 64 osob z Ruské federace (což představuje relativní četnost 97 %).

Národnost u respondentů představuje z 66 dotazníků jen 64 validních odpovědí, tzn. 2 dotázání svou odpověď nezaznamenali. Odpovědi na národnost zahrnují nejpočetněji zastoupeno ruskou národnost (62 jedinců, což odpovídá bezmála 94 % relativní četnosti), následně po 1 osobě slovenskou a arménskou národnost.

Jako svou státní příslušnost všichni dotazovaní zodpověděli Ruskou federaci (100 % relativní četnost).

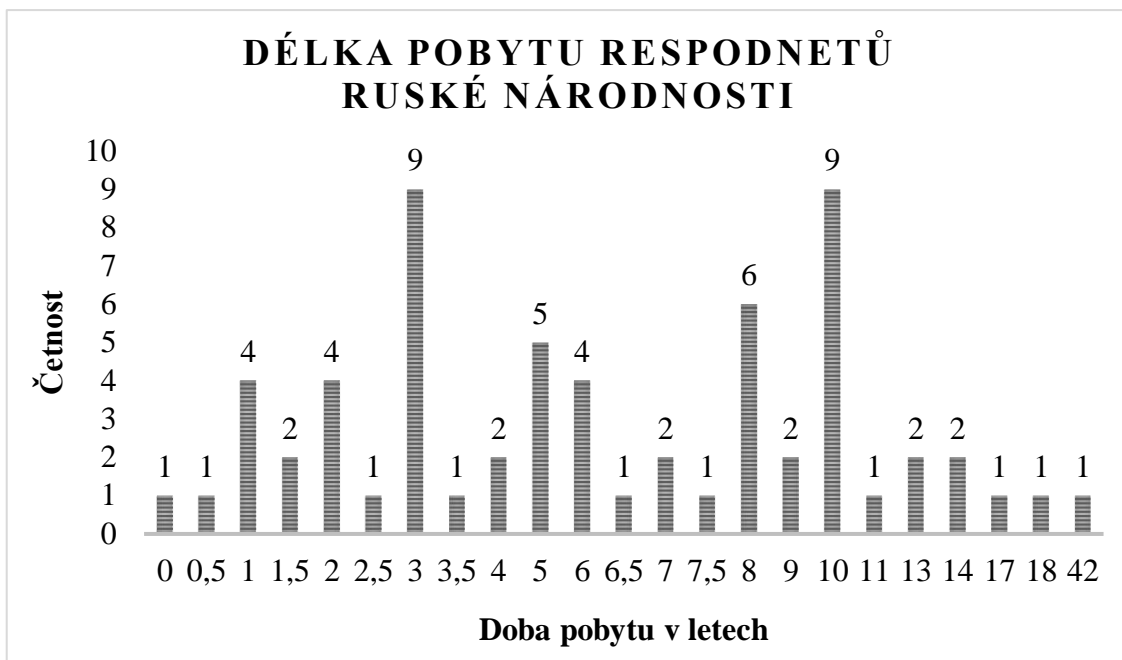
Tabulka č. 5: Důvody pobytu a migrace respondentů ruské národnosti

Důvody respondentů ruské národnosti			
Pobytu		Migrace	
studium	18	rodinné důvody	17
válka (dočasná ochrana)	3	vzdělání	31
vědecký výzkum	3	práce (ekonomické důvody)	30
zaměstnání	20	společensko-politická situace	30
podnikání	12	environmentální faktory	3
za účelem zaměstnání ve zvláštních případech - zelená a modrá karta	1	válka	15
sloučení rodiny	9	etnické, náboženské, národnostní, rasové faktory	5
		bez důvodu	1

Zdroj: Vlastní, 2023 (Zpracováno v SASD – graficky upraveno v Microsoft Excel)

Tabulka č. 5 zaznamenává hlavní důvody pobytu respondentů, kdy nejčastěji převažuje zaměstnání (20 zaznamenaných odpovědí), studium (18 jedinců) či podnikání (12 osob). Naopak nikdo z výzkumného souboru nepožádal o strpění pobytu ani o azyl.

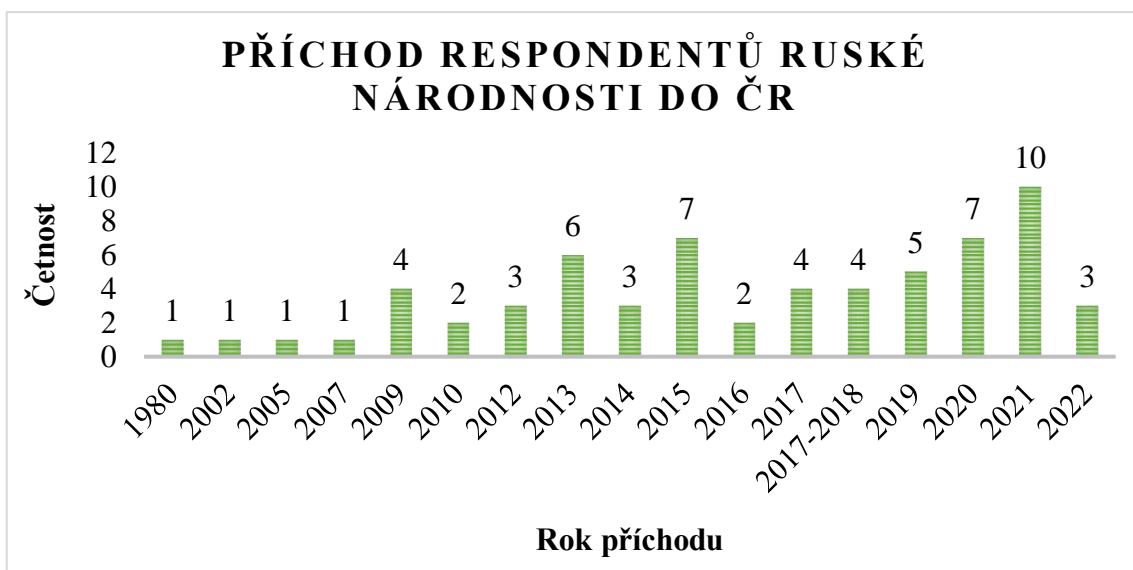
Jedinci taktéž vymezili důvody jejich migrace – celkem se jednalo o 132 zaznamenaných odpovědí, neboť respondenti mohli uvést vícero důvodů. Nejpočetněji zastoupené bylo vzdělávání (31 odpovědí), následovala práce (respektive ekonomické důvody) se společenskopolitickou situací, kdy obě odpovědi zahrnovaly stejný počet dotázaných – 30 osob. Dalšími důvody, které uvedli respondenti, byly rodinné důvody (celkem 17 odpovědí) a válka, kterou označilo 15 osob.

Obrázek č. 19: Délka pobytu respondentů ruské národnosti

Zdroj: Vlastní, 2023 (Zpracováno v SASD – graficky upraveno v Microsoft Excel)

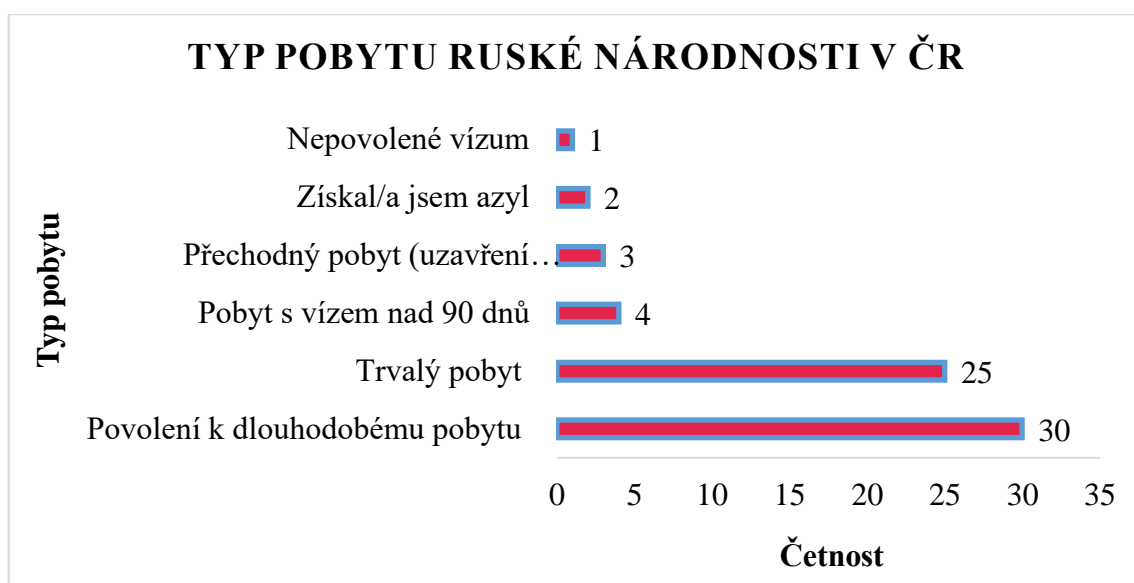
Obrázek č. 19 značí délku pobytu, přičemž jedinci žijí v České republice v rozmezí 0 – 42 let. Nejvíce respondentů pobývá v ČR 3 roky a 10 let (celkem po 9 osobách). Následně poté 6 osob zaznamenali jako svou odpověď 8 let pobytu, 5 osob se přihlásilo k 5 letům pobytu. Modus značí hodnotu 3, medián představuje 7.

Obrázek č. 20: První příchod respondentů ruské národnosti do ČR

Zdroj: Vlastní, 2023 (Zpracováno v SASD – graficky upraveno v Microsoft Excel)

Z celkového počtu 66 respondentů, je zaznamenáno 64 validních odpovědí, neboť 2 odpovědi, nebyly nikterak zaznamenány. Obrázek č. 20 zobrazuje jednotlivé roky a počet respondentů, kteří v tento daný rok přišli do ČR. Modus (nejpočetněji zastoupený rok), kdy do ČR přišlo 10 jedinců, byl rok 2021. O druhou příčku se dělí rok 2015 a 2020, kdy dorazil stejný počet - 7 osob. Nejdříve přichozím byl respondent, který dorazil již v roce 1980, tzn. v ČR již žije 43 let. Oproti tomu 3 osoby uvedli, že do ČR došli v předešlém roce (2022), tudíž lze předpokládat bezprostředně po válce, neboť udali, vyjma 1 jedince, měsíc příchodu v červenci a listopadu.

Obrázek č. 21: Typ pobytu respondentů ruské národnosti v ČR

Zdroj: Vlastní, 2023 (Zpracováno v SASD – graficky upraveno v Microsoft Excel)

Výše uvedený obrázek č. 21 znázorňuje typ pobytu, který respondenti v ČR zastávají. Nejpočetněji zastoupeným pobytem (modus) je povolení k dlouhodobému pobytu, který z celkového počtu 66 osob, uvedlo 30 z nich. Dále se řadí trvalý pobyt, který označilo celkem 25 jedinců. Pouze jedna osoba uvedla nepovolené vízum. Jedna osoba taktéž svou odpověď nezaznamenala, tzn. celkový součet validních odpovědí odpovídá 65.

Obrázek č. 22: Počet dětí respondentů ruské národnosti

Zdroj: Vlastní, 2023 (Zpracováno v SASD – graficky upraveno v Microsoft Excel)

Otázka č. 12 v komplexním dotazníku poukazovala na vymezení počtu dětí respondentů, kdy svou odpověď zaznamenalo celkem 50 z nich, tedy 16 osob tuto otázku nezodpovědělo. Je zde možné, že nezaznamenaná odpověď by mohla označit, že žádné dítě nemají. Obrázek č. 22 totiž vyobrazil, že z 50 zaznamenaných odpovědí celkem 27 osob (což značí až 54 %) žádné děti nemá. Zbývajících 23 validních odpovědí tedy značí, že alespoň 1 dítě respondenti mají – představující 46 %. Celkem 12 jedinců přiznalo, že mají 2 děti (tzn. z celkového počtu až 24 %). Sedm respondentů potvrdilo 1 dítě (tato skupina představuje z celkového počtu 14 %). A pouze 4 osoby vymezily 3 své ratolesti (značící 8 % z celkového počtu osob).

Modus v tomto případě značí hodnotu 0 a medián představuje 1.

V celkovém součtu se jednotlivých dětí ruské národnosti čítá 43 – toto číslo je směrodatné pro další tabulku č. 6.

Tabulka č. 6: Vzdělávání a integrace dětí ruské národnosti v rámci školního vzdělávacího systému

Povinná školní docházka v ČR		Povinná školní docházka v zemi původu		Základní škola		Integrace do vzdělávacího systému	
Počet dětí	Počet odpovědí	Počet dětí	Počet odpovědí	Navštěvují	Počet odpovědí	Stupeň škály	Počet dětí
0	23	0	30	ne	24	0	1
1	7			ano	12	5	3
2	3					6	3
3	2					7	1
						8	4
						10	3

Zdroj: Vlastní, 2023 (Zpracováno v SASD – graficky upraveno v Microsoft Excel)

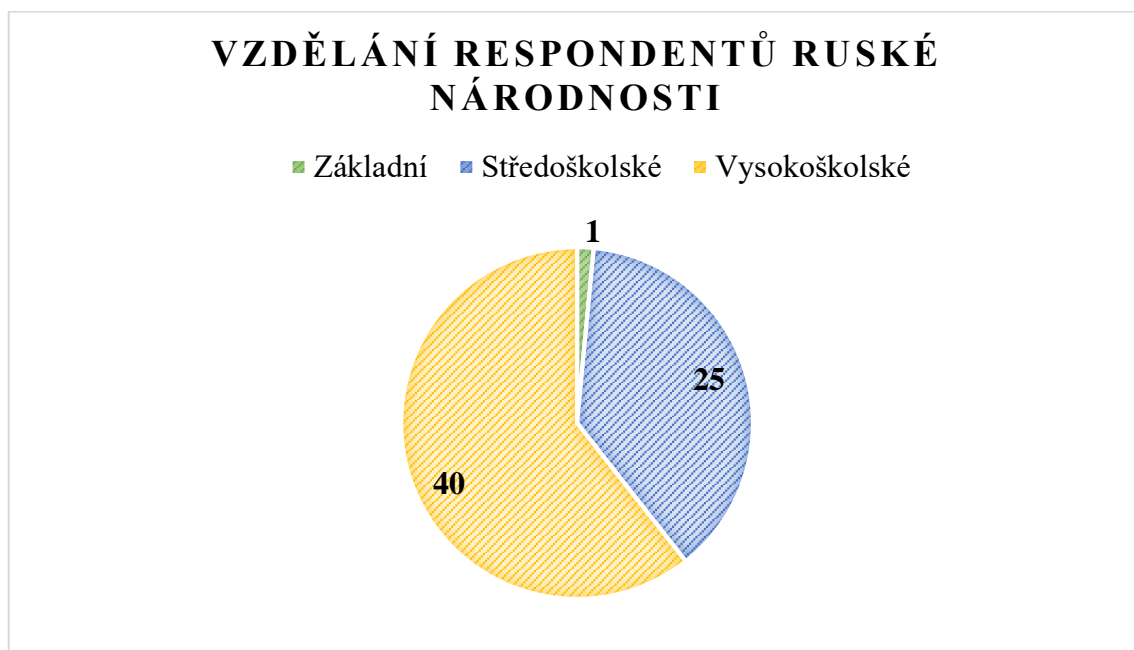
Jak je avizováno výše, vychází se z celkového počtu 43 dětí ruských občanů, přičemž 23 z nich potvrdilo, že jejich děti neplní povinnou školní docházku, tím pádem po odečtu těchto osob se již započítává jen 20 ratolestí, kteří se podílejí na vzdělávacím systému v ČR. Dle zaznamenaných odpovědí v tabulce č. 6 je však vypovídající hodnota uvedena jen u 19 dětí. Počet validních dotazníků byl u této otázky pouze 35 (čemuž odpovídá 53 %). Svou odpověď nezaznamenalo celkem 31 respondentů z celkového počtu.

V zemi původu – Ruské federaci, se neúčastní žádné dítě vzdělávacího systému dle 30 odpovědí respondentů (naznačující 100% relativní validní četnosti), neboť zbylých 36 osob na tuto otázku neodpověděli.

Zda děti respondentů navštěvují základní školu z 36 zaznamenaných validních odpovědí, záporně odpovědělo (ne) o 50 % jedinců více – tedy 24 a kladně odpovědělo (ano) 12 jedinců.

Z výše uvedených 12 žáků by se daly očekávat následující odpovědi ohledně integrace dětí do vzdělávacího systému. Je zde zřejmé, že respondenti zaškrtnuli integraci osob v rámci vzdělání i mimo ZŠ, neboť počet validních odpovědí činí 15. Jeden respondent

tvrdí, že jeho/její dítě není vůbec začleněné (stupeň škály 0), oproti tomu 3 osoby se domnívají, že je dítě zcela začleněné (stupeň škály 10). Průměrná hodnota odpovídá 6,8. Celkem 23 odpovědí bylo tzv. přeskočeno na další otázku a vůbec na ni nedopovědělo 28 jedinců.

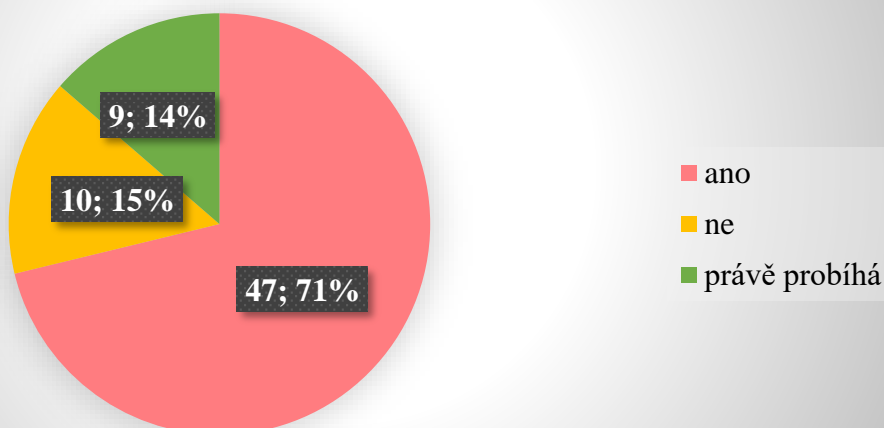

Obrázek č. 23: Vzdělání respondentů ruské národnosti

Zdroj: Vlastní, 2023 (Zpracováno v SASD – graficky upraveno v Microsoft Excel)

Nejvyšší dosažené vzdělání a nejpočetněji zastoupené (modus) je vysokoškolské v celkovém počtu 40 odpovědí (60, 6 %). Druhou nejpočetněji zastoupenou odpovědí bylo zaznamenané středoškolské vzdělání, ke kterému se přihlásilo 25 jedinců (37, 9 %). Naopak pouze 1 odpověď čítala základní vzdělání (1, 5 %). Všechny tyto informace ohledně vzdělání respondentů ruské národnosti jsou zpracované v obrázku č. 23.

NOSTRIFIKACE PŮVODNÍHO VZDĚLÁNÍ RESPONDENTŮ RUSKÉ NÁRODNOSTI V ČR

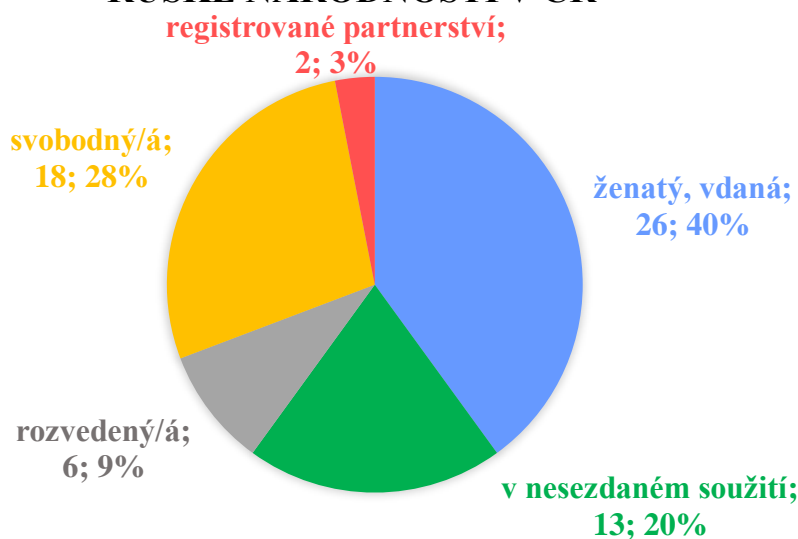

Obrázek č. 24: Nostrifikace původního vzdělání respondentů ruské národnosti v ČR

Zdroj: Vlastní, 2023 (Zpracováno v SASD – graficky upraveno v Microsoft Excel)

Na otázku č. 17 a 18 odpověděli všichni respondenti (celkem 66). Výše uvedený obrázek č. 24 vyobrazuje modus u kladné odpovědi (ano) ohledně uznání původního vzdělání u 47 jedinců (značících 71 %). Oproti tomu neuznané vzdělání potvrdilo 10 jedinců (tedy 15 %). Celkem 9 osob zmínilo, že jejich nostrifikace právě probíhá (14 %).

RODINNÝ STATUS RESPONDENTŮ RUSKÉ NÁRODNOSTI V ČR

Obrázek č. 25: Rodinný status respondentů ruské národnosti v ČR

Zdroj: Vlastní, 2023 (Zpracováno v SASD – graficky upraveno v Microsoft Excel)

Výše uvedený obrázek č. 25 představuje rodinný status respondentů, jehož počet validních dotazníků odpovídá 65, neboť 1 odpověď nebyla z celkového počtu (66) zaznamenána. Mezi nejpočetněji zastoupené patří manželství (tzn. status ženatý/vdaná), které čítá až 40 % odpovědí, přesněji 26. Druhé příčce odpovídá status svobodný/á s celkovým počtem 18, představující 28 %. V nesezdaném soužití žije celkem 13 osob, což značí 20 %. Následuje status rozvedený/á, který potvrdilo 6 jedinců. A poslední příčku zaujímá registrované partnerství, ke kterému se hlásí 2 osoby, čemuž odpovídají 3 %. Naopak nikdo se nepřihlásil k statusu ženatý/vdaná (manžel/ka zůstal/a v zemi původu), ani k statusu vdovec/vdova.

4.2 Vyhodnocení hypotéz

Jak je již výše avizováno ve zmíněné 6. kapitole (Metodika) – v rámci testování hypotéz byl k analýze dat využit program SASD. K jednotlivým hypotézám byla vždy identifikována statisticky významná souvislost (barevně označená a následně pod tabulkou popsáné), následně i vyobrazeny hodnoty testu, popřípadě stupně volnosti (viz tabulka č. 8, tabulka č. 10, tabulka č. 12, tabulka č. 15, tabulka č. 17, tabulka č. 19 a tabulka č. 21).

Hypotéza č. 1

H1	<ul style="list-style-type: none">• Jazyková vybavenost cizinců má vliv na jejich pracovní uplatnění.
----	---

Tabulka č. 7: Znalost komunikace v českém jazyce s původní kvalifikací v zaměstnání v ČR (otázka č. 25), s ekonomickým postavením (otázka č. 27), s typem práce (otázka č. 34), s dobou hledání zaměstnání v ČR (otázka č. 35), s vykonáváním řídicí činnosti (otázka č. 36), s počtem dnů v týdnu strávených v práci (otázka č. 38), se spokojeností s prací (otázka č. 52), se spokojeností s finančním ohodnocením své práce (otázka č. 53), se spokojeností s pracovními podmínkami (otázka č. 54), s jistotou zaměstnání (otázka č. 55), se změnou zaměstnání (otázka č. 56) a s posouzením obtížnosti nálezů práce (otázka č. 70)

Vybrané otázky a odpovědi z dotazníku		Znalost komunikace v ČJ			Suma celkem
Otázky č. 25 - 27, 34 – 38, 52 – 56 a otázku č. 70)	Odpovědi na otázky č. 25 - 27, 34 – 38, 52 – 56 a otázku č. 70)	Spíše špatně, velmi špatně	Průměrně	Spíše dobře, velmi dobře	
Původní kvalifikace v zaměstnání v ČR (otázka č. 25)	Ano	3	12	17	32
	Ne	1	9	18	28
	Suma celkem	4	21	35	60
Ekonomické postavení (otázka č. 27)	Ekonomicky aktivní	4	15	27	46
	Ekonomicky neaktivní	0	5	12	17
	Suma celkem	4	20	35	63
Typ práce (otázka č. 34)	Intelektuální	1	9	18	28
	Kombinace intelektuální a manuální	2	8	16	26
	Manuální	1	2	4	7
	Suma celkem	4	19	38	61
Doba hledání zaměstnání v ČR (otázka č. 35)	Méně než 1 měsíc	0	4	14	18
	Měsíc a déle	4	16	24	44
	Suma celkem	0	20	38	62
Vykonávání řídicí (manažerské) činnosti (otázka č. 36)	Ano	2	4	5	11
	Ne	2	15	33	50
	Suma celkem	4	19	38	61
Počet dnů v týdnu strávených v práci (otázka č. 38)	1 - 4 dny	1	3	13	17
	5 a více dnů	3	15	23	41
	Suma celkem	4	18	36	58
Spokojenost s prací (otázka č. 52)	Velmi nespokojen/a	0	1	1	2
	Spíše nespokojen/a	0	0	2	2
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	1	5	7	13
	Spíše spokojen/a	2	11	15	28
	Velmi spokojen/a	0	2	10	12
	Jsem nezaměstnaný/á	1	2	3	6
	Suma celkem	4	21	38	63
Spokojenost s finančním ohodnocením své práce (otázka č. 53)	Velmi nespokojen/a	0	0	3	3
	Spíše nespokojen/a	2	0	12	14
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	1	6	9	16
	Spíše spokojen/a	1	10	8	19

	Velmi spokojen/a	0	2	4	6
	Jsem nezaměstnaný/á	0	3	2	5
	Suma celkem	4	21	38	63
Spokojenost s pracovními podmínkami (otázka č. 54)	Velmi nespokojen/a	1	0	2	3
	Spíše nespokojen/a	3	1	2	6
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	0	2	8	10
	Spíše spokojen/a	0	13	13	26
	Velmi spokojen/a	0	2	11	13
	Jsem nezaměstnaný/á	0	3	2	5
	Suma celkem	4	21	38	63
Jistota zaměstnání (otázka č. 55)	Velmi nespokojen/a	2	4	7	13
	Spíše nespokojen/a	0	0	6	6
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	1	3	7	11
	Spíše spokojen/a	0	9	10	19
	Velmi spokojen/a	1	2	6	9
	Jsem nezaměstnaný/á	0	3	2	5
	Suma celkem	4	21	38	63
Změna zaměstnání (otázka č. 56)	Ano	3	17	21	41
	Ne	1	1	14	16
	Suma celkem	4	18	35	57
Posouzení obtížnosti nálezu práce v ČR (otázka č. 70)	Velmi obtížné	0	1	6	7
	Spíše obtížné	1	8	9	18
	Spíše snadné	3	7	17	27
	Velmi snadné	0	0	1	1
	Nevím, zatím jsem práce neztratil/a	0	4	6	10
	Suma celkem	4	20	39	63

Zdroj: Vlastní, 2023 (data převzatá ze SASD, zpracovaná v Microsoft Office – Excel)

Poznámka:

Z důvodu nedostatečného nebo nulového počtu pozorování byly redukovány případně sdruženy u některých otázek jednotlivé body škály. Zároveň pro malý počet pozorování nebyly analyzovány vztahy s otázkou č. 26 (filtrovaná otázka, N = 22) a otázkou č. 37 (filtrovaná otázka, N = 11).

Tabulka č. 8: Vztah (znalost komunikace v českém jazyce) s původní kvalifikací v zaměstnání v ČR (otázka č. 25), s ekonomickým postavením (otázka č. 27), s typem práce (otázka č. 34), s dobou hledání zaměstnání v ČR (otázka č. 35), s vykonáváním řídicí činnosti (otázka č. 36), s počtem dnů v týdnu strávených v práci (otázka č. 38),

se spokojeností s prací (otázka č. 52), se spokojeností s finančním ohodnocením své práce (otázka č. 53), se spokojeností s pracovními podmínkami (otázka č. 54), s jistotou zaměstnání (otázka č. 55), se změnou zaměstnání (otázka č. 56) a s posouzením obtížnosti nálezů práce (otázka č. 70)

	Chí-kvadrát charakteristika testu nezávislosti	Počet stupňů volnosti	Test nezávislosti	Walisův koeficient	Spearmanův koeficient	Korelační koeficient
Otázka č. 25	1,19579	2	0,549968	2,03779	0,127357	0,136744
Otázka č. 27	1,80181	2	0,406201	3,10405	0,129981	0,149453
Otázka č. 34	1,144441	4	0,887163	1,37234	-0,0655778	-0,0907149
Otázka č. 35	3,55322	2	0,169211	2,91085	-0,23143	-0,239052
Otázka č. 36	3,49364	2	0,174328	4,82273	0,191598	0,2172
Otázka č. 38	2,22828	2	0,328197	2,86482	-0,179969	-0,159928
Otázka č. 52	12,5888	10	0,247581	0,833014	0,105408	0,129661
Otázka č. 53	15,0041	10	0,131914	0,63244	-0,253872	-0,182752
Otázka č. 54	34,8582	10	0,00013202	0,792244	0,134948	0,220012
Otázka č. 55	10,9628	10	0,360423	0,534875	-0,0540804	-0,0132521
Otázka č. 56	7,0048	2	0,030125	3,07564	0,309636	0,269268
Otázka č. 70	5,82996	8	0,666272	0,898632	-0,018825	-0,0198559

Zdroj: Vlastní, 2023 (data převzatá ze SASD, zpracovaná v Microsoft Office – Excel)

Následující testy nebylo možné provést, neboť data nesplňovala podmínku pro jejich výpočet, jedná se o Pearsonův koeficient kontingence, Normovaný Pearsonův koeficient kontingence, Čuprovův koeficient a Cramerův koeficient.

Závěr - vymezení souvislosti úrovně znalosti komunikace v českém jazyce s výše uvedenými znaky (otázkami č. 25 - 27, č. 34 – 38, č. 52 – 56 a č. 70):

Byla identifikována statisticky významná souvislost mezi úrovní **znalosti komunikace v českém jazyce (20)** a **spokojeností s pracovními podmínkami. (54)**. Platí, že respondenti, kteří označili úroveň znalosti komunikace v českém jazyce jako

spíše dobrou nebo velmi dobrou, ve významně větší míře uváděli, že jsou pracovními podmínkami spokojeni.

Dále z testů vyplynula statisticky významná souvislost mezi úrovní **znalosti komunikace v českém jazyce (20) a úmyslem změnit zaměstnání (56)**. Platí, že respondenti, kteří označili úroveň znalosti komunikace v českém jazyce jako spíše dobrou nebo velmi dobrou, ve významně větší míře uváděli, že by chtěli změnit své zaměstnání. Respondenti, kteří označili úroveň znalosti komunikace v českém jazyce jako průměrnou, ve významně větší míře uváděli, že by své zaměstnání změnit nechtěli.

Jiné statisticky významné souvislosti mezi úrovní znalosti komunikace v českém jazyce (20) a ostatními požadovanými znaky nebyly vypořizovány.

Tabulka č. 9: Porozumění psanému textu v českém jazyce s původní kvalifikací v zaměstnání v ČR (otázka č. 25), s ekonomickým postavením (otázka č. 27), s typem práce (otázka č. 34), s dobou hledání zaměstnání v ČR (otázka č. 35), s vykonáváním řídicí činnosti (otázka č. 36), s počtem dnů v týdnu strávených v práci (otázka č. 38), se spokojeností s prací (otázka č. 52), se spokojeností s finančním ohodnocením své práce (otázka č. 53), se spokojeností s pracovními podmínkami (otázka č. 54), s jistotou zaměstnání (otázka č. 55), se změnou zaměstnání (otázka č. 56) a s posouzením obtížnosti nálezů práce (otázka č. 70)

Vybrané otázky a odpovědi z dotazníku		Porozumění psanému textu v ČJ			Suma celkem
		Spíše špatně, velmi špatně	Průměrně	Spíše dobře, velmi dobře	
Otázky č. 25 - 27, 34 - 38, 52 - 56 a otázku č. 70)	Odpovědi na otázky č. 25 -27, 34 - 38, 52 - 56 a otázku č. 70)				
Původní kvalifikace v zaměstnání v ČR (otázka č. 25)	Ano	3	12	17	32
	Ne	1	9	18	28
	Suma celkem	4	21	35	60
Ekonomické postavení (otázka č. 27)	Ekonomicky aktivní	1	20	25	46
	Ekonomicky neaktivní	0	6	11	17
	Suma celkem	1	26	36	63
Typ práce (otázka č. 34)	Intelektuální	1	11	16	28
	Kombinace intelektuální a manuální	0	10	16	26
	Manuální	0	16	3	7
	Suma celkem	1	25	35	61

Doba hledání zaměstnání v ČR (otázka č. 35)	Méně než 1 měsíc	0	6	12	18
	Měsíc a déle	1	20	23	44
	Suma celkem	1	26	35	62
Vykonávání řídící (manažerské) činnosti (otázka č. 36)	Ano	0	7	4	11
	Ne	1	18	31	50
	Suma celkem	1	25	35	61
Počet dnů v týdnu strávených v práci (otázka č. 38)	1 - 4 dny	0	4	13	17
	5 a více dnů	1	20	20	41
	Suma celkem	1	24	33	58
Spokojenost s prací (otázka č. 52)	Velmi nespokojen/a	0	1	1	2
	Spíše nespokojen/a	0	0	2	2
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	1	6	6	13
	Spíše spokojen/a	0	15	13	28
	Velmi spokojen/a	0	2	10	12
	Jsem nezaměstnaný/á	0	3	3	6
	Suma celkem	1	27	35	63
Spokojenost s finančním ohodnocením své práce (otázka č. 53)	Velmi nespokojen/a	0	0	3	3
	Spíše nespokojen/a	0	2	12	14
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	1	7	8	16
	Spíše spokojen/a	0	13	6	19
	Velmi spokojen/a	0	2	4	6
	Jsem nezaměstnaný/á	0	3	2	5
	Suma celkem	1	27	35	63
Spokojenost s pracovními podmínkami (otázka č. 54)	Velmi nespokojen/a	0	1	2	3
	Spíše nespokojen/a	1	3	2	6
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	0	2	8	10
	Spíše spokojen/a	0	16	10	26
	Velmi spokojen/a	0	2	11	13
	Jsem nezaměstnaný/á	0	3	2	5
	Suma celkem	1	27	35	63
Jistota zaměstnání (otázka č. 55)	Velmi nespokojen/a	0	6	7	13
	Spíše nespokojen/a	0	0	6	6
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	0	4	7	11

	Spíše spokojen/a	0	12	7	19
	Velmi spokojen/a	1	2	6	9
	Jsem nezaměstnaný/á	0	3	2	5
	Suma celkem	1	27	35	63
Změna zaměstnání (otázka č. 56)	Ano	0	23	18	41
	Ne	1	1	14	16
	Suma celkem	1	24	32	57
Posouzení obtížnosti nálezu práce v ČR (otázka č. 70)	Velmi obtížné	0	1	6	7
	Spíše obtížné	1	9	8	18
	Spíše snadné	0	12	15	27
	Velmi snadné	0	0	1	1
	Nevím, zatím jsem práce neztratil/a	0	4	6	10
	Suma celkem	1	26	36	63

Zdroj: Vlastní, 2023 (data převzatá ze SASD, zpracovaná v Microsoft Office – Excel)

Poznámka:

Z důvodu nedostatečného nebo nulového počtu pozorování byly redukovány případně sdruženy u některých otázek jednotlivé body škály. Pro malý počet pozorování nebylo možné analyzovat vztahy s otázkou č. 26 (filtrovaná otázka, N = 22) a otázkou č. 37 (filtrovaná otázka, N = 11).

Tabulka č. 10: Vztah (porozumění psanému textu v českém jazyce) s původní kvalifikací v zaměstnání v ČR (otázka č. 25), s ekonomickým postavením (otázka č. 27), s typem práce (otázka č. 34), s dobou hledání zaměstnání v ČR (otázka č. 35), s vykonáváním řídicí činnosti (otázka č. 36), s počtem dnů v týdnu strávených v práci (otázka č. 38), se spokojeností s prací (otázka č. 52), se spokojeností s finančním ohodnocením své práce (otázka č. 53), se spokojeností s pracovními podmínkami (otázka č. 54), s jistotou zaměstnání (otázka č. 55), se změnou zaměstnání (otázka č. 56) a s posouzením obtížnosti nálezu práce (otázka č. 70)

	Chí-kvadrát charakteristika testu nezávislosti	Počet stupňů volnosti	Test nezávislosti	Walisův koeficient	Spearmanův koeficient	Korelační koeficient
Otázka č. 25	1,79222	2	0,408153	2,04773	0,149621	0,159075
Otázka č. 27	0,804077	2	0,668955	3,08821	0,0992219	0,105377
Otázka č. 34	2,02057	4	0,731976	1,38169	-0,0159166	-0,0135612

Otázka č. 35	1,32547	2	0,515439	2,87491	-0,137885	-0,14299
Otázka č. 36	2,93307	2	0,230724	4,811354	0,188311	0,171888
Otázka č. 38	3,88583	2	0,143286	2,8934	-0,258177	-0,258344
Otázka č. 52	10,551	10	0,393548	0,855681	0,127055	0,095115
Otázka č. 53	16,0248	10	0,098926	0,643465	-0,316685	-0,281812
Otázka č. 54	20,8403	10	0,0222348	0,769443	0,0781408	0,0818878
Otázka č. 55	15,6616	10	0,109737	0,549454	-0,142354	-0,150639
Otázka č. 56	13,2508	2	0,00132628	3,18521	0,360679	0,31537
Otázka č. 70	6,40556	8	0,601901	0,898729	0,000456676	0,002875

Zdroj: Vlastní, 2023 (data převzatá ze SASD, zpracovaná v Microsoft Office – Excel)

Následující testy nebylo možné provést, neboť data nesplňovala podmínku pro jejich výpočet, jedná se o Pearsonův koeficient kontingence, Normovaný Pearsonův koeficient kontingence, Čuprovův koeficient a Cramerův koeficient.

Závěr - vymezení souvislosti úrovně porozumění psanému textu v českém jazyce s výše uvedenými znaky (otázkami č. 25 - 27, č. 34 – 38, č. 52 – 56 a č. 70):

Byla identifikována statisticky významná souvislost mezi úrovní **porozumění psanému textu v českém jazyce (21) a spokojeností s pracovními podmínkami (54)**. Platí, že respondenti, kteří označili úroveň porozumění psanému textu v českém jazyce jako spíše dobrou nebo velmi dobrou, ve významně větší míře uváděli, že jsou s pracovními podmínkami spokojeni.

Dále z testů vyplynula statisticky významná souvislost mezi úrovní **porozumění psanému textu v českém jazyce (21) a úmyslem změnit zaměstnání (56)**. Platí, že respondenti, kteří označili úroveň porozumění psanému textu v českém jazyce jako spíše dobrou nebo velmi dobrou, ve významně větší míře uváděli, že by chtěli změnit své zaměstnání. Respondenti, kteří označili úroveň porozumění psanému textu v českém jazyce jako průměrnou, oproti tomu ve významně větší míře uváděli, že by své zaměstnání změnit nechtěli.

Jiné statisticky významné souvislost mezi úrovní porozumění psanému textu v českém jazyce (21) a ostatními požadovanými znaky nebyly vyzorovány.

Tabulka č. 11: Subjektivní zhodnocení psaní v českém jazyce s původní kvalifikací v zaměstnání v ČR (otázka č. 25), s ekonomickým postavením (otázka č. 27), s typem práce (otázka č. 34), s dobou hledání zaměstnání v ČR (otázka č. 35), s vykonáváním řídicí činnosti (otázka č. 36), s počtem dnů v týdnu strávených v práci (otázka č. 38), se spokojeností s prací (otázka č. 52), se spokojeností s finančním ohodnocením své práce (otázka č. 53), se spokojeností s pracovními podmínkami (otázka č. 54), s jistotou zaměstnání (otázka č. 55), se změnou zaměstnání (otázka č. 56) a s posouzením obtížnosti nálezů práce (otázka č. 70)

Vybrané otázky a odpovědi z dotazníku		Subjektivní zhodnocení psaní v ČJ			Suma celkem
		Spíše špatně, velmi špatně	Průměrně	Spíše dobře, velmi dobře	
Otázky č. 25 - 27, 34 – 38, 52 – 56 a otázku č. 70)	Odpovědi na otázky č. 25 -27, 34 – 38, 52 – 56 a otázku č. 70)				
Původní kvalifikace v zaměstnání v ČR (otázka č. 25)	Ano	6	14	12	32
	Ne	5	10	13	28
	Suma celkem	11	21	25	60
Ekonomické postavení (otázka č. 27)	Ekonomicky aktivní	9	16	21	46
	Ekonomicky neaktivní	2	7	8	17
	Suma celkem	11	23	29	63
Typ práce (otázka č. 34)	Intelektuální	3	12	13	28
	Kombinace intelektuální a manuální	8	7	11	26
	Manuální	0	3	4	7
	Suma celkem	11	22	28	61
Doba hledání zaměstnání v ČR (otázka č. 35)	Méně než 1 měsíc	0	10	8	18
	Měsíc a déle	11	13	20	44
	Suma celkem	11	23	28	62
Vykonávání řídicí (manažerské) činnosti (otázka č. 36)	Ano	3	6	2	11
	Ne	8	16	26	50
	Suma celkem	11	22	28	61
Počet dnů v týdnu strávených v práci (otázka č. 38)	1 - 4 dny	5	4	8	17
	5 a více dnů	6	18	17	41
	Suma celkem	11	22	25	58

Spokojenost s prací (otázka č. 52)	Velmi nespokojen/a	0	0	2	2
	Spíše nespokojen/a	0	1	1	2
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	3	4	6	13
	Spíše spokojen/a	8	11	9	28
	Velmi spokojen/a	0	6	6	12
	Jsem nezaměstnaný/á	0	2	4	6
	Suma celkem	11	24	28	63
Spokojenost s finančním ohodnocením své práce (otázka č. 53)	Velmi nespokojen/a	0	1	2	3
	Spíše nespokojen/a	4	2	8	14
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	1	8	7	16
	Spíše spokojen/a	6	11	2	19
	Velmi spokojen/a	0	0	6	6
	Jsem nezaměstnaný/á	0	2	3	5
	Suma celkem	11	24	28	63
Spokojenost s pracovními podmínkami (otázka č. 54)	Velmi nespokojen/a	1	0	2	3
	Spíše nespokojen/a	3	1	2	6
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	0	3	7	10
	Spíše spokojen/a	4	14	8	26
	Velmi spokojen/a	3	4	6	13
	Jsem nezaměstnaný/á	0	2	3	5
	Suma celkem	11	24	28	63
Jistota zaměstnání (otázka č. 55)	Velmi nespokojen/a	5	1	7	13
	Spíše nespokojen/a	3	3	0	6
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	0	3	8	11
	Spíše spokojen/a	2	13	4	19
	Velmi spokojen/a	1	2	6	9
	Jsem nezaměstnaný/á	0	2	3	5
	Suma celkem	11	24	28	63
Změna zaměstnání (otázka č. 56)	Ano	10	19	12	41
	Ne	1	3	12	16
	Suma celkem	11	22	24	57
Posouzení obtížnosti nálezů práce v ČR (otázka č. 70)	Velmi obtížné	0	3	4	7
	Spíše obtížné	3	8	7	18
	Spíše snadné	8	6	13	27
	Velmi snadné	0	0	1	1
	Nevím, zatím jsem práce neztratil/a	0	5	5	10
Suma celkem	11	22	30	63	

Zdroj: Vlastní, 2023 (data převzatá ze SASD, zpracovaná v Microsoft Office – Excel)

Poznámka:

Z důvodu nedostatečného nebo nulového počtu pozorování byly redukovány případně sdruženy u některých otázek jednotlivé body škály. Pro malý počet pozorování nebylo možné analyzovat vztahy s otázkou č. 26 (filtrovaná otázka, N = 22) a otázkou č. 37 (filtrovaná otázka, N = 11).

Tabulka č. 12: Vztah (subjektivní zhodnocení psaní v českém jazyce) s původní kvalifikací v zaměstnání v ČR (otázka č. 25), s ekonomickým postavením (otázka č. 27), s typem práce (otázka č. 34), s dobou hledání zaměstnání v ČR (otázka č. 35), s vykonáváním řídicí činnosti (otázka č. 36), s počtem dnů v týdnu strávených v práci (otázka č. 38), se spokojeností s prací (otázka č. 52), se spokojeností s finančním ohodnocením své práce (otázka č. 53), se spokojeností s pracovními podmínkami (otázka č. 54), s jistotou zaměstnání (otázka č. 55), se změnou zaměstnání (otázka č. 56) a s posouzením obtížnosti nálezů práce (otázka č. 70)

	Chí-kvadrát charakteristika testu nezávislosti	Počet stupňů volnosti	Test nezávislosti	Walisův koeficient	Spearmanův koeficient	Korelační koeficient
Otázka č. 25	0,533279	2	0,765949	2,02675	0,0729015	0,0663373
Otázka č. 27	0,576906	2	0,749422	3,0846	0,0448276	0,054931
Otázka č. 34	5,75058	4	0,218566	1,41978	-0,0217356	- 0,00478314
Otázka č. 35	6,83249	2	0,0328356	2,96374	-0,109743	-0,14632
Otázka č. 36	4,15261	2	0,125393	4,83353	0,244187	0,231311
Otázka č. 38	2,786	2	0,24833	2,87443	0,0329613	0,0557318
Otázka č. 52	10,6827	10	0,38277	0,854965	0,0801485	0,0537457
Otázka č. 53	23,8972	10	0,00787794	0,670543	-0,01345	0,0332831
Otázka č. 54	14,253	10	0,161762	0,738729	0,0105309	0,0558404
Otázka č. 55	27,8659	10	0,00189665	0,605278	0,152063	0,202146
Otázka č. 56	9,94893	2	0,00691222	3,12729	0,397719	0,382835
Otázka č. 70	9,29141	8	0,318312	0,922205	0,0258335	0,0423057

Zdroj: Vlastní, 2023 (data převzatá ze SASD, zpracovaná v Microsoft Office – Excel)

Poznámka:

Vyjma otázky č. 25 nebylo možné provést následující testy, neboť data nesplňovala podmínku pro jejich výpočet, jedná se o Pearsonův koeficient kontingence, Normovaný Pearsonův koeficient kontingence, Čuprovův koeficient a Cramerův koeficient.

Otázka č. 25 navíc tedy představuje hodnoty pro výše uvedené testy, které jsou zaznamenané v níže uvedené tabulce č. 13.

Tabulka č. 13: Podrobnější vyhodnocení testů k otázce č. 25

	Pearsonův koeficient kontingence	Normovaný Pearsonův	Čuprovův koeficient	Cramerův koeficient
Otázka č. 25	0,0938599	0,132738	0,0792765	0,0942761

Zdroj: Vlastní, 2023 (data převzatá ze SASD, zpracovaná v Microsoft Office – Excel)

Závěr: vymezení souvislosti úrovně schopnosti psaní v českém jazyce s výše uvedenými znaky (otázkami č. 25 - 27, č. 34 – 38, č. 52 – 56 a č. 70):

Byla identifikována statisticky významná souvislost mezi úrovní **schopnosti psaní v českém jazyce (22)** a **délkou hledání zaměstnání v České republice (35)**. Platí, že respondenti, kteří hodnotili svou schopnost psaní v českém jazyce jako horší, významně větší míře uváděli, že hledali zaměstnání delší dobu (déle než 1 měsíc).

Dále z testů vyplynula statisticky významná souvislost mezi úrovní **schopnosti psaní v českém jazyce (22)** a **spokojeností s finančním ohodnocením své práce (53)**. Platí, že respondenti, kteří hodnotili svou schopnost psaní v českém jazyce jako lepší, ve významně větší míře uváděli, že jsou spokojeni s finančním hodnocením své práce.

Za další statisticky významnou souvislost lze pokládat úroveň **schopnosti psaní v českém jazyce (22)** a **pocitem jistoty v zaměstnání (55)**. Platí, že respondenti, kteří hodnotili svou schopnost psaní v českém jazyce jako lepší, ve významně větší míře uváděli, že cítí ují jistotu v zaměstnání.

Poslední identifikovanou statisticky významnou souvislost lze spatřit mezi úrovní **schopnosti psaní v českém jazyce (22)** a **úmyslem změnit zaměstnání (56)**. Platí, že respondenti, kteří označili úroveň schopnosti psaní v českém jazyce jako spíše dobrou, nebo velmi dobrou ve významně větší míře uváděli, že by chtěli změnit své zaměstnání.

Statisticky významná souvislost mezi úrovní porozumění psanému textu v českém jazyce (21) a ostatními požadovanými znaky nebyla vypořádaná.

Tabulka č. 14: Subjektivní zhodnocení porozumění mluveného slova v českém jazyce s původní kvalifikací v zaměstnání v ČR (otázka č. 25), s ekonomickým postavením (otázka č. 27), s typem práce (otázka č. 34), s dobou hledání zaměstnání v ČR (otázka č. 35), s vykonáváním řídicí činnosti (otázka č. 36), s počtem dnů v týdnu strávených v práci (otázka č. 38), se spokojeností s prací (otázka č. 52), se spokojeností s finančním ohodnocením své práce (otázka č. 53), se spokojeností s pracovními podmínkami (otázka č. 54), s jistotou zaměstnání (otázka č. 55), se změnou zaměstnání (otázka č. 56) a s posouzením obtížnosti nálezů práce (otázka č. 70)

Vybrané otázky a odpovědi z dotazníku		Porozumění mluveného slova v ČJ			Suma celkem
		Spíše špatně, velmi špatně	Průměrně	Spíše dobře, velmi dobře	
Otázky č. 25 - 27, 34 – 38, 52 – 56 a otázku č. 70)	Odpovědi na otázky č. 25 -27, 34 – 38, 52 – 56 a otázku č. 70)				
Původní kvalifikace v zaměstnání v ČR (otázka č. 25)	Ano	1	4	27	32
	Ne	0	5	23	28
	Suma celkem	1	9	50	60
Ekonomické postavení (otázka č. 27)	Ekonomicky aktivní	1	6	39	46
	Ekonomicky neaktivní	0	3	14	17
	Suma celkem	1	9	53	63
Typ práce (otázka č. 34)	Intelektuální	1	2	25	28
	Kombinace intelektuální a manuální	0	4	22	26
	Manuální	0	2	5	7
	Suma celkem	1	8	52	61
Doba hledání zaměstnání v ČR (otázka č. 35)	Méně než 1 měsíc	0	1	17	18
	Měsíc a déle	1	7	36	44
	Suma celkem	1	8	53	62
Vykonávání řídicí (manažerské) činnosti (otázka č. 36)	Ano	0	2	9	11
	Ne	1	6	43	50
	Suma celkem	1	8	52	61

Počet dnů v týdnu strávených v práci (otázka č. 38)	1 - 4 dny	0	2	15	17
	5 a více dnů	1	6	34	41
	Suma celkem	1	8	49	58
Spokojenost s prací (otázka č. 52)	Velmi nespokojen/a	0	1	1	2
	Spíše nespokojen/a	0	0	2	2
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	1	2	10	13
	Spíše spokojen/a	0	5	23	28
	Velmi spokojen/a	0	0	12	12
	Jsem nezaměstnaný/á	0	1	5	6
	Suma celkem	1	9	53	63
Spokojenost s finančním ohodnocením své práce (otázka č. 53)	Velmi nespokojen/a	0	0	3	3
	Spíše nespokojen/a	0	2	12	14
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	1	4	11	16
	Spíše spokojen/a	0	2	17	19
	Velmi spokojen/a	0	0	6	6
	Jsem nezaměstnaný/á	0	1	4	5
	Suma celkem	1	9	53	63
Spokojenost s pracovními podmínkami (otázka č. 54)	Velmi nespokojen/a	0	0	3	3
	Spíše nespokojen/a	1	1	4	6
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	0	1	9	10
	Spíše spokojen/a	0	5	21	26
	Velmi spokojen/a	0	1	12	13
	Jsem nezaměstnaný/á	0	1	4	5
	Suma celkem	1	9	53	63
Jistota zaměstnání (otázka č. 55)	Velmi nespokojen/a	0	2	13	13
	Spíše nespokojen/a	0	1	5	6
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	0	2	9	11
	Spíše spokojen/a	0	5	14	19
	Velmi spokojen/a	1	0	8	9
	Jsem nezaměstnaný/á	0	1	4	5
	Suma celkem	1	9	53	63
Změna zaměstnání (otázka č. 56)	Ano	0	8	33	41
	Ne	1	0	15	16
	Suma celkem	1	8	48	57

Posouzení obtížnosti nálezu práce v ČR (otázka č. 70)	Velmi obtížné	0	0	7	7
	Spíše obtížné	1	4	13	18
	Spíše snadné	0	3	24	27
	Velmi snadné	0	0	1	1
	Nevím, zatím jsem práce neztratil/a	0	1	9	10
	Suma celkem	1	8	54	63

Zdroj: Vlastní, 2023 (data převzatá ze SASD, zpracovaná v Microsoft Office – Excel)

Z důvodu nedostatečného nebo nulového počtu pozorování byly redukovány případně sdruženy u některých otázek jednotlivé body škály. Pro malý počet pozorování nebylo možné analyzovat vztahy s otázkou č. 26 (filtrovaná otázka, N = 22) a otázkou č. 37 (filtrovaná otázka, N = 11).

Tabulka č. 15: Vztah (porozumění mluveného slova v českém jazyce) s původní kvalifikací v zaměstnání v ČR (otázka č. 25), s ekonomickým postavením (otázka č. 27), s typem práce (otázka č. 34), s dobou hledání zaměstnání v ČR (otázka č. 35), s vykonáváním řídicí činnosti (otázka č. 36), s počtem dnů v týdnu strávených v práci (otázka č. 38), se spokojeností s prací (otázka č. 52), se spokojeností s finančním ohodnocením své práce (otázka č. 53), se spokojeností s pracovními podmínkami (otázka č. 54), s jistotou zaměstnání (otázka č. 55), se změnou zaměstnání (otázka č. 56) a s posouzením obtížnosti nálezu práce (otázka č. 70)

	Chí-kvadrát charakteristika testu nezávislosti	Počet stupňů volnosti	Test nezávislosti	Walisův koeficient	Spearmanův koeficient	Korelační koeficient
Otázka č. 25	1,16964	2	0,557205	2,03735	-0,022377	0,010411
Otázka č. 27	0,562419	2	0,75487	3,08437	-0,0248196	-
Otázka č. 34	3,5289	4	0,473498	1,39388	-0,125043	-0,0850487
Otázka č. 35	1,70856	2	0,42559	2,88109	-0,164124	-0,165225
Otázka č. 36	0,501224	2	0,778324	4,77367	0,0413398	0,0203536
Otázka č. 38	0,526454	2	0,768567	2,83548	-0,0702455	-0,0837827
Otázka č. 52	8,70658	10	0,560158	0,839996	0,17583	0,179529
Otázka č. 53	6,60931	10	0,761742	0,600142	0,0617327	0,0455184
Otázka č. 54	11,5326	10	0,317557	0,718144	0,0517975	0,0811038

Otázka č. 55	12,0001	10	0,285051	0,544069	-0,156315	-0,183164
Otázka č. 56	5,92483	2	0,051694	3,05669	0,148183	0,0743189
Otázka č. 70	5,538443	8	0,698779	0,901211	0,0836909	0,0757276

Zdroj: Vlastní, 2023 (data převzatá ze SASD, zpracovaná v Microsoft Office – Excel)

Závěr - vymezení souvislosti úrovně porozumění mluvenému slovu psaní v českém jazyce s výše uvedenými znaky (otázkami č. 25 - 27, č. 34 – 38, č. 52 – 56 a č. 70):

Nebyla identifikována žádná statisticky významná souvislost mezi úrovní porozumění mluvenému slovu v českém jazyce (23) a ostatními sledovanými znaky.

Tabulka č. 16: Subjektivní zhodnocení spokojenosti s vlastní znalostí v českém jazyce s původní kvalifikací v zaměstnání v ČR (otázka č. 25), s ekonomickým postavením (otázka č. 27), s typem práce (otázka č. 34), s dobou hledání zaměstnání v ČR (otázka č. 35), s vykonáváním řídicí činnosti (otázka č. 36), s počtem dnů v týdnu strávených v práci (otázka č. 38), se spokojeností s prací (otázka č. 52), se spokojeností s finančním ohodnocením své práce (otázka č. 53), se spokojeností s pracovními podmínkami (otázka č. 54), s jistotou zaměstnání (otázka č. 55), se změnou zaměstnání (otázka č. 56) a s posouzením obtížnosti nálezů práce (otázka č. 70)

Vybrané otázky a odpovědi z dotazníku		Spokojenost s vlastní znalostí ČJ			Suma celkem
	Odpovědi na otázky č. 25 -27, 34 – 38, 52 – 56 a otázku č. 70)	Spíše špatně, velmi špatně	Průměrně	Spíše dobře, velmi dobře	
Původní kvalifikace v zaměstnání v ČR (otázka č. 25)	Ano	1	15	16	32
	Ne	3	13	12	28
	Suma celkem	4	28	28	60
Ekonomické postavení (otázka č. 27)	Ekonomicky aktivní	2	21	23	46
	Ekonomicky neaktivní	2	6	9	17
	Suma celkem	4	27	32	63
Typ práce (otázka č. 34)	Intelektuální	2	10	16	28
	Kombinace intelektuální a manuální	0	13	13	26
	Manuální	1	4	2	7
	Suma celkem	3	27	31	61

Doba hledání zaměstnání v ČR (otázka č. 35)	Méně než 1 měsíc	0	8	10	18
	Měsíc a déle	3	20	21	44
	Suma celkem	3	28	31	62
Vykonávání řídící (manažerské) činnosti (otázka č. 36)	Ano	0	7	4	11
	Ne	3	20	27	50
	Suma celkem	3	27	31	61
Počet dnů v týdnu strávených v práci (otázka č. 38)	1 - 4 dny	2	6	9	17
	5 a více dnů	1	20	20	41
	Suma celkem	3	26	29	58
Spokojenost s prací (otázka č. 52)	Velmi nespokojen/a	0	1	1	2
	Spíše nespokojen/a	1	0	1	2
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	1	7	5	13
	Spíše spokojen/a	1	17	10	28
	Velmi spokojen/a	0	1	11	12
	Jsem nezaměstnaný/á	1	2	3	6
	Suma celkem	4	28	31	63
Spokojenost s finančním ohodnocením své práce (otázka č. 53)	Velmi nespokojen/a	1	0	2	3
	Spíše nespokojen/a	0	6	8	14
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	1	8	7	16
	Spíše spokojen/a	1	12	6	19
	Velmi spokojen/a	0	0	6	6
	Jsem nezaměstnaný/á	1	2	2	5
	Suma celkem	4	28	31	63
Spokojenost s pracovními podmínkami (otázka č. 54)	Velmi nespokojen/a	0	1	2	3
	Spíše nespokojen/a	2	3	1	6
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	0	2	8	10
	Spíše spokojen/a	1	16	9	26
	Velmi spokojen/a	0	4	9	13
	Jsem nezaměstnaný/á	1	2	2	5
	Suma celkem	4	28	31	63

Jistota zaměstnání (otázka č. 55)	Velmi nespokojen/a	2	5	6	13
	Spíše nespokojen/a	0	3	3	6
	Ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)	0	4	7	11
	Spíše spokojen/a	0	13	6	19
	Velmi spokojen/a	1	1	7	9
	Jsem nezaměstnaný/á	1	2	2	5
	Suma celkem	4	28	31	63
Změna zaměstnání (otázka č. 56)	Ano	1	26	14	41
	Ne	2	0	14	16
	Suma celkem	3	26	28	57
Posouzení obtížnosti nálezu práce v ČR (otázka č. 70)	Velmi obtížné	1	1	5	7
	Spíše obtížné	2	9	7	18
	Spíše snadné	0	14	13	27
	Velmi snadné	0	0	1	1
	Nevím, zatím jsem práce neztratil/a	1	2	7	10
	Suma celkem	4	26	33	63

Zdroj: Vlastní, 2023 (data převzatá ze SASD, zpracovaná v Microsoft Office – Excel)

Z důvodu nedostatečného nebo nulového počtu pozorování byly redukovány případně sdruženy u některých otázek jednotlivé body škály. Pro malý počet pozorování nebylo možné analyzovat vztahy s otázkou č. 26 (filtrovaná otázka, N = 22) a otázkou č. 37 (filtrovaná otázka, N = 11).

Tabulka č. 17: Vztah (spokojenosti s vlastní znalostí českého jazyka) s původní kvalifikací v zaměstnání v ČR (otázka č. 25), s ekonomickým postavením (otázka č. 27), s typem práce (otázka č. 34), s dobou hledání zaměstnání v ČR (otázka č. 35), s vykonáváním řídicí činnosti (otázka č. 36), s počtem dnů v týdnu strávených v práci (otázka č. 38), se spokojeností s prací (otázka č. 52), se spokojeností s finančním ohodnocením své práce (otázka č. 53), se spokojeností s pracovními podmínkami (otázka č. 54), s jistotou zaměstnání (otázka č. 55), se změnou zaměstnání (otázka č. 56) a s posouzením obtížnosti nálezu práce (otázka č. 70)

	Chí-kvadrát charakteristika testu nezávislosti	Počet stupňů volnosti	Test nezávislosti	Walisův koeficient	Spearmanův koeficient	Korelační koeficient
Otázka č. 25	1,45408	2	0,483337	2,04209	-0,103741	-0,120287
Otázka č. 27	1,40733	2	0,494769	3,09779	0,00774296	0,0324899
Otázka č. 34	4,63304	4	0,327062	1,40087	-0,134433	-0,138676
Otázka č. 35	1,38672	2	0,499893	2,8759	-0,0964907	-0,11328
Otázka č. 36	2,34989	2	0,308835	4,80398	0,10406	0,0759808
Otázka č. 38	2,54976	2	0,279465	2,87036	0,00638429	0,0396959
Otázka č. 52	20,5294	10	0,0246252	0,88412	0,23969	0,180643
Otázka č. 53	16,7454	10	0,0801907	0,614461	-0,0235658	0,0232344
Otázka č. 54	19,6783	10	0,324467	0,758152	0,0476289	0,0520324
Otázka č. 55	14,0538	10	0,17055	0,555228	0,0227192	0,0239666
Otázka č. 56	19,029	2	7,38405	3,28659	0,398681	0,3281121
Otázka č. 70	9,36226	8	0,312664	0,918356	0,110772	0,11288

Zdroj: Vlastní, 2023 (data převzatá ze SASD, zpracovaná v Microsoft Office – Excel)

Závěr - vymezení souvislosti úrovně spokojenosti s vlastními znalostmi českého jazyka s výše uvedenými znaky (otázkami č. 25 - 27, č. 34 – 38, č. 52 – 56 a č. 70):

Byla identifikována statisticky významná souvislost mezi úrovní **spokojenosti s vlastními znalostmi českého jazyka (24) a spokojeností s vlastní prací (52)**. Platí, že respondenti, kteří označili úroveň spokojenosti s vlastními znalostmi českého jazyka jako spíše dobrou nebo velmi dobrou, ve významně větší míře uváděli, že jsou spokojeni s vlastní prací.

Dále z testů vyplynula statisticky významná souvislost mezi úrovní **spokojenosti s vlastními znalostmi českého jazyka (24) a spokojeností s pracovními podmínkami (54)**. Platí, že respondenti, kteří označili úroveň spokojenosti s vlastními znalostmi českého jazyka jako spíše dobrou nebo velmi dobrou, ve významně větší míře uváděli, že jsou pracovními podmínkami spokojeni.

Za další statisticky významnou souvislost lze pokládat úroveň **spokojenosti s vlastní znalostí českého jazyka (24) v porovnání s úmyslem změnit zaměstnání (56)**. Platí, že respondenti, kteří označili úroveň spokojenosti s vlastní znalostí českého jazyka jako spíše dobrou nebo velmi dobrou, ve významně větší míře uváděli, že by chtěli změnit své zaměstnání. Respondenti, kteří označili úroveň vlastních znalostí českého jazyka jako průměrnou, ve významně větší míře uváděli, že by své zaměstnání změnit nechtěli.

Statisticky významná souvislost mezi úrovní spokojenosti s vlastní znalostí českého jazyka (24) a ostatními požadovanými znaky nebyla vyzorována.

Vyhodnocení

Je zjevné, že **čím lépe respondenti ovládají český jazyk, tím jsou ve své práci spokojenější, jistější ve své profesi/zaměstnání, popř. cítí touhu své zaměstnání změnit aj.**

Shrnutí H1

U první hypotézy se zkoumala jazyková vybavenost cizinců a její vliv na pracovní uplatnění. Prokázaly se následující statisticky významné souvislosti mezi:

- znalostí komunikace v českém jazyce a spokojeností s pracovními podmínkami,
- znalostí komunikace v českém jazyce a úmyslem změnit zaměstnání,
- porozuměním psanému textu v českém jazyce a spokojeností s pracovními podmínkami
- porozuměním psanému textu v českém jazyce a úmyslem změnit zaměstnání,
- schopností psaní v českém jazyce a délkou hledání zaměstnání v České republice,
- schopností psaní v českém jazyce a spokojeností s finančním ohodnocením své práce,
- schopností psaní v českém jazyce a pocitem jistoty v zaměstnání,
- schopností psaní v českém jazyce a úmyslem změnit zaměstnání,
- spokojeností s vlastní znalostí českého jazyka a spokojeností s vlastní prací,
- spokojeností s vlastní znalostí českého jazyka a spokojeností s pracovními podmínkami,
- spokojeností s vlastní znalostí českého jazyka v porovnání s úmyslem změnit zaměstnání.

Naopak vůbec žádná statistická souvislost se neprojevila mezi úrovní porozumění mluvenému slovu v českém jazyce a ostatními sledovanými znaky (otázky č. 25 -70).

Hypotéza č. 2

H2

- Cizinci, kteří v České republice pobývají déle než 5 let, vykazují vyšší míru sociálního začlenění.

Vzhledem k nedostatečnému či nulovému počtu pozorování byly redukovány popř. sdruženy u některých otázek jednotlivé body škály.

Byla identifikována statisticky významná souvislost mezi délkou pobytu v ČR (kterou vyobrazovala otázka č. 9 v komplexním dotazníku) a úrovní začlenění do české společnosti (představující otázka č. 85 v komplexním dotazníku).

Tabulka č. 18: Délka pobytu vs. Subjektivní zhodnocení začlenění se do české společnosti

Délka pobytu v ČR	Subjektivní zhodnocení začlenění se do české společnosti			Suma celkem	Srovnání celkem
	Zcela nezačleněn/a, spíše nezačleněn/a	Ani začleněn/a, ani nezačleněn/a	Spíše začleněn/a, zcela začleněn/a		
do 3 let	2	7	4	13	30
3 - 5 let	0	7	10	17	
6 - 9 let	1	1	14	16	33
10 a více let	0	3	14	17	
Suma celkem	3	18	42	63	

Zdroj: Vlastní, 2023 (Zpracováno v SASD – graficky upraveno v Microsoft Excel)

Tabulka č. 19: Vztah (délka pobytu) se subjektivním zhodnocením začlenění se do české společnosti

Chí-kvadrát charakteristika testu nezávislosti	16,4651
Počet stupňů volnosti	6
Test nezávislosti	0,0114639
Pearsonův koeficient kontingence	Data nesplňují podmínku pro výpočet

Normovaný Pearsonův koeficient kontingence	Data nesplňují podmínku pro výpočet
Čuprovův koeficient	Data nesplňují podmínku pro výpočet
Cramerův koeficient	Data nesplňují podmínku pro výpočet
Walisův koeficient	2,41607
Spearmanův koeficient	0,411882
Korelační koeficient	0,235602

Zdroj: Vlastní, 2023 (data převzatá ze SASD, zpracovaná v Microsoft Office – Excel)

Z tabulky č. 18 vyplývá, že z celkového počtu respondentů (66), pouze 63 z nich odpověděli na otázky pro vyhodnocení hypotézy č. 2. Do 5 let (včetně) v ČR pobývalo 30 respondentů, zbylých 33 se hlásilo k pobytu od 6 do 10 a více let. Z 30 respondentů, kteří realizují pobyt v ČR kratší dobu než 5 let, se shodují (ve stejném počtu 7 jedinců), že se cítí do české společnosti ani začlenění, ani nezačlenění (tzv. průměr). Ovšem jedinci, kteří žijí v ČR v časovém intervalu kratším než 3 roky, se pouze 2 jedinci (kteří odpovídají nejvyššímu počtu osob z celkového počtu v dané sekci), cítí buďto zcela nezačlenění či spíše nezačlenění. Spíše začlenění, nebo zcela začlenění se cítí v souhrnu 14 osob pobývajících v ČR do 5 let, oproti tomu nad 5 a více let se cítí o 50 % více osob - 28 osob.

Jak značí tabulka č. 19 - na základě výše provedených statistických testů se identifikovala statisticky významná souvislost mezi délkou pobytu a subjektivním zhodnocením začlenění se do české společnosti. Jedinci, kteří v ČR žijí méně než 5 let, subjektivně identifikují, že se necítí začlenění do české společnosti (uvádí škálu nezačlenění/spíše začlenění/ani začlenění, ani nezačlenění). Oproti tomu jedinci pobývajících v ČR déle, než 5 let uvádí, že se cítí spíše nebo zcela začlenění. Hypotéza č. 2 předpokládající, že cizinci, kteří v České republice pobývají déle než 5 let, vykazují vyšší míru sociálního začlenění, byla na základě testování vyhodnocena jako potvrzena.

Vyhodnocení

Je zjevné, že čím déle respondenti v ČR pobývají, tím lépe hodnotí své začlenění do české společnosti. Naopak respondenti pobývajících v ČR déle než 5 let, ve významně větší míře uvádějí, že se cítí spíše nebo zcela začlenění do české společnosti.

Hypotéza č. 3

H3

- Integrace ruské menšiny je díky válečné invazi Ruské federace na Ukrajinu obtížnější, než bylo dříve.

Z důvodu nedostatečného nebo nulového počtu pozorování byly redukovány případně sdruženy u některých otázek jednotlivé body škály.

Byla identifikována statisticky významná souvislost mezi skutečností, zda respondent přišel do ČR před nebo po vypuknutí války na Ukrajině (otázka č. 10 v komplexním dotazníku) a úrovni začlenění do české společnosti (otázka č. 85 v komplexním dotazníku).

Tabulka č. 20: Příklad ruských respondentů do ČR před a po válce vs. Subjektivní zhodnocení začlenění se do české společnosti

Vymezení příchodu do ČR	Subjektivní hodnocení začlenění se do společnosti			Suma
	zcela nezačleněn/a, spíše nezačleněn/a	ani začleněn/a, ani nezačleněn/a	spíše začleněn/a, zcela začleněn/a	
Rusové, kteří přišli do ČR před zahájením války na Ukrajině (před 24.2.2022)	2	17	42	61
Rusové, kteří přišli do ČR po zahájení války na Ukrajině (po 24.2.2022)	1	1	1	3
Suma	3	18	43	64

Zdroj: Vlastní, 2023 (data převzatá ze SASD, zpracovaná v Microsoft Office – Excel)

Tabulka č. 21: Vztah příchodu do ČR před a po válce se subjektivním zhodnocením začlenění se do české společnosti

Chi-kvadrát charakteristika testu nezávislosti	6,07729
Počet stupňů volnosti	2
Test nezávislosti	0,0478997
Pearsonův koeficient kontingence	Data nesplňují podmínku pro výpočet

Normovaný Pearsonův koeficient kontingence	Data nesplňují podmínku pro výpočet
Čuprovův koeficient	Data nesplňují podmínku pro výpočet
Cramerův koeficient	Data nesplňují podmínku pro výpočet
Walisův koeficient	2,30103
Spearmanův koeficient	-0,194895
Korelační koeficient	-0,241967

Zdroj: Vlastní, 2023 (data převzatá ze SASD, zpracovaná v Microsoft Office – Excel)

Vyhodnocení a závěr

Dle tabulky č. 20 je zjevné, že z celkového počtu 66 respondentů pouze 64 z nich odpovědělo na tyto výše uvedené otázky, které byly určeny jako podklad pro vyhodnocení H3. Z tohoto celkového počtu však pouze 3 jedinci uvedli, že do ČR přišli po vypuknutí válečné invaze na Ukrajinu, tzn. **síla testu je slabá** (viz: tabulka č. 21). Jejich odpovědi se výrazně lišily, neboť každý z nich měl jiný názor – subjektivně zhodnotili začlenění do společnosti jako zcela nezačleněn/a nebo spíše nezačleněn/a, ale také ani začleněn/a, ani nezačleněn/a, ovšem také spíše začleněn/a, zcela začleněn/a.

5 Diskuze

Diplomová práce zachytila mnoho teoretických poznatků o cizincích a jejich integračních aspektech ze sociálního i ekonomického pohledu, zasazené do České republiky. V této kapitole se podrobněji vymezi výsledky výzkumu, jenž buď korespondující či odporující výroky různých autorů.

Demografické ukazatele značí u respondentů relativně nízký věk, z celkového počtu 66 jedinců se 31 osob nacházelo ve věku do 29 let (včetně). A ani u pohlaví se neobjevily žádné anomálie, neboť ženy převažují nad muži (34 žen oproti 32 mužům), stejně tak ve výzkumu jako ve statistických údajích, které dokládají, že v ČR pobývají spíše cizinky-ženy ruského původu (ČSÚ © 2022a) – viz podkapitola 1.3 Ruská menšina.

Význam diplomové práce spočívá zejména v podrobném náhledu na integrační aspekty cizinců pocházejících z třetích zemí – Rusů. Tudiž je rozhodné, aby respondenti byli ruské národnosti, což vykresluje tabulka č. 4 v kapitole č. 4 Výsledky. Z celkového počtu 66 respondentů potvrdilo 62 osob svou ruskou národnost. Velmi potřebné je si pro plnohodnotnou integraci cizinců uvědomit všechny důvody, které cizince vedou k rozhodnutí přesídlit do cizí země a zahájit nový život. Jednak se zamyslet nad tím, z jaké země jedinci pocházejí (jaký je jejich původ), v jakém prostředí vyrostli, žili, jaký politický režim tyto osoby zažili a jak je mohl ovlivnit, ale i jaká specifika s sebou daná národnost přináší.

Ruská federace se označuje za největší zemi světa díky své rozloze přes 17 milionu km², státním zřízením se řadí do federativní polo-prezidentské republiky, kde je hlavním představitelem země dominantní osobnost a vůdce Vladimir Putin (BBC © 2023b). Tento současný prezident Ruské federace zavedl v zemi např. kontroly sdělovacích prostředků – médií, čímž si zajistil dohled nad informovaností svých občanů, v nichž podporuje nepřátelský postoj vůči Západu (BBC © 2023b). BBC (© 2023b) dokládá, že se Ruská federace snaží znovu prosadit jako světová velmoc, čemuž odpovídají snahy rozšířit své území – viz Krym či současné úsilí si usurpovat sousedskou zemi – Ukrajinu, zahájením největší konvenční války v Evropě po druhé světové válce. Ovšem okolní země zaujaly hromadné mezinárodní odsouzení, se kterým se musí Rusko v nynější době vyrovnávat (BBC © 2023b). Česká republika přijala řadu sankčních opatření cílené na Rusko, potažmo ruské obyvatele. Základní vymezení je uvedené v Reakci na válku na Ukrajině (viz podkapitola 1.2.4), mezi něž se řadí např. omezení pobytu dle vízové

politiky (studentské či pracovní), ale také zásah do kompetencí v jiných sektorech (např. bankovníctví). Větrovcová (2023) na tento fakt poukazuje na základě vzniklých stížností ruské komunity v ČR upozorňující na neohlášené rušení bankovních účtů tuzemských bank, kterým čelí zejména Rusové a Bělorusové žijící v ČR na základě pracovních a studentských víz. Názorově odlišné jsou poté zástupci bank, kteří popírají svou vinu a oponují takovému nařčení, neboť jejich jednání jsou v souladu s legislativou, nicméně nezastírají, že ruské občany pokládají v současné době za vysoce rizikovou klientelu (Větrovcová, 2023). Taktéž Větrovcová (2023) míní, že určité banky již od samého počátku konfliktu na Ukrajině došly na základě svého rozhodnutí k závěrům, které tkví v nevyhotovení účtu občanům Ruska (a díky podpoře Běloruska i občanům Běloruska). Autorka (2023) podotýká i rušení účtů, které byly vedené v ruské měně – ruských rublech.

Problematické oblasti se nachází zejména v legislativě a novelizacích zákonů, které se nemusí vždy pozdávat cizincům za zcela srozumitelné. Koldinská a kol. (2016) podotýkají, že tendence v oblasti cizineckého práva se vnímají proměnlivě, obzvláště s ohledem na aktuální politickou situaci a bezpečnostní rizika.

Na základě těchto informací je poté srozumitelnější nahlížet na tabulku č. 5 prezentující důvody respondentů ruské národnosti k pobytu v ČR či samotné migraci. Mezi nejpočetněji zastoupené důvody pobytu se řadí zaměstnání, studium a podnikání. Holý (© 2023) vymezuje dle statistických výsledků totožné aspekty – viz Zaměstnávání cizinců v ČR. Vavřečková (2017) doplňuje, že Rusové v ČR nejen podnikají, vlastní ochody (s ruským zbožím nebo bankovní sektor, pravoslavné kostely, vydávají ruskou periodiku apod.) či se zaměstnávají u ruských krajanů. Studium, především na vysokých, popřípadě vyšších odborných školách, je pro ruské občany stále více a více atraktivním důvodem k pobytu v ČR (MVČR © 2023b). Důvody k migraci dle výsledků (tabulka č. 5) taktéž nejvíce zastoupilo vzdělání, dále ekonomické důvody – jak bylo již avizováno výše zaměstnání či podnikání, ale také se objevila odpověď rodinných důvodů, s čímž může úzce i souviset důvod pobytu – sloučení rodiny.

Co se týče délky pobytu, Rusové se v ČR zdržují dlouhodobě (Koldinská a kol., 2016), čemuž i odpovídají údaje z MVČR (© 2023b; © 2023d), ale i obrázek č. 20 ilustrující délku pobytu ruských respondentů, kteří, pokud se navíc zdrží v ČR po dobu delší než 5 let, mohou zažádat o pobyt trvalý (Koldinská a kol., 2016). Trvalý pobyt byl

společně s povolením k dlouhodobému pobytu taktéž nejpočetněji zastoupeným typem pobytu uvedeným respondenty v rámci výzkumu zaznamenané v obrázku č. 22.

V případě údajů cílených na děti a dětskou školní přípravu, potažmo integraci v rámci vzdělání se v rámci výzkumu došlo k závěrům, že respondenti nemají žádné děti (až 54 % z uvedených odpovědí), potažmo následně uváděli, že mají 2 a 1 dítě. A i přesto se dle výsledků zaznamenaných v tabulce č. 6, zaznamenávající integraci dětí ve vzdělávacím systému, zdá jejich integrace více než uspokojivá. Zde je však zapotřebí si upřesnit informace, neboť vzhledem k výše uvedenému věkovému složení respondentů, kterých bylo nejvíce do 29 let věku (včetně), je zřejmé, že se jedná o mladou populaci, která se teprve svobodně v budoucnu rozhodne, zda založí rodinu. Otázkou zůstává, zda na našem území. ČSÚ (2021) přikládá optimistickou statistiku, kdy se k roku 2021 v ČR narodilo 290 ruských dětí, což vzhledem k porovnání od roku 1995 představuje nejvyšší dosažené statistické číslo. Dle údajů z výzkumu, konkrétněji obrázku č. 26, je patrné, že mezi respondenty převažuje status ženatý/vdaná. Ale následně na druhé přičce se řadí už svobodní jedinci a páry v nesezdaném soužití, tudíž predikce do budoucna může předpokládat zasloužení těchto osob o rozšíření další generace.

Již výše se vymezilo, že Rusové do ČR dojíždí především za účelem studia, tudíž není překvapením, že u ruských respondentů ve velké míře převažuje vysokoškolské vzdělání (kterého dosáhlo až přes 60 % respondentů). V současné době se stala vysoká škola trendem, ke kterému se přikládá většina středoškoláků, kteří si chtějí zejména prodloužit studentská léta, než že by hrál vysokoškolský titul k jejich budoucí pracovní pozici významnou roli, vyjma však finančního ohodnocení. Byť Porkertová (2021) přikládá, že vzdělání představuje nejvýznamnější faktor profesního úspěchu v industrializovaných zemích, opravdu je tomu tak u všech oborů (humanitárních, ekonomických aj.) či je výhodou získaná praxe a zkušenosti z ní plynoucí? Nabízí se i další otázka, zda má vzdělání jedinců souvislost s integrací do společnosti? Vavřečková (2017) se domnívá, že vzdělání (obvykle s vysokoškolským vzděláním) a materiálně zajištění lidé, možná překvapivě, vykazují značnou míru uzavřenosti a mají tendence k ekonomické, sociální a prostorové koncentraci či dokonce izolaci, která by mohla být jednak nesnází, ale i překážkou v jejich integračním procesu.

Integrace ruských jedinců se může zdát být komplikovaná z několika úhlů pohledů. Už jen postoj české společnosti k ruské menšině je i oproti jiným cizincům

problematictější. A o to více, pokud se jedná o začleňování do majoritní společnosti, neboť se Rusové nacházejí spíše mezi neoblíbenými jedinci, stejně jako např. Romové. Dle Tučka (2023) tomuto jevu rozhodně nepomohla válka na Ukrajině, která naopak ještě více přispěla k antipatiím vůči Rusům (celé Ruské federaci), neboť při srovnání k roku 2020, kdy vyjádřilo své nesympatie vůči této cílové skupině celkem 34 % respondentů, ovšem v letošním roce 2023 svůj negativní postoj vyjádřilo až 48 % respondentů. Nejedná se však o fenomén doby, ale tato negace ze strany majority má své hluboké kořeny v historii, kterou mnohdy respondenti i pamatují (např. okupace Československa v roce 1968, vláda komunistické totality na našem území aj.).

V oblasti bydlení se vymezili jedinci především jako bezproblémoví, stejně tak pokud se jedná zdravotnické služby, zaměstnanost či o čerpání dávek ze sociálního zabezpečení ČR, kde Rusové figurují jako žadatelé zcela zřídka – zejména na základě Smlouvy mezi Českou republikou a Ruskou federací o sociálním zabezpečení (MPSV, 2020). Z této smlouvy se ČR vůči Ruské federaci zavazuje k úpravě právních předpisů ohledně sociálního zabezpečení v oblastech dávek: v nemoci a mateřství, důchodů (invalidních, starobních, pozůstalých), dávek při pracovních úrazech a nemocech z povolání, pohřebního, přídavků na děti (MPSV, 2020). Dle výzkumu se neprokázalo za problematické (vyjma pár osob) uznání původního (zahraničního) vzdělání či kvalifikace v rovném postavení s vzděláním/kvalifikací, jenž lze získat v ČR – viz. obrázek č. 25.

K fungování moderní společnosti je potřeba, aby se do ní všichni společně zapojili a participovali na společenském dění, neboť sociální integrace je cestou, jak společnými silami dosáhnout spokojeného života v rámci ČR. Sdružení pro integraci a migraci (© 2020) považuje integraci za optimální a zároveň i jediný možný způsob soužití všech obyvatel v demokratickém státě. Také ji rozumí jako podmínku sloužící k udržení míru a blahobytu v prostředí etnicky různorodých evropských společností (Sdružení pro integraci a migraci © 2020). Navíc Koldinská a kol. (2016) nahlíží na sociální integraci jako na základní předpoklad společenské soudržnosti a stability, čímž napomáhá jako účinný nástroj prevenci sociálně-patologických jevů.

U první hypotézy se prokázaly statisticky významné souvislosti mezi několika úrovněmi, a tedy: znalost komunikace v českém jazyce vs. spokojeností s pracovními podmínkami, znalostí komunikace v českém jazyce vs. úmyslem změnit zaměstnání, porozuměním

psanému textu v českém jazyce vs. spokojeností s pracovními podmínkami, porozuměním psanému textu v českém jazyce vs. úmyslem změnit zaměstnání, schopností psaní v českém jazyce vs. délkou hledání zaměstnání v České republice, schopností psaní v českém jazyce vs. spokojeností s finančním ohodnocením své práce, schopností psaní v českém jazyce vs. pocitem jistoty v zaměstnání, schopností psaní v českém jazyce vs. úmyslem změnit zaměstnání, spokojeností s vlastní znalostí českého jazyka vs. spokojeností s vlastní prací, spokojeností s vlastní znalostí českého jazyka vs. spokojeností s pracovními podmínkami, spokojeností s vlastní znalostí českého jazyka vs. úmysl změnit zaměstnání. Naopak žádná prokázaná statistická souvislost nenastala mezi úrovní porozumění mluvenému slovu v českém jazyce a ostatními sledovanými znaky (otázky č 25 -70).

Jazykové schopnosti, tj. umění zvládnout jazyk hostitelské země je základním předpokladem pro integraci (Vavřenkova, 2017; Vláda České republiky, 2023). Ovšem zahrnuje jednak komunikaci v daném jazyce (tabulka č. 7), dovednost psát v jazyce (tabulka č. 11), porozumění jak mluvené formě (tabulka č. 14), tak i té psané (tabulka č. 9) a pro vhodnou sebereflexi se v rámci výzkumu zkoumala i spokojenost s vlastní znalostí tohoto jazyka (tabulka č. 16) k jednotlivým ekonomickým aspektům. Teoretická část obsahuje i informace o tom, jaké jsou formy pomoci cizincům zlepšit své jazykové dovednosti, např. v rámci center na podporu integrace cizinců, ale i nestátní neziskové organizace či obce, které jsou obvykle za finanční podpory dotací z EU, popř. státního rozpočtu (MPSV © 2023b). Avšak lze absolvovat i kurzy u jazykových škol, které poskytují kurzy a semináře (MPSV © 2023b). V případě, že chce cizinec v ČR setrvat na základě trvalého pobytu je zkouška z českého jazyka uvedena jako jedna z podmínek (na úrovni A2), pokud by však chtěl získat české občanství, musí prokázat jazykovou vybavenost na vyšší úrovni B1, a také prokázat základní znalost reálií ČR (MPSV © 2023b).

Druhá hypotéza identifikovala statisticky významnou souvislost mezi příchodem ruských respondentů (před a po válce) a subjektivním zhodnocením začlenění cizinců do České republiky. Potvrdilo se, že cizinci, kteří v České republice pobývají déle než 5 let, vykazují vyšší míru sociálního začlenění. Do tohoto směru může patřit jednak znalost jazyka (viz výše), sociokulturního prostředí, navázání vztahů (sociálních sítí) s obyvateli, popř. sdružování v rámci krajské komunity. Nebo již získání vzdělání, praxe, pracovních zkušeností, posunutí v kariérním žebříčku či nabytí znalostí a dovedností, které jedince v jeho životní cestě dovedou dále, což má za následek spokojené trávení

času na českém území. V České republice se konkrétněji této problematice věnuje Agentura pro sociální začleňování, která vymezuje opět širokou nabídku podpory v oblasti bydlení, bezpečnosti, komunitní práce a participace, rodiny, sociálních služeb, vzdělávání, zaměstnanosti, zadluženosti či zdraví (Odbor pro sociální začleňování © 2023).

Třetí hypotéza prokázala slabou sílu testu, neboť pouze 3 respondenti ruského původu přišli do ČR bezprostředně po zahájení rusko-ukrajinské války. Zaznamenané odpovědi se však zcela lišily, tudíž nebylo reálné hypotézu dále hodnotit, tzn. závěr zní: nebyly zde prokázány statisticky významné souvislosti. Hypotéza vznikla zejména díky náhlým nepokojům v ČR, které po nějakou dobu panovali na našem území (Burdová, 2022).

Diplomová práce představuje komplexní zpracování integrace Rusů dle socioekonomických aspektů (bydlení, vzdělávání, zdravotní péče, zaměstnávání a sociální pomoc). Z těchto důvodů je možné na ni nahlížet jako na nástroj vhodný pro majoritní společnost, odborníky různých oblastí, ale i pro samotné cizince, pokud by se následně přeložila do jejich jazyka. Hlavní přínos diplomové práce je doložen porozuměním a pochopením občanům ruské národnosti v jejich integračním procesu v rámci ČR, s cílem jim ho pomoci zpříjemnit a také ulehčit. Ovšem pokládám za vhodné ponechat jim určitou volnost v rozhodování a zbytečně je do ničeho nenutit, aby si vším prošli vlastním tempem dle své připravenosti. Za velmi pozitivní aspekt v rámci integrace cizinců zohledňuji projekty na lokální úrovni či strategie větších měst, které mají větší prostředky a zastoupení na realizaci kulturních akcí, setkávání menšin apod., čímž napomáhají k vytváření sociálních sítí a propojení vícero minorit s majoritou.

Pokud bych osobně měla polemizovat nad teoretickými výroky a výsledky, které vyplynuly s odstupem času – zřejmě bych nepodcenila přípravu, setkala se s ruskými obyvateli a zajímala se o jejich životní příběh, důvody pobytu, jak a kde žijí, jejich spokojenost a nespokojenost, pocity, které zde zažívají, jak vnímají své začlenění do společnosti a jaký postoj zaujímají vůči současné válečné situaci v jejich sousední Ukrajině – díky plné informovanost, kterou ve své rodné zemi nemají. Byť se v určité míře výše uvedené oblasti zrcadlí ve výsledcích, domnívám se, že neobsáhnou všechny potřebné informace, na které by jedinci při rozhovoru měli více prostoru. Tyto náměty se však sešly s nepřekonatelnou jazykovou bariérou. Z těchto důvodů se domnívám by bylo vhodné podrobnější rozpracování prostřednictvím kvalitativní výzkumné strategie, pro niž mohou být data z této diplomové práce podkladem.

6 Závěr

Diplomová práce definovala cíl, kterým bylo zjistit a analyzovat vybrané socioekonomické aspekty spojené s integrací Rusů v České republice. Jak naznačují výsledky a následně diskuze, jednotlivé vybrané socioekonomické aspekty (bydlení, vzdělávání, zaměstnání, zdravotní péče, sociální pomoc) byly rozpracovány nejprve z pohledu teoretického, následně poté zkoumány prakticky.

Diplomová práce je zpracována kvantitativní výzkumnou strategií, metodou dotazování a technikou dotazníkového šetření (dotazník), kterého se dobrovolně účastnili respondenti ruské národnosti jednak v osobní rovině, na základě sběru dat ve spolupráci se 2 pracovišti CPIC Praha či v online podobě. Výzkumu se zúčastnilo 66 ruských respondentů. Následně se všechny jejich zaznamenané odpovědi přenesly do datové matice SASD a SPSS, kde se i zpracovaly, vyhodnotily na základě statistických testů a pro větší přehlednost i upravily v Microsoft Office – Excel.

Z cíle diplomové práce vyvstaly 3 hypotézy.

H1: Jazyková vybavenost cizinců má vliv na jejich pracovní uplatnění.

První hypotéza identifikovala statisticky významné souvislosti mezi znalostí komunikace v českém jazyce a spokojeností s pracovními podmínkami, znalostí komunikace v českém jazyce a úmyslem změnit zaměstnání, porozuměním psanému textu v českém jazyce a spokojeností s pracovními podmínkami, porozuměním psanému textu v českém jazyce a úmyslem změnit zaměstnání, schopností psaní v českém jazyce a délkou hledání zaměstnání v České republice, schopností psaní v českém jazyce a spokojeností s finančním ohodnocením své práce, schopností psaní v českém jazyce a pocitem jistoty v zaměstnání, schopností psaní v českém jazyce a úmyslem změnit zaměstnání, spokojeností s vlastní znalostí českého jazyka a spokojeností s vlastní prací, spokojeností s vlastní znalostí českého jazyka a spokojeností s pracovními podmínkami, spokojeností s vlastní znalostí českého jazyka v porovnání s úmyslem změnit zaměstnání. Naopak žádná prokázaná statistická souvislost nenastala mezi úrovní porozumění mluvenému slovu v českém jazyce a ostatními sledovanými znaky (otázky č 25 -70).

H2: Cizinci, kteří v České republice pobývají déle než 5 let, vykazují vyšší míru sociálního začlenění.

Identifikovala se statisticky významná souvislost mezi příchodem ruských respondentů (před a po válce) a subjektivním zhodnocením začlenění cizinců do České republiky.

H3: Integrace ruské menšiny je díky válečné invazi Ruské federace na Ukrajinu obtížnější, než bylo dříve.

Třetí hypotéza prokázala slabou sílu testu (vzhledem k počtu 3 respondentů, kteří přišli na české území po vypuknutí války). Ovšem dle jejich zcela odlišných odpovědí není možné hypotézu i dále hodnotit – tzn. nebyly identifikovány statisticky významné souvislosti.

Vědecký přínos této práce může sloužit zejména zainteresovaným orgánům v oblasti integrace, ať se již jedná o ministerstva (MVČR, MPSV, MŠMT, MZ, případně MZV, MMR nebo MK) nebo nestátní neziskové organizace či projekty na místní/regionální úrovni, popř. akademickou sféru. Ovšem také by bylo patřičné seznámit s touto problematikou širokou veřejnost (majoritní společnost), která má svůj značný podíl v začleňování zejména na sociální, ale i ekonomické úrovni. Integrace do společnosti tkví především v plnohodnotném chápání a respektování sociokulturních rozmanitostí, porozumění odlišnostem a připravenosti v důsledku přijmout vzájemné rozdíly mezi všemi jedinci ve společnosti. Za velmi příhodné se navíc i pokládá zúročení znalostí a dovedností cizinců, které mohou většinou společnosti (a zejména obyvatelé v ní) významně obohatit. V ideálním případě by měla moderní společnost usilovat o společný cíl – žít v harmonii, kde neexistuje nenávisť, ani jakákoli forma diskriminace a nevraživosti mezi jedinci, ale naopak se prosazovat za území, kde se lidé vzájemně podporují, vycházejí spolu, a především komunikují, což se zdá být nejúčinnější preventivní opatření proti neshodám.

Jak je již avizováno v předešlých kapitolách, doporučila bych pro praxi další podrobnější rozpracování problematiky integrace cizinců na kvalitativní úrovni (na základě kvalitativní výzkumné strategie), využití metody dotazování skrze techniku polostrukturovaného rozhovoru. Zvolila bych na spolupráci oslovit nestátní neziskové organizace, které cílí na migranty, popř. je sdružují (viz teoretická část práce), ale i obce či kraje, jejichž projekty souvisejí s integrací (obvykle financovány z MMR). Ovšem vzhledem k výsledkům se došlo k závěru, že do ČR Rusové přicházejí obvykle za účelem studia, dovolila bych si oslovit i školská zařízení (především ta vysokoškolská). Jako další patrný důvod setrvání v ČR bylo označeno zaměstnání a podnikání, tudíž by bylo vhodné se zaměřit na ruské firmy a podniky. Na základě tohoto výzkumného soboru se již dotvoří kompletní obraz o integraci ruských občanů. V případě jazykové bariéry by se využil překladatel.

7 Seznam použitých zdrojů

1. *Arcidiecézní charita Praha* © 2023. [online] [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://praha.charita.cz/sluzby/migrace/>
2. BBC © 2023a. *Migration* [online] BBC [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/z3p4b82/revision/1>
3. BBC © 2023b. *Russia country profile*. [online] BBC [cit. 2023-07-26]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-17839672>
4. BROŽOVÁ a kol., 2022. *Učíme se o migraci: Metodika pro vyučující*. [online] Člověk v tísni [cit. 2023-06-07]. 99 s. ISBN: 978-80-7591-066-0. Dostupné z: https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/1956/file/ucime_o_migraci_final_web.pdf
5. BURDOVÁ, K., 2022. Nenávistné projevy namířené proti Rusům jsou častější. Většinu případů ale oběti nenahlásí, bojí se. [online] *Český rozhlas: iRozhlas*. [cit. 2023-07-13]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/rusko-ukrajina-cesko-diskriminace_2203171406_ind
6. CIUCCI, M., 2023. *Vnitřní trh s energií*. [online] Evropský parlament. [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/45/vnitri-trh-s-energii>
7. CONCERN WORDWIDE US © 2022. *The Top 11 Causes of Poverty Around The World* [online] CONCERN WORDWIDE US [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <https://concernusa.org/news/causes-of-poverty/>
8. ČSÚ, 2021. *Narození cizinci v ČR podle státního občanství v letech 1995 – 2021*. [online] Praha: Český statistický úřad [cit. 2023-07-28]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/29682397/c08R82_2021.pdf/038dd50b-7e04-4b1e-b91b-5c297716cb83?version=1.0
9. ČSÚ, 2022a. *Cizinci v České republice*. [online] Praha: Český statistický úřad [cit. 2023-04-28]. 240 s. ISBN 978-80-250-3279-4. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/165384708/29002722.pdf/0b03ebd4-aab2-4292-a215-12e81096bc2d?version=1.1>

10. ČSÚ, 2022b. *Život cizinců v ČR*. [online] Praha: Český statistický úřad [cit. 2023-04-29]. 19 s. ISBN 978-80-250-3285-5. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/165384720/29002622.pdf/50424f0c-303f-4688-b054-e47da23d67b0?version=1.3>
11. EUROPEAN COMMISSION, 2020. *The EC reveals its new EU Action Plan on Integration and Inclusion (2021-2027)*. [online] Brusel: European Commission. [cit. 2023-07-05]. 26 p. Dostupné z: https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/ec-reveals-its-new-eu-action-plan-integration-and-inclusion-2021-2027_en
12. EUROPEAN UNION, © 2023. *Migration management: Delivering on Operational Measures*. [online] European Union. [cit. 2023-07-05]. 5 p. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/FS_23_3579
13. EUROSTAT, 2021. *Produkce a dovoz energie*. [online] EUROSTAT. [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Produkce_a_dovoz_energie
14. EVROPSKÁ KOMISE, 2022. *Statistické údaje o migraci do Evropy*. [online] Evropská komise. [cit. 2023-07-11]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_cs
15. EVROPSKÝ PARLAMENT © 2020. *Migrace: Proč lidé opouštějí své domovy?* [online] Zpravodajství: Evropský parlament. [cit. 2023-07-02]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/world/20200624STO81906/migrace-proc-lide-opousteji-sve-domovy>
16. HOLÝ, D. © 2023. *Ukrajinci a Rusové v Česku*. [online] Statistika & My. Magazín Českého statistického úřadu. [2023-06-04]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2023/02/24/ukrajinci-a-rusove-v-cesku>
17. HOLZER, J. a kol. 2020. *Czech Security Dilemma: Russia as a Friend or Enemy?* Cham: Palgrave Macmillan, 235 s. ISBN 978-3-030-20545-4.

18. IOM © 2019. Glossary on Migration [online] *International Organization for Migration* [cit. 2023-06-30]. ISSN 1813-2278. 248 p. Dostupné z: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf
19. JANEČKOVÁ, S. a kol., 2016. *Masová imigrace: Záchrana, nebo zkáza Evropy?* Praha: Institut Václava Klause. 222 s. ISBN 978-80-87806-96-8.
20. KARPITSKAYA, D., 2023. *Migration hell: thousands of Americans and Europeans dream of moving to Russia, but face insurmountable barriers.* [online] Читайте на [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://www.kp.ru/daily/27490.5/4749357/>
21. KOLDINSKÁ, K. a kol., 2016. *Sociální integrace cizinců.* Praha: Auditorium. 352 s. ISBN 978-80-87284-60-5.
22. LACINA, L., BLÍŽKOVSKÝ, P., 2022. *Učebnice evropské integrace.* 5. vydání. Brno: Barrister & Principal. 312 s. ISBN 978-80-7364-145-0.
23. LEONTIYEVA, Y. a kol., 2018. *Pražané s cizím pasem. Výsledky výzkumu cizinců a cizinek ze zemí mimo EU žijících v české metropoli.* Praha: Sociologický ústav AV ČR, v. v. i. 120 s. doi: 10.13060/m.2018.6
24. MAGISTRÁT MĚSTA BRNO, 2020. *Strategie integrace cizinců ve městě Brně.* [online] Brno: SocioFactor s. r. o. [cit. 2023-07-24]. 68 s. Dostupné z: https://socialnipece.brno.cz/wp-content/uploads/2020/09/MMB-Strategie-integrace-cizincu%CC%8A-ve-me%CC%8Cste%CC%8C-Brne%CC%8C_FINAL-2.pdf
25. MORRISON, R. 2021. *Kultura Ruska: tradice, zvyky, gastronomie, hudba* [online] *Warbletoncouncil* [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: *Kultura Ruska: tradice, zvyky, gastronomie, hudba - Věda - 2023* (warbletoncouncil.org)
26. MPSV, 2020. *Smlouva mezi Českou republikou a Ruskou federací o sociálním zabezpečení.* [online] Praha: *Ministerstvo práce a sociálních věc* [cit. 2023-07-24]. 11 s. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/372805/rusko_cz.pdf/7fa9b769-b8c4-73e9-1f22-52d6a8ad0bec

27. MPSV © 2023a. Integrovaná politika ČR. [online] Praha: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [cit. 2023-06-30]. Dostupné z: <https://www.cizinci.cz/zakladni-informace1>
28. MPSV © 2023b. Cizinci v České republice. [online] Praha: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.cizinci.cz/web/cz/pro-cizince>
29. MVČR © 2022a. Příští zastávka Česká republika. [online] Praha: *Ministerstvo vnitra České republiky* [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/docDetail.aspx?docid=21774533&doctype=ART>
30. MVČR © 2023a. *Čtvrtletní zpráva o migraci za I. čtvrtletí 2023*. [online] Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2023-05-31]. 19 s. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zprava-o-migraci-za-i-ctvrtleti-2023.aspx>
31. MVČR © 2023b. *Informace a publikace pro cizince o cizincích*. [online] Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/informace-a-publikace-pro-cizince-o-cizincich.aspx>
32. MVČR © 2023c. Slovníček pojmů. [online] Praha: *Ministerstvo vnitra České republiky* [cit. 2023-07-13]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>
33. MVČR © 2023d. *Zpráva v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky 2022*. [online] Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2023-07-25]. 367 s. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocnizpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace.aspx>
34. MVČR © 2023e. Modrá karta. [online] Praha: *Ministerstvo vnitra České republiky* [cit. 2023-07-22]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/modra-karta.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>

35. MVČR © 2023f. Karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance. [online] Praha: *Ministerstvo vnitra České republiky* [cit. 2023-07-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/karta-vnitropodnikove-prevedeneho-zamestnance.aspx>
36. MVČR © 2023g. Dlouhodobý pobyt. [online] Praha: *Ministerstvo vnitra České republiky* [cit. 2023-07-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx?q=Y2hudW09Nw%3D%3D>
37. MZVČR © 2023. *Vízové služby pro občany Ruska a Běloruska*. [online] Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/aktuality/vizove_sluzby_pro_obcany_ruska_a.html
38. NATIONAL ACADEMIES OF SCIENCES, ENGINEERING, AND MEDICINE, 2017. *The Economic and Fiscal Consequences of Immigration*. [online] Washington, DC: The National Academies Press [cit. 2023-06-07]. 642 p. ISSN 978-0-309-44448-4. doi: 10.17226/23550.
39. NOVÁK, F., 2022. Rusové „mizí“ rekordním tempem. Měsíčně se ruská populace sníží o devadesát tisíc. [online] Praha: *Týdeník HROT* [cit. 2023-07-13]. Dostupné z: <https://www.tydenikhrot.cz/clanek/rusove-mizi-rekordnim-tempem-demografie-umrtnost>
40. NPI ČR © 2023a. *Organizace zabývající se poradenstvím pro cizince* [online]. Národní pedagogický institut České republiky [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://cestina-pro-cizince.cz/obcanstvi/obecne-informace/ostatni/dalsi-organizace-zabyvajici-se-vzdelavanim-cizincu/>
41. NPI ČR © 2023b. *Zkouška pro občanství* [online]. Národní pedagogický institut České republiky [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: <https://cestina-pro-cizince.cz/obcanstvi/>
42. ODBOR PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ © 2023. [online]. *Agentura pro sociální začleňování*. [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/>

43. OECD © 2014. Is migration good for the economy? [online] *Migration Policy Debates* [cit. 2023-06-07]. 4 p. Dostupné z: <https://www.oecd.org/migration/OECD%20Migration%20Policy%20Debates%20Numero%202.pdf>
44. PACOVSKÁ, A. © 2020. Česko ví, jak na integraci. Přesto by nemělo usnout na vavřínech. [online] Praha: *Člověk v tísni*. [cit. 2023-07-11]. Dostupné z: <https://www.clovekv tisni.cz/cesko-vi-jak-na-integraci-presto-by-nemelo-usnout-na-vavrinech-6587gp>
45. PITTHARDOVÁ, V., 2023. Tisíce lidí ze Západu chtějí žít v Rusku, nebraňme jim, bájí prokremelský list. [online] *Idnes.cz* [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/rusko-migrace-propaganda-media-stehovani.A230419_091027_zahranicni_pitt
46. PORKERTO VÁ, M. 2021. Je Vysokoškolský titul opravdu potřeba? [online] *Absolvent* [cit. 2023-07-28]. Dostupné z: <https://www.absolvent.cz/clanek/je-vysokoskolsky-titul-opravdu-potreba>
47. PORSCHE, S., 2019. *Státní a nestátní sektor v oblasti migrace a integrace*. České Budějovice: ZSF JU. 76 s. ISBN 978-80-7394-765-1.
48. RAKUŠAN, V. 2023. Vít Rakušan: Postoj k migračnímu paktu je evropskou maturitou ČR. [online] *STAN*. [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.starostove-nezavisli.cz/info-a-media/komentare/vit-rakusan-postoj-k-migracnimu-paktu-je-evropskou-maturitou-cr>
49. RICHARDS, V., 2022. Top 10 Reasons for Migration. [online] *GETGIS.org*. [cit. 2023-07-05]. Dostupné z: <https://getgis.org/blog/top-10-reasons-for-migration>
50. SČÍTÁNÍ 2021 © 2023. *Státní občanství*. [online] Praha: ČSÚ. [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/scitani2021/statni-obcanstvi>
51. SDRUŽENÍ PRO INTEGRACI A MIGRACI © 2020. Manuál lokální integrace migrantů v České republice [online] Praha: Sdružení pro integraci a migraci. [cit. 2023-07-31]. 224 s. ISBN 978-80-906488-2-1. Dostupné z: https://www.migrace.com/adm/_upload/docs/manual_simi_1612778687.pdf

52. STÁTNI INTEGRAČNÍ PROGRAM © 2023. [online] *MVČR: SIP*. [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <https://www.integracniprogram.cz/#>
53. STROUHAL, J., 2023. Česko se zbavilo závislosti na ruském plynu. Na věčné časy? [online] *Forbes*. [cit. 2023-07-14]. Dostupné z: <https://forbes.cz/cesko-se-zbavilo-zavislosti-na-ruskem-plynu-na-vecne-casy/>
54. SUŠOVÁ-SALMINEN a kol., 2023. V postsovětských zemích poklesla oblíbenost ruské populární hudby. [online] *!ARGUMENT*. [cit. 2023-07-13]. Dostupné z: <https://casopisargument.cz/?p=47696>
55. ŠÍMA, A., 2023. Pakt o migraci a azylu jako prevence další krize. [online] *Luděk Niedermayer*. [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.niedermayer.cz/homepage/articles/pakt-o-migraci>
56. ŠÍR, J. a kol., 2017. *Ruská agrese proti Ukrajině*. Praha: Karolinum. 346 s. ISBN 978-80-246-3711-2.
57. TUČEK, M., 2023. *Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – únor/březen 2023*. [online] Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR. [cit. 2023-07-24]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5634/f9/ov230502a.pdf
58. UNHCR © 2023b. *Ukraine Refugee Situation*. [online] UNHCR. [cit. 2023-07-17]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
59. UNHRC © 2023a. *Migrant definition*. [online] UNHCR. [cit. 2023-07-02]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/sites/default/files/legacy-pdf/617807424.pdf>
60. UNITED NATIONS © 2023. *Global Issues: Migration*. [online] UNITED NATIONS. [cit. 2023-07-05]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/global-issues/migration>
61. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v platném znění, 1993. [online] *Vláda.cz* [cit. 2023-07-26]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/vladni-dokumenty/lzps_1.pdf

62. VACKOVÁ, J. a kol., 2016a. *Sociální determinanty a jejich vliv na zdraví imigrantů žijících v České republice*. Praha: Nakladatelství lidové noviny. 313 s. ISBN 978-80-7422-470-6.
63. VACKOVÁ, J. a kol., 2016b. *Sociální determinanty zdraví u cizinců žijících v Jihočeském kraji*. Praha: Nakladatelství lidové noviny. 215 s. ISBN 978-80-7422-544-4.
64. VAVREČKOVÁ, J., 2017. Ruská komunita v kontextu vývoje cizinců z třetích zemí s důrazem na Ukrajince a Vietnamce. *Fórum sociální politiky*. 11(4), s 23-29. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. [online] [cit. 2023-05-16]. ISSN 1803-7488. Dostupné z: <https://www.rilsa.cz/clanek/ruska-komunita-v-kontextu-vyvoje-cizincu-z-tretich-zemi-s-durazem-na-ukrajince-a-vietnamce/>
65. VAVREČKOVÁ, J., DOBIÁŠOVÁ, K., 2015. *Začlenění ruské komunity do většinové společnosti*. [online] Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. [cit. 2023-04-03]. 80 s. ISBN 978-80-7416-230-5. Dostupné z: <https://www.cizinci.cz/documents/551336/568661/Za%C4%8Dlen%C4%9Bn%C3%AD+rusk%C3%A9+komunity+do+v%C4%9Bt%C5%A1inov%C3%A9+spole%C4%8Dnosti+%282015%29.pdf/080a281c-d226-2c92-4657-d8e09720f953>
66. VĚTROVCOVÁ, A., 2023. *Banky přitvrdily vůči Rusům a ruší jim účty. Jsou rizikovi, brání se*. [online] CZECH NEWS CENTER a.s. [cit. 2023-07-27]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/technologie-a-media/banky-pritvrdily-vuci-rusum-a-rusi-jim-ucty-jsou-rizikovi-brani-se-1398191>
67. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY © 2022. *Ruská národnostní menšina*. [online] Praha: Vláda České republiky [cit. 2023-05-27]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/ruska-narodnostni-mensina-16155/>
68. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2023. *Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu 2023*. [online] Usnesení vlády České republiky. [cit. 2023-06-06]. 26 s. Dostupné z: https://www.cizinci.cz/documents/551336/568629/Postup_pri_realizaci_KIC_v_roce_2023.pdf/26e119a4-4008-67db-1473-71acabbd3942

69. VOKŘÁL J., JUNA, P., © 2023. *Evropa má problém a nezachrání ji ani migrace*. [online] Seznam Zprávy. [cit. 2023-07-11]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/fakta-stary-kontinent-je-opravdu-stary-a-nezachrani-ho-ani-migrace-231328>
70. VZP © 2023. *Zdravotní pojištění cizinců*. [online] Veřejná zdravotní pojišťovna. [cit. 2023-07-25]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/pojistenci/informace-a-zivotni-situace/zdravotni-pojisteni-cizincu>
71. WINSOR, M. a kol., © 2023. Russia-Ukraine live updates: Putin says war was ‘unleashed’ on Russia. [online] *ABS News Network* [cit. 2023-06-02]. Dostupné z: <https://abcnews.go.com/International/live-updates/russia-ukraine/putin-says-ukraine-war-was-unleashed-on-russia-99192915?id=97380473>
72. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, 2006. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 37, s. 1257-89. ISSN 1211-1244.
73. Zákon č. 173/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů, 2023. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 87, s. 2482-2528. ISSN 1211-1244.
74. Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství a změně některých zákonů, v platném znění, 2013. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 77, s. 1774-1809. ISSN 1211-1244.
75. Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, v platném znění, 2003. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 79, s. 4087-96. ISSN 1211-1244.
76. Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostním menšin a o změnách některých zákonů, novelizován zákonem č. 320/2002 Sb., v platném znění, 2003. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 104, ISSN 1211-1244.
77. Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců a o změně některých zákonů, novelizován zákonem č. 173/2023, v platném znění, 2023. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 87, ISSN 1211-1244.

78. Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v platném znění, 2004. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 143, ISSN 1211-1244.
79. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, v platném znění (školský zákon), 2004. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 190, ISSN 1211-1244.
80. ZHELENIN, A., 2021. С демографией дела даже хуже, чем боялись. [online] *Rosbalt*. [cit. 2023-07-13]. Dostupné z: <https://www.rosbalt.ru/blogs/2021/07/27/1913123.html>
81. ZHELVIS, V., 2019. *Jací jsou? Rusové*. Brno: Lingea. 96 s. ISBN 978-80-7508-510-8.

8 Seznam příloh a obrázků

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 2: Rozmístění občanů Ruska na území České republiky

Příloha č. 3: Nový pakt o migraci a azylu – časová osa a hlavní úspěchy

Obrázek č. 1: Důvody migrace

Obrázek č. 2: Příčiny migrace

Obrázek č. 3: Push a pull faktory migrace 1/2

Obrázek č. 4: Push a pull faktory migrace 2/2

Obrázek č. 5: Základní úrovně sociální integrace

Obrázek č. 6: Přehled cizinců a vycházejících dokumentů zpracovávajících jejich integrační proces v rámci ČR

Obrázek č. 7: Klíčové oblasti SIPu

Obrázek č. 8: Klíčové oblasti integrace cizinců ze třetích zemí

Obrázek č. 9: Vybrané socioekonomické aspekty integrace

Obrázek č. 10: Organizace poskytující poradenství pro cizince s celorepublikovou působností

Obrázek č. 11: Organizace poskytující poradenství cizincům dle krajů ČR

Obrázek č. 12: Obvykle řešená témata při (sociální) práce s cizinci

Obrázek č. 13: Organizace sdružující ruskou menšinu v ČR

Obrázek č. 14: Hypotézy

Obrázek č. 15: Harmonogram výzkumu

Obrázek č. 16: Rok narození respondentů ruské národnosti

Obrázek č. 17: Věk respondentů ruské národnosti

Obrázek č. 18: Pohlaví respondentů ruské národnosti

Obrázek č. 19: Délka pobytu respondentů ruské národnosti

Obrázek č. 20: První příchod respondentů ruské národnosti do ČR

Obrázek č. 21: Typ pobytu respondentů ruské národnosti v ČR

Obrázek č. 22: Počet dětí respondentů ruské národnosti

Obrázek č. 23: Vzdělání respondentů ruské národnosti

Obrázek č. 24: Nostrifikace původního vzdělání respondentů ruské národnosti

Obrázek č. 25: Rodinná status respondentů ruské národnosti v ČR

Obrázek č. 26: Shrnutí hypotézy č. 1

Obrázek č. 27: Shrnutí hypotézy č. 2

Obrázek č. 28: Shrnutí hypotézy č. 3

Příloha č. 1: Dotazník

Dotazník

Vážená paní, vážený pane,

obracíme se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, určeného pro výzkumný projekt s názvem „Vybrané aspekty integrace cizinců žijících v České republice a jejich vztah k sociální práci“. Tento výzkumný projekt je financován agenturou GAJU („Grantová agentura Jihočeské univerzity“).

Cílem celého výzkumného projektu je zjistit subjektivní míru integrace ve stanovených oblastech u cizinců žijících v České republice a jejich vztah k sociální práci. Výsledky, které za pomoci Vašich odpovědí získáme, budou souhrnně vyhodnoceny, publikovány v odborné literatuře a dále využity pro návrh strategií v oblasti integrace cizinců v České republice. Vaše odpovědi jsou tedy velmi důležité a mohou ovlivnit nastavování integračních strategií v České republice.

Chtěli bychom Vás proto poprosit o účast ve výzkumu a odpovědi na otázky v níže uvedeném dotazníku.

Účast na výzkumu je zcela anonymní a dobrovolná, nikde neuvádějte své jméno. Veškeré osobní údaje budou zpracovávány v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady EU 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováváním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (dle pravidel GDPR – General Data Protection Regulation).

Vyplněním dotazníku potvrzujete svou účast na výzkumu.

Předem děkujeme za Vaši spolupráci.

doc. Mgr. et Mgr. Jitka Vacková, Ph.D.,
hlavní řešitel projektu za celý řešitelský tým,
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Při vyplňování dotazníku si prosím přečtěte následující otázky, a jestliže není uvedeno jinak, zakroužkujte prosím číslo odpovědi

1 DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE

1. *Uved'te prosím rok narození. Uved'te prosím číslem:*
2. *Kolik je Vám let? Uved'te prosím číslem:*
3. *Jaké je Vaše pohlaví:*
 1. muž
 2. žena
 3. jiné
4. *Z jaké země původu pocházíte?*
 1. Vietnamská socialistická republika
 2. Ukrajina
 3. Ruská federace
 4. Slovenská republika
 5. Polská republika
 6. jiná
5. *Jaká je Vaše národnost?*
 1. vietnamská
 2. ukrajinská
 3. ruská
 4. slovenská
 5. polská
 6. jiná
6. *Jaká je Vaše státní příslušnost?*
 1. Vietnamská socialistická republika
 2. Ukrajina
 3. Ruská federace
 4. Slovenská republika
 5. Polská republika
 6. jiná
7. *Jaký je Váš hlavní důvod pobytu v ČR?*
 1. studium
 2. válka (dočasná ochrana)
 3. vědecký výzkum
 4. zaměstnání

5. podnikání
 6. za účelem zaměstnání na území ve zvláštních případech – zelená a modrá karta
 7. strpění pobytu (žadatelé o mezinárodní ochranu)
 8. sloučení rodiny
 9. azyl
- 8. Jaké byly Vaše důvody pro migraci? Můžete uvést více možností.**
1. rodinné důvody
 2. vzdělání
 3. práce (ekonomické důvody)
 4. společensko-politická situace
 5. environmentální faktory
 6. válka
 7. zdravotní stav
 8. etnické, náboženské, národnostní, rasové faktory
 9. jiné:
- 9. Jak dlouho žijete v ČR (délka pobytu)? Uveďte prosím číslem v letech:**
- 10. Kdy jste poprvé přišli do ČR?**
- Do ČR jsem poprvé přišel/přišla (uveďte měsíc a rok):
- 11. Jaký typ pobytu na území České republiky užíváte?**
1. pobyt s vízem nad 90 dnů
 2. povolení k dlouhodobému pobytu
 3. přechodný pobyt (uzavření manželství s občanem ČR)
 4. získal/a jsem azyl
 5. trvalý pobyt
 6. žadatel/ka o mezinárodní ochranu – vízum za účelem řízení o udělení mezinárodní ochrany
 7. doplňková ochrana
 8. jiné:
- 12. Uveďte, kolik máte dětí**
- 13. Kolik z těchto dětí plní povinnou školní docházku v ČR?**
- 14. Kolik z těchto dětí plní povinnou školní docházku v zemi původu?**
- 15. Navštěvuje Vaše dítě základní školu?**
1. ne
 2. ano

16. Pokud ano, zhodnořte integraci Vašeho dítěte do školního vzdělávacího systému:

<i>Zcela neintegrováno</i>											<i>Plně integrováno</i>
<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	

17. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

1. základní vzdělání
2. středoškolské vzdělání
3. vysokoškolské vzdělání

18. Bylo Vám v ČR uznáno (nostrifikováno) původní vzdělání?

1. ano
2. ne
3. nostrifikace právě probíhá

19. Jaký je Váš rodinný status?

1. ženatý, vdaná
2. ženatý, vdaná (manžel/ka zůstal/a v zemi původu)
3. v nesezdaném soužití
4. rozvedený/á
5. svobodný/á
6. vdovec/vdova
7. registrované partnerství

2 JAZYKOVÉ ZNALOSTI

	<i>Velmi špatně</i>	<i>Spíše špatně</i>	<i>Ani špatně, ani dobře (průměrně)</i>	<i>Spíše dobře</i>	<i>Velmi dobře</i>
<i>20. Zhodnořte, jak mluvíte v českém jazyce?</i>	1	2	3	4	5
<i>21. Zhodnořte, jak rozumíte psanému textu v českém jazyce?</i>	1	2	3	4	5
<i>22. Zhodnořte, jak dokážete psát v českém jazyce?</i>	1	2	3	4	5
<i>23. Zhodnořte, jak rozumíte mluvenému slovu v českém jazyce?</i>	1	2	3	4	5
<i>24. Jak jste spokojen/a s vlastní znalostí českého jazyka?</i>	1	2	3	4	5

3 PRÁCE

25. Využíváte v zaměstnání v ČR Vaši původní kvalifikaci (vzdělání – např. původní profesí lékař pracuje jako lékař)?

1. ano
2. ne

26. Pokud jste v předchozí otázce č. 25 odpověděl/a ne, uveďte prosím, v jakém oboru nyní pracujete:

1. zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci
2. vědečtí a odborní duševní pracovníci
3. techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech
4. nižší administrativní pracovníci (úředníci)
5. provozní pracovníci ve službách a obchodě
6. kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a v příbuzných oborech (kromě obsluhy strojů a zařízení)
7. řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři (kromě obsluhy strojů a zařízení)
8. obsluha strojů a zařízení
9. pomocní a nekvalifikovaní pracovníci
10. příslušníci armády

27. Jaké je Vaše ekonomické postavení?

1. zaměstnaný/á na plný úvazek
2. zaměstnaný/á na částečný úvazek
3. OSVČ (osoba samostatně výdělečně činná, na živnostenský list)
4. zaměstnaný/á nepravidelně, převážně sezónně
5. nezaměstnaný/á
6. starobní důchodce/kyně
7. invalidní důchodce/kyně
8. žena/muž na mateřské/rodičovské dovolené
9. žena/muž v domácnosti
10. student/ka, učeň/ka
11. jiné:

28. Kolik činí Váš čistý měsíční příjem?

1. 0 až 5 000 Kč
2. 5 001 až 10 000 Kč
3. 10 001 až 15 000 Kč
4. 15 001 až 20 000 Kč
5. 20 001 až 25 000 Kč
6. 25 001 až 30 000 Kč
7. 30 001 až 35 000 Kč
8. 35 001 až 40 000 Kč
9. 40 001 až 45 000 Kč
10. 45 001 až 50 000 Kč
11. 50 001 až 55 000 Kč
12. 55 001 až 60 000 Kč
13. 60 001 až 65 000 Kč
14. 65 001 až 70 000 Kč
15. 70 001 až 75 000 Kč
16. 75 001 až 80 000 Kč
17. 80 001 až 85 000 Kč
18. 85 001 až 90 000 Kč
19. 90 001 až 95 000 Kč
20. 95 001 až 100 000 Kč
21. více než 100 000 Kč

29. Jaký je čistý průměrný měsíční příjem Vaší rodiny?

1. 0 až 5 000 Kč
2. 5 001 až 10 000 Kč
3. 10 001 až 15 000 Kč
4. 15 001 až 20 000 Kč
5. 20 001 až 25 000 Kč
6. 25 001 až 30 000 Kč
7. 30 001 až 35 000 Kč
8. 35 001 až 40 000 Kč
9. 40 001 až 45 000 Kč
10. 45 001 až 50 000 Kč
11. 50 001 až 55 000 Kč

12. 55 001 až 60 000 Kč
13. 60 001 až 65 000 Kč
14. 65 001 až 70 000 Kč
15. 70 001 až 75 000 Kč
16. 75 001 až 80 000 Kč
17. 80 001 až 85 000 Kč
18. 85 001 až 90 000 Kč
19. 90 001 až 95 000 Kč
20. 95 001 až 100 000 Kč
21. více než 100 000 Kč

30. Uved'te počet osob, které žijí z Vašeho společného rodinného příjmu bez ohledu na to, zda žijí v ČR či mimo ČR? Uved'te osoby, které jsou s Vámi v ČR a také ty, které žijí ve Vaší zemi původu, tzn. dohromady v ČR i v zemi původu. Uved'te prosím číslem:

31. Uved'te počet osob, které žijí v České republice z Vašeho společného rodinného příjmu. Uved'te prosím číslem:

32. Zhodnoťte, zda je Váš rodinný příjem dostatečný:

1. ne
2. ano, ale nic neušetřím
3. ano, z příjmu ještě ušetřím

33. Z jakých finančních zdrojů se Váš rodinný příjem skládá? (Můžete zaškrtnout více variant.)

1. sociální dávky
2. příjem ze zaměstnání
3. příjem z podnikání
4. jiné (uved'te prosím jaké):

34. Jakou práci vykonáváte?

1. intelektuální
2. kombinace intelektuální a manuální
3. manuální

35. Jak dlouho jste hledal/a zaměstnání v České republice?

1. méně než měsíc
2. 1 měsíc
3. 2–3 měsíce

4. 4–5 měsíců
5. 6 měsíců
6. Více než 6 měsíců

36. Vykonáváte řídicí (manažerskou) činnost?

1. ano
2. ne ► *pokračujte otázkou č. 38*

37. Pokud jste v předchozí otázce č. 36 odpověděl ano, jakou pracovní pozici zastáváte?

1. Vrcholový manažer (viceprezident, prezident, ředitel managementu, hlavní provozní ředitel nebo předseda představenstva, člen představenstva, výkonný ředitel)
2. Střední manažer (vedoucí pobočky, regionální manažer nebo manažer oddělení)
3. Manažer první linie (vedoucí, vedoucí směny, předák, vedoucí týmu)

38. Kolik dnů v týdnu pracujete?

1. 1 den
2. 2 dny
3. 3 dny
4. 4 dny
5. 5 dní
6. 6 dní
7. 7 dní
8. Jsem nezaměstnaný/á

39. Kolik hodin denně průměrně pracujete? Uved'te prosím číslem:

1.
2. jsem nezaměstnaný/á

40. Prošel/a jste před nástupem do práce vstupní zdravotní prohlídkou?

1. ne
2. potvrzení mám, ale nikdo mě neprohlížel
3. ano
4. jsem nezaměstnaný/á

41. Byl/a jste seznámen/a při nástupu do práce s obsahem pracovní smlouvy?

1. ne
2. ano
3. jsem nezaměstnaný/á

42. Byla pracovní smlouva přeložena do Vašeho mateřského jazyka?

1. ne

2. ne, ale potřeboval/a jsem to
4. ne, nepotřeboval/a jsem
5. ano
6. jsem nezaměstnaný/á

43. *Uschováváte si pracovní smlouvu u sebe?*

1. vzali mi ji
2. ne
3. ano
4. jsem nezaměstnaný/á

44. *Byl/a jste při vstupu do zaměstnání poučen/a o bezpečnosti práce?*

1. ne
2. potvrzení mám, ale nikdo mě neproškolil
3. ano
4. jsem nezaměstnaný/á

45. *Dodržujete zásady bezpečnosti a ochrany při práci?*

1. ano
2. ne
3. jsem nezaměstnaný/á

46. *Jak hodnotíte celkovou náročnost Vaší práce?*

1. zcela nenáročná
2. spíše nenáročná
3. průměrně náročná (ani náročná, ani nenáročná)
4. spíše náročná
5. velmi náročná
6. jsem nezaměstnaný/á

47. *Zhodnoťte, zda je Vaše práce fyzicky náročná?*

1. ne
2. spíše ne
3. ani ano, ani ne (středně náročná)
4. spíše ano
5. ano
6. jsem nezaměstnaný/á

48. *Zhodnoťte, zda je Vaše práce psychicky náročná?*

1. ne

2. spíše ne
3. ani ano, ani ne (středně náročná)
4. spíše ano
5. ano
6. jsem nezaměstnaný/á

49. Jste při práci vystaven/a chemické zátěži, radiaci, jiné toxické zátěži?

1. ne
2. nevím
3. ano
4. jsem nezaměstnaný/á

50. Pracujete v prašném prostředí?

1. ne
2. spíše ne
3. někdy ano, někdy ne (je to tak půl na půl)
4. spíše ano
5. ano
6. jsem nezaměstnaný/á

51. Pracujete v hlučném prostředí?

1. ne
2. spíše ne
3. někdy ano, někdy ne (je to tak půl na půl)
4. spíše ano
5. ano
6. jsem nezaměstnaný/á

52. Jak jste spokojen/a se svou prací?

1. velmi nespokojen/a
2. spíše nespokojen/a
3. ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)
4. spíše spokojen/a
5. velmi spokojen/a
6. jsem nezaměstnaný/á

53. Jak jste spokojen/a s finančním ohodnocením Vaší práce?

1. velmi nespokojen/a
2. spíše nespokojen/a

3. ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)
4. spíše spokojen/a
5. velmi spokojen/a
6. jsem nezaměstnaný/á

54. Jak jste spokojen/a s pracovními podmínkami?

1. velmi nespokojen/a
2. spíše nespokojen/a
3. ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)
4. spíše spokojen/a
5. velmi spokojen/a
6. jsem nezaměstnaný/á

55. Cítíte jistotu zaměstnání?

1. ne
2. spíše ne
3. někdy ano, někdy ne (je to tak půl na půl)
4. spíše ano
5. ano
6. jsem nezaměstnaný/á

56. Chtěl/a byste změnit zaměstnání?

1. ne
2. ano
3. pokud ano, na jaké?.....
4. jsem nezaměstnaný/á

57. Kolik dní dovolené jste měl/a za poslední rok (nepracoval/a jste, odpočíval/a jste)?

Uveďte prosím číslem:

1.
2. jsem nezaměstnaný/á

58. Jak se k Vám chová zaměstnavatel?

1. velmi špatně
2. špatně
3. dobře
4. velmi dobře
5. výborně
6. jsem nezaměstnaný/á

59. V jak velké organizaci pracujete?

1. mikro (méně než 10 zaměstnanců)
2. malé (méně než 50 zaměstnanců)
3. střední (méně než 250 zaměstnanců)
4. velké (250 a více zaměstnanců)
5. jsem nezaměstnaný/nezaměstnaná

V případě že nejste nezaměstnaný/nezaměstnaná ohodnoťte (označte kroužkem uvedený kód), jak se k Vám chovají následující instituce či lidé?

	<i>Diskriminují mě</i>	<i>Velmi špatně</i>	<i>Spíše špatně</i>	<i>Průměrně (ani dobře, ani špatně)</i>	<i>Spíše dobře</i>	<i>Velmi dobře</i>
60. Agentura práce	1	2	3	4	5	6
61. Zaměstnavatel	1	2	3	4	5	6
62. Zprostředkovatel práce	1	2	3	4	5	6
63. Čeští zaměstnanci	1	2	3	4	5	6
64. Čeští sousedé	1	2	3	4	5	6
65. Zaměstnanci – cizinci	1	2	3	4	5	6
66. Sousedé – cizinci	1	2	3	4	5	6
67. Úředníci	1	2	3	4	5	6

4 NEZAMĚSTNANOST

68. Na koho se obracíte, když ztratíte práci?

1. agentura
2. úřad práce
3. zprostředkovatel
4. přátelé
5. hledám si práci sám
6. jiné:
7. zatím jsem práci neztratil/a

69. Jak dlouho trvala Vaše poslední nezaměstnanost?

1. moje poslední nezaměstnanost trvala – uveďte počet dnů:
2. zatím jsem nebyl/a nezaměstnán/a

70. Jak je obtížné najít práci v ČR?

1. velmi obtížné
2. spíše obtížné
3. spíše snadné
4. velmi snadné
5. nevím, zatím jsem zaměstnání nehledal/a

5 BYDLENÍ

71. V jakém kraji ČR bydlíte?

1. Hlavní město Praha
2. Středočeský kraj
3. Jihočeský kraj
4. Plzeňský kraj
5. Karlovarský kraj
6. Ústecký kraj
7. Liberecký kraj
8. Královéhradecký kraj
9. Pardubický kraj
10. Kraj Vysočina
11. Jihomoravský kraj
12. Olomoucký kraj
13. Zlínský kraj
14. Moravskoslezský kraj

72. Kde bydlíte?

1. obec s počtem obyvatel do 2 000
2. obec s počtem obyvatel 2 000 – 9 999
3. obec s počtem obyvatel 10 000 – 49 999 obyvatel
4. obec počtem obyvatel 50 000 – 99 999 obyvatel
5. obec počtem obyvatel 100 000 a více obyvatel
6. pokud je pro Vás obtížné rozhodnout, uveďte, prosím, název obce

.....

73. Kde bydlíte?

1. ubytovna

2. mobilní bydlení (obytný přívěs, obytný vůz)
3. chata/zahradní domek
4. byt v panelovém domě
5. byt ve zděném domě
6. rodinný dům
7. jinde – kde:

74. O jaký typ bydlení se jedná?

1. vlastnické
2. nájemní
3. družstevní

75. Kolik místností obýváte? Uved'te prosím číslem:

76. S kolika lidmi v těchto místnostech bydlíte? Uved'te prosím číslem:

77. Jak jste spokojen/a s bydlením?

1. velmi nespokojen/a
2. spíše spokojen/a
3. ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměrně)
4. spíše spokojen/a
5. velmi spokojen/a

78. Uved'te, prosím důvody Vaší (ne)spokojenosti:

.....

79. Kolikrát jste změnil/a bydliště za dobu Vašeho pobytu v ČR (stěhoval/a jste se)?

Uved'te prosím číslem:

6 SOCIOKULTURNÍ OBLAST

Kdybyste se měl/a umístit na pomyslném sociálním žebříčku (na stupnici od 1 do 10), přičemž nejvyšší sociální postavení (např. soudce, lékař = 10 a nejnižší sociální postavení (např. bezdomovci) = 1, kam byste se umístil/a při svém pobytu v ČR (otázka 80) a v zemi svého původu (otázka 81)? Prosím zakroužkujte číslo.

80. Škála pro sociální status v ČR (1= nejnižší, 10= nejvyšší):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Např. bezdomovec</i>									<i>Např. soudce, lékař</i>

81. Škála pro sociální status v zemi původu (1= nejnižší, 10= nejvyšší):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Např. bezdomovec									Např. soudce, lékař

82. Jaké máte sociální postavení v porovnání s Čechy, kteří žijí ve Vašem okolí?

1. horší
2. stejné
3. lepší
4. nevím
5. v mém okolí nežijí Češi

83. Jaké máte sociální postavení ve srovnání s jinými cizinci, kteří žijí ve Vašem okolí?

1. horší
2. stejné
3. lepší
4. nevím
5. v mém okolí nežijí cizinci

84. Jak jste spokojen/a se svým sociálním postavením?

1. velmi nespokojen/a
2. spíše nespokojen/a
3. průměrně spokojen/a
4. spíše spokojen/a
5. velmi spokojen/a

85. Zhodnoťte, jak se Vám podařilo začlenit do české společnosti? (1= zcela nezačleněn/a, 5= zcela začleněn/a) Zde prosím zakroužkujte číslo

Zcela nezačleněn/a	Spíše nezačleněn/a	Ani začleněn/a ani nezačleněn/a	Spíše začleněn/a	Zcela začleněn/a
1	2	3	4	5

86. Zhodnoťte, zda máte dostatek potravin.

1. ne
2. spíše ne
3. průměrně

4. spíše ano
5. ano

87. Zhodnoťte, zda máte dostatek oblečení.

1. ne
2. spíše ne
3. průměrně
4. spíše ano
5. ano

Prosím, odpovězte, na následující tvrzení (zaškrtněte kolonku křížkem):

88. Cítím, že ve většině situací mám kontrolu nad tím, co se stane	1. ne	2. ano
89. Využil/a jsem sociální službu	1. ne	2. ano

90. Pokud jste na přechodí otázku č. 89 odpověděl/a kladně (odpověď „ano“), uveďte prosím, o jakou službu se jedná/jednalo? Můžete zaškrtnout více možností.

1. centrum denních služeb
2. denní stacionář
3. týdenní stacionář
4. domov pro osoby se zdravotním postižením
5. domov pro seniory
6. domov se zvláštním režimem
7. chráněné bydlení
8. azylový dům
9. dům na půl cesty
10. zařízení pro krizovou pomoc
11. nízkoprahové denní centrum
12. nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
13. noclehárna
14. terapeutická komunita
15. sociální poradna
16. sociálně terapeutické dílny
17. centrum sociálně rehabilitačních služeb

18. pracoviště rané péče
19. intervenční centrum
20. zařízení následné péče
21. centrum duševního zdraví

91. Jaké formy pomoci v současné době využíváte? Můžete zaškrtnout více možností.

1. potravinová
2. poradenská
3. pomoc s bydlením
4. pomoc s hledáním práce
5. tlumočnické služby
6. krizovou a psychologickou pomoc
7. zdravotní pomoc
8. pomoc s úřední administrativou
9. pomoc s dopravou
10. doučování pro děti
11. výuka jazyka
12. advokátní/právnícká pomoc
13. sousedská výpomoc
14. sociální dávky
15. bezplatné volnočasové aktivity
16. nevyžívám žádnou pomoc, zvládám to sám/a
17. jiná:

92. Jakým způsobem trávíte volný čas? Můžete zaškrtnout více možností.

1. aktivní provozování sportovních činností
2. provozování her – kulečnick, šipky ...
3. turistika, procházky, rekreace v přírodě
4. kutilství, hobby činnosti
5. výstavba a údržba domu, bytu, chaty
6. domácí práce charakterizující manuální orientaci (péče o domácnost)
7. ruční práce
8. práce na zahradě
9. návštěvy kulturních zařízení (divadla, kina, galerie, výstavy, koncerty vážné hudby)
10. sledování TV, DVD, videa
11. četba novin, časopisů, knih

12. poslouchání rozhlasu, CD a jiných médií
13. hry na počítači, internet
14. vlastní provozování uměleckých činností (hra na hudební nástroje, malování, fotografování)
15. studium odborné literatury
16. návštěvy odborných přednášek, kurzů
17. studium cizího jazyka
18. veřejná činnost (organizování společenských, kulturních a sportovních akcí; činnost v rámci zastupitelstev, dobrovolných hnutí a sdružení)
19. náboženské úkony
20. chvíle s přáteli (návštěvy, povídání si)
21. chvíle s rodinou a dětmi
22. návštěvy společenských akcí (divadla, koncerty, plesy, diskotéky, večírky)
23. návštěvy kaváren, vináren, hostinců
24. návštěvy sportovních utkání

93. Máte nějaké kontakty s lidmi z Vaší země?

1. ne
2. ano

94. Pokud jste na otázku č.93 odpověděl/a ano, uveďte, prosím, číslem o kolik lidí se jedná:

95. Jsou pro Vás tyto kontakty důležité?

1. velmi nedůležité
2. spíše nedůležité
3. ani důležité, ani nedůležité (průměrně)
4. spíše důležité
5. velmi důležité

96. Jakým způsobem jste v kontaktu se svou rodinou, příbuznými a známými? Můžete zaškrtnout více možností.

1. telefonicky
2. online
3. osobně
4. jinak, napište prosím jak.....

97. Zhodnoťte, zda je pro Vás tento kontakt s rodinou, příbuznými a známými dostačující?

1. naprosto nedostačující
2. spíše nedostačující
3. ani nedostačující, ani dostačující
4. spíše dostačující
5. naprosto dostačující

98. Máte zájem žít v ČR?

1. ano, trvale
2. pouze dočasně a pak se vrátit do země původu
3. pouze dočasně a poté žít v jiné zemi

99. Kdo jsou Vaši sousedé?

1. jsou to převážně lidé ze země původu
2. jsou to lidé jak ze země původu, tak i čeští občané
3. jsou to převážně čeští občané
4. jsou to lidé různých národností
5. jiné:

100. Máte ve svém okolí někoho, na koho se můžete obrátit s žádostí o pomoc?

1. ne ► **pokračujte otázkou č. 103**
2. ano

101. Kdybyste tyto osoby měl/a spočítat – kolik bych jich bylo? Uved'te prosím číslem

.....

102. Kolik z těchto osob tvoří lidé z České republiky?

.....

103. Cítíte se příjemně (dobře) mezi Čechy?

1. ne
2. spíše ne
3. ani ano, ani ne (průměrně)
4. spíše ano
5. ano

104. Cítíte se v ČR jako doma?

1. ne
2. spíše ne
3. ani ano, ani ne (průměrně)

4. spíše ano
5. ano

105. Cítíte, že Vás Češi uznávají?

1. ne
2. spíše ne
3. ani ano, ani ne (průměrně)
4. spíše ano
5. ano

106. Jak byste hodnotil/a vztahy mezi Vaší národnostní skupinou a Čechy?

1. velmi špatné
2. špatné
3. ani špatné, ani dobré (průměrné)
4. dobré
5. velmi dobré

107. Zhodnoťte, zda máte dostatek přátel?

1. ne
2. spíše ne
3. ani ano, ani ne (průměrně)
4. spíše ano
5. ano

108. Zhodnoťte, zda máte dostatek informací o právech a povinnostech cizinců žijících na území ČR. (Zde prosím zakroužkujte číslo)

<i>Zcela nedostatek</i>	<i>Spíše nedostatek</i>	<i>Průměrně – ani nedostatek, ani dostatek</i>	<i>Spíše dostatek</i>	<i>Zcela dostatek</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>

109. V jakých oblastech byste uvítal/a více informací týkajících se práv a povinností cizinců žijících v České republice?

.....

7 ZDRAVÍ

110. Jak se celkově zdravotně cítíte?

1. velmi špatně
2. spíše špatně
3. ani špatně, ani dobře (průměrně)
4. spíše dobře
5. velmi dobře

111. Jak vnímáte Vaše zdraví po fyzické stránce?

1. velmi špatně
2. spíše špatně
3. průměrně
4. spíše dobře
5. velmi dobře

112. Jak vnímáte Vaše zdraví po duševní stránce?

1. velmi špatně
2. spíše špatně
3. průměrně
4. spíše dobře
5. velmi dobře

113. Zhodnoťte vliv Vašeho zaměstnání na Vaše zdraví

1. má negativní vliv
2. nemá žádný vliv
3. má pozitivní vliv
4. nedokážu posoudit

114. Došlo u Vás ke zhoršení zdraví z důvodu nepříznivých pracovních podmínek v průběhu uplynulých 12 měsíců?

1. ne
2. nedokážu posoudit
3. ano

115. Máte uzavřené zdravotní pojištění?

1. ano, jsem zdravotně pojištěn/a v České republice
2. ano, jsem pojištěn/a v zahraničí
3. ano, jsem pojištěn/a v České republice i v zahraničí

4. nejsem zdravotně pojištěn/a
5. nevím, zdravotní pojištění vyřizuje zaměstnavatel

116. Máte v ČR svého praktického lékaře?

1. ne
2. ano ► *pokračujte otázkou č. 118*
3. jiné: ► *pokračujte otázkou č. 118*

117. Pokud jste odpověděl/a na otázku č. 116 ne, proč praktického lékaře nemáte?

Můžete zaškrtnout více možností.

1. odmítl mě vyšetřit
2. nemohu si ho finančně dovolit
3. nemám zdravotní pojištění
4. nemám čas
5. nechci k němu chodit
6. nedomluví se s ním (jazyková bariéra)
7. jiné

118. Kolikrát jste během posledního roku navštívil lékaře v ČR? (včetně praktického lékaře, lékaře specialisty – stomatolog, ortoped, gynekolog apod. a také lékaře v nemocnicích či na pohotovosti)

1. ani jednou
2. 1–2krát
3. 3–5krát
4. 6–10krát
5. více než 10krát

119. Byl/a jste hospitalizován/a v nemocnici v ČR?

1. ne ► *pokračujte otázkou č. 122*
2. ano
3. jiné ► *pokračujte otázkou č. 122*

120. Pokud jste odpověděl/a na otázku č. 119 ano, napište, prosím, kolikrát:

121. Pokud jste odpověděl/a na otázku č. 119 ano, zhodnoťte, jak probíhala komunikace během hospitalizace mezi Vámi a zdravotnickým personálem:

1. velmi špatně
2. spíše špatně
3. ani dobře, ani špatně (průměrně)

4. spíše dobře
5. velmi dobře

122. Jaká je Vaše momentální hmotnost? Uveďte prosím číslem v kg:

123. Jaká je Vaše aktuální výška? Uveďte prosím číslem v cm:

124. Stravujete se pravidelně? (snídaně, oběd, večeře)

1. ne
2. spíše ne
3. spíše ano
4. ano

125. Jak se změnila Vaše stravovací návyky během Vašeho pobytu v ČR?

1. jsou horší
2. jsou lepší
3. nezměnily se

126. Jak jste spokojen/a se svým stravováním?

1. zcela nespokojen/a
2. spíše nespokojen/a
3. ani spokojen/a, ani nespokojen/a (průměr)
4. spíše spokojen/a
5. zcela spokojen/a

127. Jakým způsobem si většinou zajišťujete obědy v zaměstnání?

1. nosím si vlastní obědy
2. obědvám v restauracích
3. obědvám ve firemní jídelně
4. obědvám v občerstvení typu fastfood (McDonald's atd.)

128. Kouříte?

1. ne (alespoň 3 měsíce)
2. příležitostně (méně než 1 cigaretu denně)
3. ano (pravidelně), prosím uveďte, kolik cigaret denně vykouříte

129. Trpíte nějakým chronickým onemocněním?

1. ne ▶ ukončete rozhovor
2. ano

130. Pokud jste odpověděl/a v otázce č. 129 ano, uveďte, jakým onemocněním trpíte.

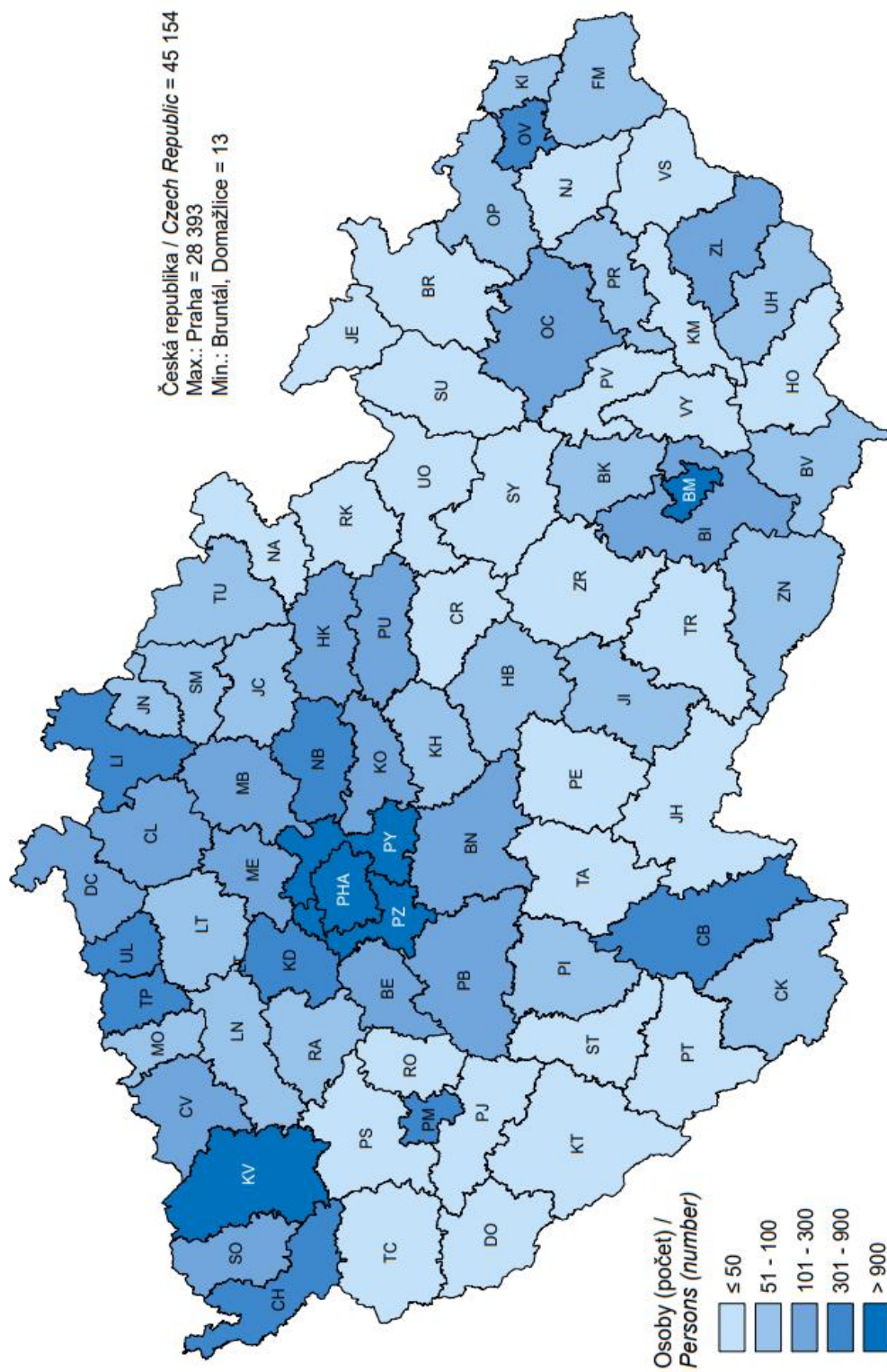
Můžete zaškrtnout více možností

1. Infekční a parazitární nemoci.

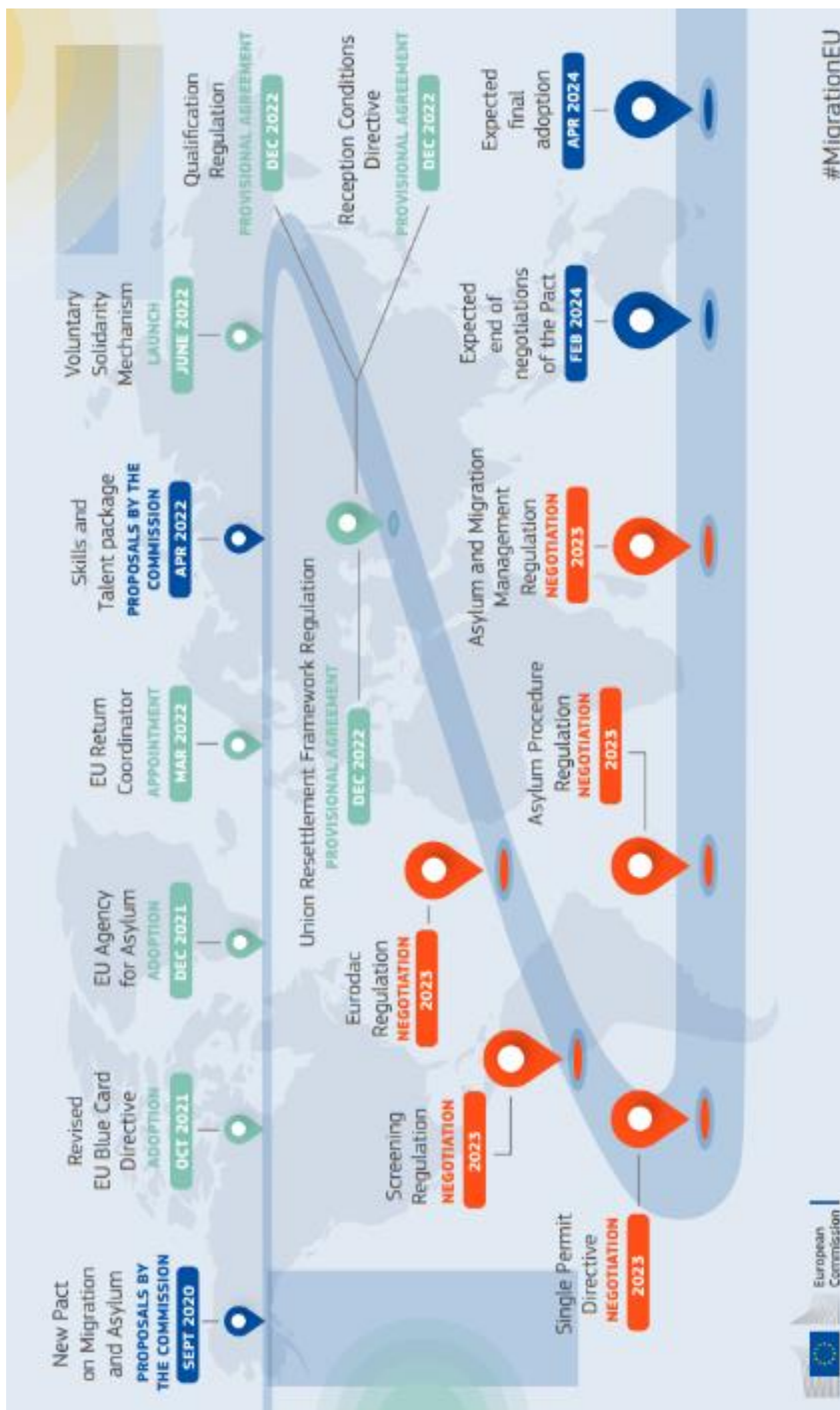
2. Novotvary.
3. Nemoci krve a imunity.
4. Nemoci endokrinní a metabolické.
5. Nemoci duševní a poruchy chování.
6. Nemoci nervové soustavy.
7. Nemoci oka a očních adnex, nemoci ucha.
8. Nemoci oběhové soustavy.
9. Nemoci dýchací soustavy.
10. Nemoci trávicí soustavy.
11. Nemoci kůže a podkožního vaziva.
12. Nemoci svalové a kosterní soustavy.
13. Nemoci močové a pohlavní soustavy.
14. Těhotenství, porod, šestinedělí, perinatální stavy, vrozené vady, deformace

Děkujeme Vám za Vaše odpovědi

Příloha č. 2: Rozmístění občanů Ruska na území České republiky

Příloha č. 3: Nový pakt o migraci a azylu – časová osa a hlavní úspěchy

9 Seznam použitých zkratek

CPIC	Centrum na podporu integrace cizinců
ČJ	český jazyk
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHIC	Evropský průkaz zdravotního pojištění
EU	Evropská unie
GHIC	Globální průkaz zdravotního pojištění
MK	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
OSCE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
ŘSCP	Ředitelství služby cizinecké policie
SIP	Státní integrační program
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik (Sovětský svaz)
ÚP	Úřad práce
USA	Spojené státy americké
VZP	Všeobecná zdravotní pojišťovna